

MUU KUIN KOSKETTELEMALLA TEHTY SEKSUAALINEN AHDISTELU

Lapin Yliopisto
Oikeustieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Rikosoikeus
Jasmiina Vainio
Ohjaaja: Lauri Luoto
Kevät 2025

Lapin Yliopisto

Oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Muu kuin koskettelemalla tehty seksuaalinen ahdistelu

Tekijä: Jasmiina Vainio

Koulutusohjelma/oppiaine: Oikeustiede

Työn laji: Pro gradu -tutkielma/Maisteritutkielma X Lisensiaattitutkimus__

Sivumäärä: XVI + 70

Vuosi: Kevät 2025

Tiivistelmä:

Tutkimus tarkastelee uutta rikoslain 20 luvun 6 §:n mukaista seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mikä muu kuin koskettelemalla tehty teko voi täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Tutkimuksessa systematisoidaan ja tulkitaan seksuaalisen ahdistelun säännöstä lainopin keinoin, sekä tarkastellaan tunnusmerkistön soveltamista oikeuskäytännössä. Empiirisenä aineistona on 14 käräjäoikeuden ratkaisua, jotka on valikoitu tutkimukseen harkintavaltaisella otannalla tuomioistuinten ratkaisuisista aikavälillä 1.1.2023-19.12.2024, joissa syyte on koskenut rikoslain 20 luvun 6 §:ää.

Tutkielmassa päädytään johtopäätökseen, että lain esitöissä luetellut esimerkkitalanteet katsotaan myös käytännössä täyttävän seksuaalisen ahdistelun uuden tunnusmerkistön. Tällaisia tunnusmerkistön täyttäviä tekoja olivat ainakin itsensä paljastaminen, julkisella paikalla tapahtuva seksuaalisen kanssakäymisen ehdottaminen maksua vastaan, kuvan lähettäminen omasta sukuelimestä ilman toisen vapaaehtoista suostumista, seksuaalisesti räikeän viestin lähettäminen, sekä toistuva sanallinen seksuaalinen kommentointi. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksen ja teon seksuaalisen olennaisuuden arvioinnissa keskeisiä tekijöitä ovat teko-olosuhteet, kuten osapuolten välinen suhde ja ikäero. Laki ja oikeuskäytäntö jättävät kuitenkin vielä epäselväksi sen, mitkä muut kuin lain esitöissä nimenomaisesti luetellut tilanteet voisivat täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Erityisen epäselväksi on vielä jäänyt sanallisesti tai äännelemällä tehdyn seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttymisen raja.

Avainsanat: seksuaalinen ahdistelu, seksuaalinen häirintä, seksuaalinen itsemääräämisoikeus, seksuaalirikokset, rikosoikeus

X Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän omia henkilötietoja

Sisällys

LÄHTEET	V
LYHENTEET	XVI
1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen tausta, tutkimuskysymys ja aiheen rajausta.....	1
1.2 Tutkimusmetodi	3
2 SEKSUAALIRIKOSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS	6
2.1 Tunnusmerkistön kehitys.....	6
2.1.1 Tunnusmerkistön taustalla olevat perusoikeudet	6
2.1.2 Kriminalisointiperiaatteet ja niiden rooli sääntelyn taustalla.....	7
2.2 Seksuaalisen ahdistelun pykälää koskeva muutos	9
2.2.1 Aiemmat tunnusmerkistöt.....	9
2.2.2 Uusi tunnusmerkistö	10
2.2.3 Vuoden 2023 uudistuksen taustaa	11
2.3 Tilastoja	13
2.3.1 Tilastokatsaus ja yleisimpiä tekotapoja.....	13
2.3.2 Nuorten ja nuorten aikuisten kokema seksuaalinen ahdistelu.....	15
2.3.3 Tilastojen ohittaminen uudistuksen yhteydessä.....	16
2.4 Tunnusmerkistön ensimmäinen kohta	17
2.4.1 Koskettelemalla tehty seksuaalinen ahdistelu	17
2.4.2 Esimerkkitapauksia vanhan ja uuden tunnusmerkistön eroista	19
2.5 Seksuaalinen ahdistelu verrattuna seksuaaliseen kajoamiseen.....	22
2.5.1 Ero tunnusmerkistöjen välillä	22
2.5.2 Rajanvetotilanteita	22
3 TAHALLISUUDESTA	24
3.1 Seuraus- ja olosuhdetahallisuus	24
3.1.1 Seuraustahallisuus: tarkoitus-, varmuus- ja todennäköisyystahallisuus.....	24
3.1.2 Olosuhdetahallisuus	27

3.1.3 Abstrakti vaara.....	28
3.2 Tahallisuuden alaraja	30
4 KOSKETUKSEEN VOIMAKKUUTEENSA TAI TOISTUVUUTEENSA VUOKSI RINNASTUVA SEIKKA.....	33
4.1 Yleisiä edellytyksiä	33
4.2 Viestin lähettäminen tai esittäminen.....	35
4.3 Kuvan lähettäminen tai esittäminen	37
4.4 Itsensä paljastaminen ja itsetyydytys.....	40
4.5 Sanallinen ja sanaton häirintä.....	42
4.6 Tapauksesta KKO 2020:38	54
4.7 Tunnusmerkistön ongelmallisuus.....	58
5 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	65

LÄHTEET

Kirjallisuus

- Aarnio 2011 *Aarnio, Aulis*: Luentoja lainopillisen tutkimuksen teorioista. Forum Iuris, Helsinki 2011.
- Aaltonen 2017 *Aaltonen, Sanna*: Grin and Bear It! Downplaying Sexual Harassment as Part of Nordic Girlhood. Teoksessa *Formark, Bodil – Mulari, Heta – Voipio, Myry* (toim.): Nordic Girlhoods. New Perspectives and Outlooks. Kustantaja: Cham: Springer International Publishing. 2017. s. 83-102.
- Foley & Gentile 2010 *Foley, Gretchen – Gentile, Julie*: Nonverbal communication in psychotherapy. *Psychiatry* (Edgmont). 2010;7(6): s. 38-44.
- FRA 2014 European Union Agency for Fundamental rights. Violence against women: an EU-wide survey. Main results report. 2014.
- Frände 2012 *Frände, Dan*: Yleinen rikosoikeus. 2. uudistettu painos. Suom. Wahlberg, Markus. Edita 2012.
- Hirvonen 2011 *Hirvonen, Ari*: Mitkä Metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Yleisen oikeustieteenjulkaisuja 17. Helsinki 2011.
- Honkatukia, Peltola, Aho ja Saukkonen 2022 *Honkatukia, Päivi – Peltola, Marja – Aho, Timo – Saukkonen, Roosa*: Between agency and uncertainty: Young women and men constructing citizenship through stories of sexual harassment. *Journal of Social Issues, Early View*. 2022.

- Hyttinen 2016 *Hyttinen, Tatu*: Olosuhdeetahallisuuden vakioitu alaraja – oikeusturvaa vai korkeimman oikeuden retoriikkaa? *Defensor Legis* 6/2016, s. 916–933.
- Ikonen & Halme 2018 *Ikonen, Riikka – Halme, Nina*: Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja väkivalta: Kouluterveyskyselyn 2017 tuloksia. THL. 2018.
- Kaakinen & Näsi *Kaakinen, Markus & Näsi, Matti*: Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2020. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. Katsauksia 47/2021. Helsinki 2021.
- Keinänen & Väättänen 2016 *Keinänen, Anssi – Väättänen, Ulla*: Empiirinen oikeustutkimus – mitä ja milloin? s. 246–271 teoksessa *Miettinen, Tarmo* (toim.): Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisten opinnäytteiden vaatimuksesta, metodista ja arvostelusta. 2016.
- Korkka-Knuts 2023 *Korkka-Knuts, Heli*: Seksuaalirikokset. Teoksessa *Hyttinen, Tatu – Kallio, Heikki – Korkka-Knuts, Heli – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka – Wahlberg, Markus*, Keskeiset rikokset. 2023. Edita Publishing. Päivittyvä julkaisu.
- Koskinen 2023 *Koskinen Seppo*: Uusi rikoslain säännös seksuaalisesta ahdistelusta ja työelämä. Edilex 2023.
- Lappi-Seppälä & Melander *Lappi-Seppälä, Tapio & Melander, Sakari*: Rikosoikeuden vastuun yleisistä edellytyksistä. Teoksessa *Lappi-Seppälä, Tapio – Hakamies, Kaarlo – Helenius, Dan – Melander, Sakari – Nuotio, Kimmo – Ojala, Timo – Rautio, Ilkka*: Rikosoikeus. Alma Talent Oy 2022.

- Latcheva 2017 *Latcheva, Rossalina: Sexual harassment in the European Union: A pervasive but still hidden form of gender-based violence. Journal of Interpersonal Violence, 32(12), 1821–1852. 2017.*
- Leskinen 2022 *Leskinen, Minni: Seksuaalinen itsemääräämisoikeus. Rikosoikeuden muutos ja feministisen oikeusfilosofian mahdollisuus. Väitöskirja. Turun Yliopisto 2022.*
- Leppämäki & Savikuja 2017 *Leppämäki, Sami & Savikuja, Tuula: Touretten oireyhtymä. PS-kustannus. 2017.*
- Luzon 2017 *Luzon, Golan: Criminalising Sexual Harassment. The Journal of Criminal Law 2017 81:5, s. 359-366.*
- Matikkala 2018 *Matikkala, Jussi: Seksuaalirikokset. Teoksessa Frände, Dan – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka – Wahlberg, Markus: Keskeiset rikokset. Edita Publishing Oy 2018.*
- Melander 2008 *Melander, Sakari: Kriminalisointiteoria. Rangaistavaksi sääntämisen oikeudelliset rajoitukset. Suomalainen lakimiesyhdistys. Helsinki 2008.*
- Melander 2015a *Melander, Sakari: Rikosoikeuden peruskysymyksiä. Helsinki 2015.*
- Melander 2015b *Melander, Sakari: Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate ja rikosoikeudellinen tulkinta. Defensor Legis 4/2015, s. 644–661.*
- Melander 2022 *Melander, Sakari: RL 24: Yksityisyyden, rauhan ja kunnianloukkaamisrikokset. Teoksessa Lappi-Seppälä, Tapio –*

- Hakamies, Kaarlo – Helenius, Dan – Melander, Sakari – Nuotio, Kimmo – Ojala, Timo – Rautio, Ilkka: Rikosoikeus. Alma Talent Oy 2022.*
- Niemi 2019 *Niemi, Johanna: Excluding Power from a Narrative: Sexual Harassment in a Criminal Law Reform. 2019.*
- Nieminen 2005 *Nieminen, Kimmo: Tasa-arvolaki työsuhteessa. Talentum 2005.*
- Nieminen 2019 *Nieminen, Minttu: ”Anna nyt vähän” – Seksuaalinen ahdistelu, itsemääräämisoikeus ja suostumus. Pro gradu tutkielma. Itä-Suomen Yliopisto. 2019.*
- Nieminen – Kallio – Tolvanen 2020 *Nieminen, Minttu – Kallio, Heikki – Tolvanen, Matti: Seksuaalinen ahdistelu – itsemääräämisoikeus ja tahallisuus. Defensor legis 2/2020.*
- Nordberg 2022 *Nordberg, Laura: Seksuaalinen ahdistelu. Teoksessa Koponen, Pekka – Lahti, Raimo – Kallioinen Laura (toim.): Valittuja kysymyksiä rikos- prosessi ja vahingonkorvausoikeudesta II. Helsingin hovioikeuden laatuhankeen julkaisu. Helsingin hovioikeus 2022.*
- Ojala 2022 *Ojala, Timo: Seksuaalirikokset, 2022.*
- Piha asiantuntijalausunto Väitöskirjatutkija Otava Pihan asiantuntijalausunto seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistusta koskevasta hallituksen esityksestä ja muista lakialoitteista. 18.03.2022. Helsinki.

- Pihlström 2018 *Pihlström, Fanny: Kriminalisering av sexuella trakasserier – i gränsområdet mellan folkrättsliga plikter och kriminaliseringsprinciper. JFT 2/2018. s. 95–122.*
- Rantaeskola & Kaunisto 2024 *Rantaeskola, Satu – Kaunisto, Jasmin: Seksuaalirikosten tutkinta. Edita 2024.*
- Rautiola & Ojala 2022 *Rautio, Ilkka & Ojala, Timo: Seksuaalirikokset. Teoksessa Lappi-Seppälä, Tapio – Hakamies, Kaarlo – Helenius, Dan – Melander, Sakari – Nuotio, Kimmo – Ojala, Timo – Rautio, Ilkka: Rikosoikeus. Alma Talent Oy 2022.*
- Siltala 2001 *Siltala, Raimo: Johdatus oikeusteoriaan. Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta. 2001.*
- Sunnari, Heikkinen, Väyrynen ja Nuutinen 2005 *Sunnari, Varpu – Heikkinen, Mervi – Rautio, Arja – Väyrynen, Marja – Nuutinen, Matti: Seksuaalinen häirintä ja ahdistelu osana segregaaation ylläpitoa yliopistossa - kymmenen vuoden aikana kerättyjen aineistojen vertailuun perustuva tarkastelu. Teoksessa Teräs, Leena et al. (toim.): Segregatiota vahvistavat käytännöt ja purkamista edistävät tekijät. Raabe 2005.*
- Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019 *Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Hyttinen, Tatu: Rikosoikeuden yleinen osa: Vastuuoppi. Helsinki 2019.*
- Tapanila 2023 *Tapanila, Antti: Seksuaalirikokset ja oikeudenkäynti. 2023.*
- Tasa-arvobarometri 2012 *Kiianmaa, Nelli: Tasa-arvobarometri 2012, Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2012:23. Helsinki 2012.*

- Tasa-arvobarometri 2017 *Attila, Henna – Pietiläinen, Marjut – Keski-Petäjä, Miina – Hokka, Päivi – Nieminen, Markku: Tasa-arvobarometri 2017. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 8/2018. Helsinki 2018.*
- Teräsaho 2019 *Teräsaho, Mia – Närvi, Johanna (toim.): Näkökulmia sukupuolten tasa-arvoon. Analyysseja tasa-arvobarometrasta 2017. Helsinki 2019.*
- Tolvasen asiantuntijalausunto 2022a
HE 13/2022 vp LaV 18.03.2022 professori Matti Tolvasen Asiantuntijalausunto.
- Tolvasen asiantuntijalausunto 2022b
HE 13/2022 vp LaV 23.3.2022 professori Matti Tolvasen Asiantuntijalausunto.
- UN Women Suomen kyselytutkimus 2023
Haapea, Katariina (laatija): Yhdeksän kymmenestä. Seksuaalisen häirinnän muodot, tapahtumapaikat ja vaikutukset naisten kokemina Suomessa. YK:n tasa-arvojärjestö UN Women Suomen kyselytutkimus. 2023.
- Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala 2021
Vauhkonen, Teemu – Kaakinen, Markus – Hoikkala, Tommi: Seksuaalirikosten tekijät, tekotilanteet ja ennaltaehkäisemisen mahdollisuudet Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:56. Helsinki 2021.
- Vanhanen asiantuntijalausunto 2022
Käräjätuomari Teemu Vanhasen Asiantuntijalausunto Eduskunnan lakivaliokunnalle 7.3.2022. Länsi-Uudenmaan käräjäoikeus.

- Ventelä 2024 *Ventelä, Anne*: Uusi seksuaalirikoslaki haastaa ja selkeyttää. *Juristiuutiset* 5/2024. s. 42–44.
- Vilka 2011 *Vilka, Hanna*: Seksuaalinen häirintä. PS-kustannus. Jyväskylä 2011.
- Walton & Pedersen 2022 *Walton, Kari – Pedersen, Cory*: Motivations behind catcalling: exploring men’s engagement in street harassment behaviour. *Psychology & Sexuality*, 13:3 2022. s. 689–703.
- Wegerstad 2015 *Wegerstad, Linnéa*: Skyddsvärda intressen & straffvärda kränkningar. Om sexualbrotten i det straffrättsliga systemet med utgångspunkt i brottet sexuellt ofredande. Lund universitet 2015.

Virallislähteet

Hallituksen esitykset

- HE 309/1993 vp Hallituksen esitys eduskunnalle perustuslakien perusoikeussäännösten muuttamisesta
- HE 90/1994 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain muuttamisesta.
- HE 6/1997 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle oikeudenkäyttöä, viranomaisia ja yleistä järjestystä vastaan kohdistuvia rikoksia sekä seksuaalirikoksia koskevien säännösten uudistamiseksi.
- HE 44/2002 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.
- HE 282/2010 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle lasten suojelemista seksuaalista riistoa ja seksuaalista hyväksikäyttöä vastaan koskevan Euroopan

neuvoston yleissopimuksen hyväksymiseksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

HE 19/2013 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain, pakkokeinolain 10 luvun 7 §:n ja poliisilain 5 luvun 9 §:n muuttamisesta.

HE 216/2013 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta.

HE 13/2022 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta.

Valiokuntamietinnöt

LaVM 10/2022 vp Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi.

LaVM 4/2014 vp Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain 20 luvun muuttamisesta.

PeVL 17/2006 vp Perustuslakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ihmiskauppaa ja maahanmuuttajien salakuljetusta koskevien lisäpöytäkirjojen hyväksymisestä ja niiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laeiksi rikoslain 20 luvun ja järjestyslain 7 ja 16 §:n muuttamisesta.

PeVL 48/2002 vp Perustuslakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä terrorismia koskeviksi rikoslain ja pakkokeinolain säännöksiksi.

PeVL 15/2001 vp Perustuslakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laiksi virallistetusta parisuhteesta.

- OMML 2021:2 Oikeusministeriön julkaisuja, mietintöjä ja lausuntoja 2021:2. Sek-suaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus. Lausuntotiivistelmä. Kustantaja Oikeusministeriö. Helsinki 2021.
- OMML 2020:9 Oikeusministeriön julkaisuja, mietintöjä ja lausuntoja 2020:9. Sek-suaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistus. Kustantaja Oikeusmi-nisteriö. Helsinki 2020.
- OMML 2018:7 Oikeusministeriön julkaisuja Arviomuistio rikoslain viimeaikaisesta kehityksestä ja tulevista kehitystarpeista: Eräät seksuaali-, väkivalta-, rattijuopumus- ja talousrikokset. Mietintöjä ja lausuntoja 7/2018.
- OM vastine Oikeusministeriön antama vastine eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä 13/2022 vp seksuaalirikoksia koskevaksi lainsäädännöksi annettujen lausuntojen johdosta. Helsinki 31.5.2022.
- EOAK 2020 Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian lausunto asiassa VN/1984/2019, 23.9.2020.

Oikeuskäytäntö

Korkein oikeus

KKO 2025:45

KKO 2020:38

Turun hovioikeus

19/151658

Etelä-Karjalan kärjäoikeus

24/103350

Etelä-Savon kärjäoikeus

24/126751

Itä-Uudenmaan kärjäoikeus

24/100379

Kanta-Hämeen kärjäoikeus

24/108932

Kainuun kärjäoikeus

24/122858

Keski-Suomen kärjäoikeus

23/147700

23/147856

Lapin kärjäoikeus

24/118724

Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus

24/113449

Oulun kärjäoikeus

23/146788

24/136647

Pirkanmaan kärjäoikeus

24/132186

Päijät-Hämeen kärjäoikeus

24/104596

24/116115

Varsinais-Suomen kärjäoikeus

24/111565

Internetlähteet

Oikeusministeriön nettisivuilla oleva tiedote seksuaalisesta häirinnästä. Saatavilla:

<https://oikeusministerio.fi/seksuaalirikoslaki> (käyty 18.5.2025)

Poliisin tilastot vuosilta 2021–2023.

Saatavilla: <https://poliisi.fi/toimintaymparisto-ja-tilastot> (käyty 06.01.2025)

LYHENTEET

EOAK	eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia
EU	Euroopan Unioni
HE	hallituksen esitys
Istanbulin sopimus	Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (SopS 53/2015)
KKO	korkein oikeus
PeL	perustuslaki (731/1999)
RL	rikoslaki (39/1889)
Tasa-arvolaki	Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1989)
vp	valtiopäivät

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen tausta, tutkimuskysymys ja aiheen rajaus

Seksuaalinen häirintä tunnistettiin ilmiönä lainvalmistelutöissä ensi kerran jo 90-luvulla. Vuonna 1994 katsottiin, että sukupuolista häirintää tai ahdistelua käyttäytyminen on silloin, kun tekijä tietää tai tavanomaista harkintaa käyttäen olisi pitänyt tietää, että hänen käyttäytymisensä tai menettelynsä ei ole toivottua.¹ Vaikka esitöiden kohdalla osoitettiin valveutuneisuutta ilmiötä kohtaan, oli ajatus kriminalisoinnista tosiasiaa mahdoton aikakaudessa vallinneen valta-aseman ja ilmiötä vahvasti sallivan yleisen ilmapiirin vuoksi.²

Termejä ”seksuaalinen häirintä” ja ”seksuaalinen ahdistelu” on käytetty aika limittäin kuvaamaan samaa ilmiötä. Seksuaalinen häirintä on käsitteenä laajempi,³ kuin seksuaalinen ahdistelu, jolla viitataan rikoslaissa kriminalisoituun tekoon. Esimerkiksi seksuaalinen häirintä määritellään laissa naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1989) syrjinnäksi,⁴ mitä puolestaan seksuaalinen ahdistelu ei ole. Seksuaalinen ahdistelu viittaa sellaisiin seksuaalisiin tekoihin, jotka loukkaavat toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Rikoslain (39/1889) 20:6 mukaan tällaiset teot voidaan tehdä joko koskettelemalla tai muuten kuin koskettelemalla. Tasa-arvolaisissa tarkoitettua seksuaalista häirintää on ainakin toistuvat sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet, härskit puheet, kaksimielliset vitsit sekä vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat toistuvat huomautukset tai kysymykset, seksuaalisesti värityneet kirjeet, puhelinsoitot tai esille asetetut pornoaineistot, fyysinen koskettelu, sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset sekä raiskaus tai sen yritys.⁵

Seksuaalinen ahdistelu kriminalisoitiin Suomessa sen vuoksi, etteivät olemassa olleet kriminalisoinnit soveltuneet tarpeeksi hyvin seksuaaliseen ahdisteluun.⁶ Lisäksi haluttiin paremmin suojella yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja ruumiillista koskemattomuutta.⁷ Rikoslakiin valittiin ”seksuaalisen häirinnän” sijaan termi ”seksuaalinen ahdistelu” jotta rikossäännös erottuisi tasa-arvolain sääntelystä.⁸

---

¹ HE 90/1994 vp, s. 14.

² Ks. Leskinen 2022, s. 121.

³ Ks. Koskinen 2023; Tasa-arvobarometri 2017, s. 34.

⁴ Leskinen 2022, s. 149.

⁵ HE 90/1994 vp, s. 14.

⁶ Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala 2021, s. 18; Ks. HE 216/2013 vp, s. 51–52.

⁷ HE 216/2013 vp, s. 51.

⁸ LaVM 4/2014 vp, s. 7–8.

Seksuaalinen häirintä on osa sukupuolittuneen väkivallan jatkumoa.⁹ Keskustelu seksuaalisesta väkivallasta on osa laajempaa, häirintään ja sukupuolten tasa-arvoon keskittyvää keskustelua. Onkin yhä tärkeämpää tunnistaa seksuaalisen väkivallan monimuotoisuus ja esiintyvyys eri tilanteissa.¹⁰ Seksuaalisen ahdistelun tunnistaminen osaksi väkivallan jatkumoa aiheuttaa edelleen kahtiajakautumista, eivätkä kaikki halua tunnistaa seksuaalista ahdistelua seksuaalisen väkivallan muotona.¹¹ Kahtiajakautumista on näkynyt erityisesti sanallisen häirinnän tunnistamisessa osana seksuaalista väkivaltaa.¹² Tämä siitä huolimatta, että Suomi on allekirjoittanut – ja tätä myötä hyväksynyt – laillisesti sitovan Euroopan neuvoston yleissopimuksen naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (SopS 53/2015), jossa seksuaalinen ahdistelu (mihin sisältyy mm. sanallinen häirintä) määritellään olevan osa seksuaalista väkivaltaa.¹³ Asiaton ja ahdisteleva viestintä onkin osa seksuaalista väkivaltaa, ja koetaan ainakin nuorten keskuudessa pahimmaksi seksuaalisen väkivallan kokemukseksi.¹⁴ Tässä tutkimuksessa ei keskitytä sen syvemmin tutkimaan seksuaalista ahdistelua osana seksuaalisen väkivallan jatkumoa, mutta tämä tutkimus tunnistaa ja tunnustaa seksuaalisen ahdistelun olevan osa seksuaalista väkivaltaa.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta voidaan loukata muuten kuin tätä fyysisesti koskettamalla. Tutkimuksen sisäisen koherenssin vuoksi tutkimus keskittyy arvioimaan naisten kokemaa seksuaalista häirintää. Tämä osaltaan siksi, että uudistuksen taustalla löytyvässä asiakirja-aineistossa painotetaan uudistuksen vaikutusta *erityisesti* naisten ja tyttöjen turvallisuuteen.¹⁵ Koko uudistus pohjautuu perimmiltään Istanbulin sopimuksen asettamiin velvoitteisiin päivittää lainsäädäntö ajantasaiseksi niin, että se ehkäisee ja torjuu mahdollisimman kattavasti nimenomaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ja perheväkivaltaa.¹⁶ Myös tilastot painottavat naisten asemaa seksuaaliväkivallan uhreina.¹⁷ Tässä tutkimuksessa kuitenkin tiedostetaan, ettei seksuaalinen ahdistelu katso sukupuolta tai ikää. Tutkimuksessa tiedostetaan lisäksi tällaisen sukupuolittuneen lähestymisen ongelmallisuus sekä rajallisuus, mutta asiaa ei ole mahdollista käsitellä enemmälti tutkimuksen puitteissa

---

⁹ UN Women Suomi kyselytutkimus 2023, s. 6.

¹⁰ *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala* 2021, s. 15.

¹¹ Osa ei halua tunnistaa sanallisen seksuaalisen ahdistelun edes osaksi seksuaalista ahdistelua. Ks. EOAK 2020; *Tolvasen* asiantuntijalausunto 2022a.

¹² Ks. *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala* 2021 ketkä korostavat, että seksuaaliseksi väkivallaksi on yhä tärkeämpää tunnistaa myös asiaton ja ahdisteleva viestintä. Ks. *Leskinen* 2022, s. 155–156. Vrt. EOAK 2020, s. 6; *Tolvasen* asiantuntijalausunto 2022a, s. 3 ja 2022b, s. 3–4.

¹³ Ks. Istanbulin sopimus.

¹⁴ *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala* 2021, s. 117.

¹⁵ Ks. OMML 2020:9, s. 101.

¹⁶ Ks. Istanbulin sopimus.

¹⁷ Ks. Tasa-arvobarometri 2012 ja 2017, FRA 2014.

sen laajuuden vuoksi. Tästä syystä aihe on pyritty rajaamaan luonnollisella tavalla suppean aiheiston antaman tiedon mukaiseksi.

Tässä tutkimuksessa keskitytään syventymään seksuaalisen ahdistelun uuteen tunnusmerkistöön. Keskiössä on erityisesti tunnusmerkistön toinen kohta, eli muuten kuin koskettelemalla tehdyt seksuaaliset ahdistelut. Tavoitteena on määrittää, miten uusi tunnusmerkistö konkreettisesti eroaa aiemmasta, vuonna 2014 voimaan astuneesta tunnusmerkistöstä, sekä mitkä teot voivat täyttää nyt uuden voimassa olevan tunnusmerkistön. Tutkimuksessa arvioidaan seksuaalisen ahdistelun uuden tunnusmerkistön etuja sekä sen säätämistä vastaan osoitettua kritiikkiä.

Seksuaalista ahdistelua koskevaa oikeustieteellistä tutkimusta ei ole tehty Suomessa kovinkaan paljoa. Muuten kuin koskettelemalla tehtyyn seksuaaliseen ahdisteluun pohjautuvaa tutkimusta on vielä vähemmän. Seksuaalista ahdistelua on pääsääntöisesti käsitelty oikeustieteellisessä kirjallisuudessa ja niissäkin melko lyhyesti ja pintapuolisesti – varsinkin uudistuksen osalta. Aihetta käsittelee kenties kaikista monipuolisimmin ja laajimmin *Minni Leskinen* hänen tuoreessa väitöskirjassaan, mutta siinäkin keskiössä on pikemminkin suostumus ja raiskaus kuin seksuaalinen ahdistelu. Tämä tutkielma pyrkii syventymään uuden lain tunnusmerkistöön ja siihen, mitkä kaikki teot tosiasiaassa voivat täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön toisen kohdan. Tutkimuksessa pyritään vastaamaan tutkimuskysymykseen: Mikä muu, kosketteluun rinnastuva tapa voi täyttää rikoslain 20 luvun 6 §:n seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön?

1.2 Tutkimusmetodi

Oikeustieteessä harvoin täsmennetään, mitä käsite metodi tarkoittaa.¹⁸ Tässä tutkimuksessa hyödynnetään sekä lainopillista että empiiristä tutkimusmetodia. Lainopin, eli oikeusdogmatikan tutkimuskohteena on voimassa oleva oikeus. Lainoppi tuottaa normatiivista tietoa oikeusnormeista, ja sillä on perinteisesti ollut kaksi tehtävää: tulkinta ja systematisointi. Lainoppi selvittää voimassa olevien oikeusnormien sisältöä.¹⁹ Lainoppi keskittyy sekä oikeussääntöjen tutkimiseen että oikeusperiaatteisiin. Sen tehtäviin kuuluu myös oikeusperiaatteiden punninta ja niiden yhteensovittaminen. Lisäksi lainoppi systematisoi voimassa olevaa oikeutta.²⁰

Tässä tutkielmassa ensisijainen oikeuslähde lainopillisessa tarkastelussa on rikoslainsäädäntö. Rikoslainsäädäntö pitää sisällään sekä kotimaisen lainsäädännön että myös Suomea

---

¹⁸ Aarnio 2011, s. 12.

¹⁹ Hirvonen 2011, s. 22.

²⁰ Hirvonen 2011, s. 24–25.

velvoittavat kansainväliset sopimukset, kuten Istanbulin sopimuksen. Kotimaisen lainsäädännön näkökulmasta keskeisiä tarkastelun kohteita ovat lain esityöt ja muu lainvalmisteluaineisto. Tutkimuksen tavoitteena on seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön lainopillinen tulkinta ja systematisointi, mikä tarkoittaa seksuaalirikossäännösten ja oikeusjärjestyksen selittämistä oikeusjärjestyksen kontekstissa.²¹

Lainopillinen metodi valikoitui ensinnäkin siksi, että tarkoituksena on tarkastella voimassa olevaa oikeutta (eli seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä) tutkimusongelman kannalta relevanttien oikeuslähteiden osalta. Toisekseen tutkielman tavoitteena on tarkastella lain tulkintaa oikeusjärjestyksen kontekstissa. Empiirinen tutkimusmetodi auttaa tarkastelemaan voimassa olevan oikeuden soveltamista käytännössä, sekä tunnusmerkistön soveltamisen mahdollisia haasteita ja epäselvyyksiä. Tutkimusote on empirian kohdalla laadullinen eli kvalitatiivinen. Tutkimukseen valikoituneet tapaukset on valittu tutkimuksen tarkoituksen mukaisella harkinnalla, mikä on mahdollistanut parhaiten edustavien ja perusteltujen tapausten valinnan tähän tutkimukseen. Harkinnanvaraisessa otantamenetelmässä otanta valikoidaan harkinnan perusteella ja aineiston tieteellisyyden kriteeri on sen laatu. Aineistoon on valikoitu tutkimuskysymyksen näkökulmasta parhaiten perustellut tuomiot.²²

Tutkielmassa keskeinen lähde on alioikeuksien asiakirja-aineisto, johon empiirinen analyysi perustuu. Tässä tutkielmassa esitettävät alioikeuksien tuomiot on saatu pyytämällä ensin diaarilistaus Oikeusrekisterikeskukselta kaikista tapauksista 1.1.2023 alkaen, joissa syyte on koskenut rikoslain 20 luvun 6 §:n uutta seksuaalisen ahdistelun pykälää. Pyyntöä on täydennetty joulukuussa 2024 loppuvuoden tuomioiden osalta. Näin ollen tuomioita on saatu aikaväliltä 1.1.2023-19.12.2024. Kaikki käräjäoikeudet eivät kuitenkaan ehtineet vastata asiakirjapyyntöön, eikä osasta Oikeusrekisterikeskukselta saaduista tuomioista ollut mahdollista saada kopiota, sillä niitä ei oltu vielä arkistoitu. Tämä oli erityisen harmillista, koska moni tapaus oli otettu käsittelyyn vasta vuoden 2024 puolella, jolloin olisi ollut todennäköisempää, että niihin olisi sovellettu uutta, 1.1.2023 voimaan astunutta tunnusmerkistöä.²³ Tämä puolestaan olisi

---

²¹ Ks. *Siltala* 2001, s. 22–23.

²² *Keinänen & Vääänen* 2016, s. 250–261. Parhaiten perustellulla tuomiolla viitataan lähtökohtaisesti kaikkia seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön toista kohtaa koskeneita ratkaisuja tai vaihtoehtoisesti sellaisia ratkaisuja, joihin on tekoajankohdan vuoksi sovellettu vanhaa seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä, mutta jotka ovat sisältäneet pääasiassa muuten kuin koskettelemalla tehtyjä seksuaalista ahdistelua.

²³ Toisaalta rikosilmoituksen eteneminen tuomioistuimeen asti voi viedä useita vuosia. Useampi pyydetyistä tapauksista, joita ei vielä oltu ehditty arkistoida, olivat Helsingin käräjäoikeuden tapauksia. Helsingin käräjäoikeudessa käsiteltiin syksyllä 2024 vielä enimmäkseen tapauksia vuosilta 2021–2022. Lakiuudistuksen piiriin kuuluvia tapauksia on ehditty käsitellä vasta kourallinen. *Ventelä* 2024 s. 42.

tehnyt niistä keskeisiä tälle tutkimukselle. Tutkimuksen ollessa kuitenkin laadullinen ei tapaus-
ten määrällä ole yhtä paljon väliä kuin niiden sisällön laadulla. Ratkaisuja saatiin yhteensä 155
kappaletta, joista 14:ssa oli vähintään yhtenä muotona muulla tavoin kuin koskettelemalla tehty
seksuaalinen ahdistelu. Nämä tuomiot on pyydetty tuomioistuimilta ja niiden tutkimiseen on
saatu tutkimusluvut.

Tapahutumien arkaluonteisuuden vuoksi kaikkia ratkaisuja käsitellään tässä tutkielmassa ano-
nymisti. Osapuoliin viitataan joko kirjaimilla A, B ja C tai käsitteillä ”vastaaja” ja ”asianomis-
taja”. Tarkastelun yhteydessä ei kerrota myöskään muita selkeitä tunnistetietoja. Anonymiteetin
vahvistamiseksi oikeustapausten diaaritietoja ei ilmoiteta tapauskuvausten yhteydessä, vaan ta-
pauksiin viitataan termein ”Tapaus 1”, ”Tapaus 2” ja niin edespäin. Tapauksista on tehty koo-
dauslista, jota säilytetään tutkijalla tutkimuksen teon jälkeen. Koodauslistasta ilmenee, mikä
tutkielmassa mainittu tapaus vastaa mitäkin lähdeluettelosta löytyvää tuomioistuimen ratkai-
sua.

Kerätyistä tapauksista 10 kappaletta sisälsi ainoana tekemuotona muun kuin koskettelemalla
tehdyn seksuaalisen ahdistelun. Neljässä tapauksessa oli kyse sekä fyysisesti koskettamalla että
muuten kuin fyysisesti tehdystä seksuaalisesta ahdistelusta. Näistä neljästätoista ratkaisusta eri-
tyisesti kolme ovat tämän tutkielman kannalta erityisen merkityksellisiä. Nämä tapaukset ovat
nimettyinä tässä tutkimuksessa nimillä Tapaus 5, Tapaus 13 ja Tapaus 14. Lopuissa tapauksissa
tunnusmerkistö täyttyi jo suoraan sillä perusteella, että ne sisälsivät koskettelemalla tehdyn sek-
suaalisen ahdistelun.²⁴ Näissä tapauksissa mahdollisesti sanallisesti esitettyihin lausumiin ei
kiinnitetty mitään erityistä huomiota, silloin kun kosketuksen luonne oli niin selvästi toisen
seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaa, ettei teon seksuaalisesta luonteesta jäänyt epä-
selvyyttä. Osa tapauksista sijoittuu tekoajankohdaltaan aikaa ennen uudistuksen voimaan astu-
mista ja niihin on sovellettu vanhaa seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä.²⁵

---

²⁴ Ainakin yhdessä tapauksessa kyse oli myös itsensäpaljastamisesta, josta oli nostettu syyte sukupuolisiveelli-
syyden julkisesta loukkaamisesta. Koska tähän tutkielmaan saatiin kuitenkin kaksi muutakin itsensäpaljastamis-
tapausta, joihin on voitu soveltaa uutta tunnusmerkistöä, ei kyseistä tapausta ollut mielekäästä enää tutkielmaan
sisällyttää.

²⁵ Rikoslain ajallisesta soveltuvuudesta ks. *Lappi-Seppälä & Melander*, s. 54–55. Tapaukset, joihin on sovellettu
vanhaa lakia, ovat tapaukset 1 ja 4.

2 SEKSUAALIRIKOSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTUS

2.1 Tunnusmerkistön kehitys

2.1.1 Tunnusmerkistön taustalla olevat perusoikeudet

Kotimaisella seksuaalirikoslainsäädännöllämme on pitkä historia. Rikoslain 20 lukua on muutettu useamman kerran sen jälkeen, kun se säädettiin ensi kerran vuonna 1889. Vuoden 1889 rikoslaki suojasi yksilön ohella siivellisuuden yhteisöllistä arvoa ja ennen kaikkea naisen siivellisyyttä. Ensimmäinen kokonaisuudistus sijoittui 1960- ja 70-lukujen taitteeseen ja jo heti ensimmäisen uudistuksen yhteydessä korostui rikoslain tarkoitus suojata yksilöä ja tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta.²⁶ Seksuaalinen itsemääräämisoikeus oikeushyvä on määritelty aina kulloinkin käsillä olevan uudistuksen poliittisista tarpeista käsin.²⁷ Tavoite suojata yksilöä ja tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta näkyy edelleen – korostetummin – noin 60 vuotta myöhemmässä lainsäädännössä, sillä 1.1.2023 voimaan astuneen seksuaalirikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen lähtökohdaksi muodostui koskemattomuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus.²⁸

Seksuaalinen itsemääräämisoikeus kiinnittyy useisiin perusoikeuksiin, kuten perustuslain (731/1999) 7 §:n säännöksiin henkilökohtaisesta vapaudesta ja 10 §:n säännöksiin yksityiselämän suojasta. Henkilökohtainen vapaus on luonteeltaan yleisperusoikeus, joka suojaa ihmisen fyysisen vapauden ohella myös hänen tahdonvapauttaan ja itsemääräämisoikeuttaan.²⁹ Perustuslakivaliokunta on katsonut, että yksityiselämän suojan piiriin kuuluu muun muassa yksilön oikeus vapaasti solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin sekä oikeus määrätä itsestään ja ruumistaan samoin kuin vapaus päättää sukupuolisesta käyttäytymisestään.³⁰

Seksuaalinen itsemääräämisoikeus on siis perustuslailla suojattu oikeus. Siitä huolimatta siihen kohdistuviin lievempiin rikoksiin on alettu kiinnittää rikoslainsäädännössä huomiota ensi kerran vasta vuonna 2014 seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön säätämisen myötä. Se, että seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön lisäys rikoslakiin tapahtui niin hitaasti, johtuu ainakin osin laillisuusperiaatteen luonteesta. Laillisuusperiaate tarkoittaa sitä, että kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa.³¹ Periaate kuuluu

---

²⁶ Ks. *Korkka-Knuts* 2023, s. 116.

²⁷ *Leskinen* 2022, s. 65.

²⁸ HE 13/2022 vp, s. 5.

²⁹ HE 309/1993 vp, s. 46.

³⁰ PeVL 17/2006 vp, s. 3; PeVL 15/2001 vp, s. 2. Ks. myös HE 309/1993 vp.

³¹ Esim. PeVL 48/2002 vp, s. 2; PeVL 17/2006 vp, s. 3. Ks. myös *Melander* 2015b, s. 646.

niiden loukkaamattomina pidettyjen ihmisoikeuksien joukkoon, joista ei Euroopan ihmisoikeussopimuksen 15 artiklan ja Kansalais- ja poliittisten oikeuksien sopimuksen 4 artiklan määräysten perusteella saa poiketa edes sodan tai muun yleisen hätätilan aikana.³² Seksuaalisen häirinnän kriminalisointia pohdittaessa kyseinen periaate on noussut keskeiseksi esteeksi tunnusmerkistön kriminalisoinnin näkökulmasta ja on näin hidastanut tunnusmerkistön kriminalisointia.³³

2.1.2 Kriminalisointiperiaatteet ja niiden rooli sääntelyn taustalla

Nykykäsityksen mukaan lainsäätäjän tulee rikoslainsäädäntöä kehittäessä noudattaa periaatteita siitä, milloin kriminalisointiin voidaan turvautua ja millä edellytyksillä. Näitä periaatteita nimitetään kriminalisointiperiaatteiksi. Yksi näistä kriminalisointiperiaateista on, ettei tule säätää niin kutsuttuja moraalikriminalisointeja. Tämä tarkoittaa sitä, ettei rikoslainsäädännöllä tule pyrkiä saattamaan voimaan tiettyä moraalikäsitystä, vaan rikoslain tavoitteena on oikeushyvien suojeleminen.³⁴ Esimerkiksi pohdittaessa seksuaalista ahdistelua rikoslainsäädännöllisenä kysymyksenä keskeistä ei ole se, millainen seksuaalinen ahdistelu on moraalisesti tuomittavaa vaan se, liittyykö tilanteeseen oikeushyvien loukkaamisen vaaraa, ja tulisiko sitä säännellä rikosoikeudellisesti. Moraalikriminalisoinnin kiellosta huolimatta vallitsevan seksuaalimoraalin on katsottu vaikuttaneen merkittävästi lainsäätäjän toimintaan.³⁵

Lain esitöissä on todettu, että yhteiskunnallisesti paheksuttaviin tilanteisiin tulisi puuttua viimesijaisesti rikosoikeudellisin keinoin.³⁶ Se, että joku on yhteiskunnallisesti paheksuttavaa, ei vielä tarkoita, että se tulisi rikosoikeudellisesti sanktioida. Yhteiskunta voi lähteä sanktioimaan jokaista hyväksyttävästä toiminnasta poikkeavaa käytöstä. Tätä rikoslain viimesijaisuuden periaatetta kutsutaan nimellä *ultima ratio*. Se on toinen klassisista ja vakiintuneista kriminalisointiperiaateista, ja se täydentää oikeushyvien suojan periaatetta. *Ultima ratio* -periaate ohjaa lainsäätäjän varmistumaan siitä, ettei oikeushyvän suoja voida toteuttaa muilla, vähemmän repressiivisillä keinoilla.³⁷ Rajanveto siinä, milloin hyväksyttävästä toiminnasta poikkeava käytös tulisi sanktioida rikosoikeudellisin keinoin, on edelleen monen lievemman – erityisesti seksuaalisen – käytöksen kohdalla epäselvä. Epäselvyyttä lisää erottelu seksuaalisen teon ja

---

³² Ks. PeVL 48/2002, vp s. 2.

³³ Esimerkiksi Leskinen nostaa esille, miten laillisuusperiaatetta on käytetty vain tunnusmerkistön rajaamista puoltavana seikkana vuoden 2014 seksuaalirikosuudistuksessa, eikä kyseisen periaatteen näkökulmasta havaittuja ongelmia pyritty lainkaan ratkaisemaan. Leskinen 2022, s. 153–154. Ks. myös. Pihlström 2018, s. 122.

³⁴ Ks. Korkka-Knuts 2023, s. 119.

³⁵ Ibid.

³⁶ HE 216/2013 vp, s. 51–52; HE 13/2022 vp, s. 40.

³⁷ Leskinen 2022, s. 150; Melander 2008, s. 389.

seksuaalisesti olennaisen teon välillä: teko voi olla seksuaalinen ilman, että se on seksuaalisesti olennainen.³⁸ Jos teko ei ole seksuaalisesti olennainen, se ei voimassa olevan lain nojalla katsota loukkaavan toisen henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta, eikä tällöin mikään rikoslain seksuaalirikoksen tunnusmerkistö voi täyttyä.³⁹ Uuden, laajemman tunnusmerkistön myötä raja seksuaalisen ja seksuaalisesti olennaisen teon välillä on kaventunut. Vaikka tunnusmerkistö on laajentunut ja kattaa sitä myötä enemmän tekomuotoja, seksuaalisesti olennaisen teon raja on muuttunut aiempaa epäselvemmäksi juuri tunnusmerkistön laajuuden ja avoimuuden vuoksi. Tähän epäselvyyteen syvennyttään tarkemmin myöhemmissä osioissa esimerkiksi sanallisen seksuaalisen ahdistelun kohdalla.

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että seksuaalisen käyttäytymisen sääntely oikeudellisin keinoin on ylipäättään vaikeaa.⁴⁰ Kriminalisointiin tulisi lähtökohtaisesti turvautua vasta viime sijaisesti silloin, kun sillä saavutettavat hyödyt ylittävät selvästi siitä aiheutuvat haitat, eikä ole olemassa lievempää keinoa, jolla samat hyödyt voitaisiin saavuttaa. Seksuaalinen käyttäytyminen on monimuotoista, eikä seksuaalirikossäännöksillä ole tarkoitus asettaa siihen rajoja niin kauan kun osapuolet eivät loukkaa toistensa itsemääräämisoikeutta.⁴¹

Keskustelu seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön sisällyttämisestä rikoslakiin pyöri paljon nimenomaan *ultima ratio* -rajoitusperiaatteen ympärillä,⁴² vaikka lopulta päädyttiin käyttämään toista rajoitusperiaatetta tunnusmerkistön rajaamiseen.⁴³ Voidaankin todeta, että *ultima ratio* -periaatetta on käytetty seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön kohdalla osittain jarruttamaan hyvin tärkeää ja tarpeellista tunnusmerkistöuudistusta,⁴⁴ mikä osaltaan osoittaa ilmiöön kohdistunutta vähättelyä ja ei-vakavasti otettavuutta.⁴⁵

---

³⁸ HE 282/2010, s. 109–110; *Matikkala* 2018, s. 127–129. Tätä on korostettu myös oikeuskäytännössä esimerkiksi Kainuun käräjäoikeuden toimesta tuomiossa 24/122858.

³⁹ Lain tasolla on kuitenkin tärkeä erottaa seksuaalisen teon määritelmä, sillä RL 20:23 mukaan seksuaalisella teolla tarkoitetaan nimenomaan sellaista tekoa, joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioidaan on *seksuaalisesti olennainen*.

⁴⁰ Ks. *Korkka-Knuts* 2023, s. 119.

⁴¹ HE 13/2022 vp, s. 96; HE 6/1997 vp, s. 161.

⁴² Ks. *Leskinen* 2022, s. 150–151.

⁴³ HE 13/2022 vp, s. 40

⁴⁴ *Ultima ratio* -periaatteen ristiriitaisuudesta ks. *Melander* 2008, s. 305.

⁴⁵ Ks. *Leskinen* 2022, s. 156.

2.2 Seksuaalisen ahdistelun pykälää koskeva muutos

2.2.1 Aiemmat tunnusmerkit

Seksuaalisen häirinnän olemassaolo ja ongelmallisuus on tunnistettu jo pitkään ennen sen kriminalisointia. Aikaa ennen kriminalisointia painopiste sijaitsi vielä siinä, ettei rikosoikeus ole tarkoituksenmukainen keino seksuaaliseen häirintään puuttumiseksi. Katsottiin, että ongelmaan voitaisiin puuttua säätämällä asiasta erillisellä lailla. Seksuaalinen häirintä paikannettiin erityisesti työmaailman ongelmaksi, minkä vuoksi yleisen kriminalisoinnin sijaan katsottiin tarkoituksenmukaisemmaksi säätää erillinen laki työpaikalla tapahtuvan seksuaaliseen häirintään puuttumiseksi. Näin seksuaalinen häirintä päätyi osaksi tasa-arvolakia.⁴⁶

Seksuaalinen ahdistelu säädettiin ensi kerran osaksi rikoslakia vuonna 2014.⁴⁷ Seksuaalisen ahdistelun keskeisin tarkoitus oli kriminalisoida julkisella paikalla tapahtuva niin sanottu kähmintä. Aikaisemmin julkisella paikalla tapahtuva toisen henkilön vartalon puristelu voitiin tuomita kunnianloukkauksena tai pahoinpitelynä. Sääntelyä päätettiin muuttaa, sillä kunnianloukkauksen ja pahoinpitelyn tunnusmerkit katsottiin olevan epätarkoituksenmukaisia tuomittaessa tekoja, jotka loukkaavat toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.⁴⁸ Alkuperäinen esitetty rikosnimike ”seksuaalinen häirintä” muutettiin muotoon ”seksuaalinen ahdistelu”, sillä alkuperäinen nimike ei perustuslakivaliokunnan mukaan erottunut riittävästi tasa-arvolain mukaisesta seksuaalisesta häirinnästä. Lisäksi nimike seksuaalinen ahdistelu katsottiin kuvaavan paremmin teon luonnetta rikoksena.⁴⁹

Tunnusmerkit lähti muovautumaan aluksi samankaltaiseksi, kuin millainen se nyt voimassa olevan lain sanamuodon mukaan on. Lain esitöissä listattiin tilanteita ja tekoja, jotka voisivat täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkit. Perustuslakivaliokunta oli kuitenkin pitänyt lain esitöissä ehdotettua avointa sanamuotoa ”...tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla...” lähtökohtaisesti ongelmallisena laillisuusperiaatteen kannalta. Tunnusmerkit sanamuoto ei ollut tarpeeksi tarkka laillisuusperiaatteen aiheuttaman rikoksen tunnusmerkit tarkkarajaisuusvaatimuksen näkökulmasta.⁵⁰ Tämän vuoksi tunnusmerkit päädyttiin lopulta rajamaan ainoastaan koskettelemalla tehtyihin tekoihin.⁵¹

---

⁴⁶ Ks. *Leskinen* 2022, s. 150–151.

⁴⁷ Laki rikoslain 20 luvun muuttamisesta 509/2014.

⁴⁸ *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala* 2021, s. 18.

⁴⁹ LaVM 4/2014 vp, s. 7–8.

⁵⁰ HE 216/2013 vp, s. 50–52; HE 13/2022 vp s. 13.

⁵¹ Ks. HE 13/2022, s. 40.

2.2.2 Uusi tunnusmerkistö

Tarkkarajaisen ja täsmällisen sääntelyn luomisen haaste korostui myös vuoden 2023 uudistuksen yhteydessä. Tällä kertaa haasteena oli seksuaalisten tekojen moninaisuus. Moninaisuuden ongelmana on, että muissa kuin räikeimmissä tai selvissä toisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksissa kysymys erityyppisten tekojen seksuaalisuudesta ja niiden seksuaalista itsemääräämisoikeutta vaarantavasta luonteesta jää tapauskohtaisen harkinnan varaan.⁵² Tästä huolimatta uudistuksen tavoitteeksi muodostui kiinnittää paremmin huomiota seksuaalisen häirinnän laajuuteen.⁵³ Monimuotoisuutta pyrittiin ottamaan huomioon laajentamalla tunnusmerkistö myös muihin tekemuotoihin, jotka voimakkuutensa tai toistuvuutensa vuoksi rinnastuvat vakavuudeltaan kosketteluun. Tämä monimuotoisuuden huomioiminen mahdollisti aiempaa neutraalimman sääntelyn,⁵⁴ sekä entistä kattavamman, arkielämän tilanteissa tapahtuvan seksuaalisen ahdistelun tunnistamisen.⁵⁵ Tämä on ensiarvoisen tärkeää yhteiskunnassa, missä ei aiemmin olla tunnistettu työpaikan ulkopuolella tapahtuvia, muita kuin fyysisiä seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksia.

Toisin kuin muut seksuaalirikokset (seksuaalisen kuvan luvattoman levittämisen tunnusmerkistöä lukuun ottamatta), seksuaalinen ahdistelu on asianomistajarikos. RL 20:24 mukaan syyttäjä ei saa nostaa syytettä kahdeksaatoista vuotta täyttäneeseen henkilöön kohdistuneesta seksuaalisesta ahdistelusta, ellei asianomistaja ilmoita rikosta syytteeseen pantavaksi taikka ellei erittäin tärkeä yleinen etu vaadi syytteen nostamista. Yleinen etu voi vaatia syytteen nostamisessa ainakin tilanteissa, jossa tekijä on syyllistynyt useisiin tällaisiin rikoksiin, vaikka yksittäiset teot olisivatkin lieviä.⁵⁶ Asianomistajarikosnimikkeen valintaa perusteltiin rikoksen luonteella ja vakavuusasteella.⁵⁷

Uusi, seksuaaliselle häirinnälle tarkoitettu pykälä haluttiin säätää suojaamaan aiempaa kattavammin seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja ruumiillista koskemattomuutta.⁵⁸ Seksuaalisessa ahdistelussa on kyse siitä, että teon kohde joutuu fyysisesti tai muulla tavoin mukaan tekijän seksuaalisesti olennaisen toiminnan kohteeksi tahdostaan riippumatta.⁵⁹ Seksuaalisesti olennainen toiminta ei riko pelkästään toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, vaan myös yksilön

---

⁵² HE 13/2022 vp, s. 41.

⁵³ LaVM 10/2022 vp, s. 24.

⁵⁴ HE 13/2022 vp, s. 57.

⁵⁵ Ibid.

⁵⁶ HE 13/2022 vp, s. 135. Ks. myös HE 216/2013 vp, s. 63, HE 6/1997 vp, s. 189.

⁵⁷ HE 216/2013 vp, s. 63.

⁵⁸ *Ojala 2022*, s. 258.

⁵⁹ LaVM 10/2022 vp, s. 9.

perustuslaillisia oikeuksia, kuten oikeutta henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Näiden oikeuksien turvaaminen on ollut keskeisessä roolissa uuden sääntelyn taustalla.

Uuden, seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön mukaan:

Joka

1) koskettelemalla tai

2) kosketteluun voimakkuutensa tai toistuvuutensa vuoksi vakavuudeltaan rinnastettavalla tavalla sanallisesti, lähettämällä tai esittämällä viestin tai kuvan, ottamalla kuvan tai itseään paljastamalla, taikka muulla vastaavalla tavalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava, jollei teosta muualla tässä luvussa säädetä rangaistusta, seksuaalisesta ahdistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö on väistyvä säännös, mikä tarkoittaa, että sitä sovelletaan silloin, kun tekoa ei ole pidettävä muuna rikoslain 20 luvun mukaisena seksuaalirikoksena.⁶⁰ RL 20:23 mukaan seksuaalisella teolla tarkoitetaan tässä laissa sellaista tekoa, joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen. Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttymiselle on siis kaksi kriteeriä: 1) teon on oltava seksuaalisesti olennainen ja 2) sen on loukattava toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Jos ainoastaan toinen näistä tunnusmerkistötekijöistä täyttyy, syyte seksuaalisesta ahdistelusta hylätään.⁶¹

2.2.3 Vuoden 2023 uudistuksen taustaa

Kuten aiemmin tuli esille, uuden seksuaalista häirintää sääntelevän pykälän tarkoituksena oli suojata aiempaa kattavammin yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja ruumiillista koskemattomuutta.⁶² Toiveena oli tunnistaa paremmin nimenomaan arkielämässä tapahtuvia seksuaalisen ahdistelun tilanteita.⁶³ Täydellistä yksimielisyyttä ei kuitenkaan saavutettu pohdittaessa sitä, mihin muihin kuin koskettelemalla tehtyihin tekoihin tunnusmerkistö voitaisiin ulottaa.

---

⁶⁰ Ojala 2022, s. 277.

⁶¹ Ks. Nordberg 2022, s. 268–269 sekä s. 282–284.

⁶² HE 13/2022 vp, s. 135.

⁶³ HE 13/2022 vp, s. 57.

Esimerkiksi oikeusministeriö on lausunnossaan kyseenalaistanut sen, tulisiko kaikki mahdolliset, sinänsä huonon makua ja käyttäytymistä osoittavat teot säätää rangaistavaksi tilanteissa, joissa kohteena on aikuinen. Näkemystä perusteltiin sillä, että rikoslaki on huono kasvattaja sekä sillä, että seksuaalista ahdistelua koskeva ehdotettu uudistus oli laillisuusperiaatteen näkökulmasta ongelmallinen. Oikeusministeriö korosti toistuvuuden kriteeriä toiminnan luonnetta arvioitaessa ja vetosi sen keskeisyyteen tunnusmerkistön toimivuudessa. Yleinen suhtautuminen seksuaalissävyytteisiin puheisiin tai kadulla huutelemiseen katsottiin olevan nykyisin ilman erityisiä kriminalisointejakin hyvin kielteistä ja tuomitsevaa. Asiattomuudet voisivat johtaa voimakkaaseen sosiaaliseen paheksuntaan, joka itsessään jo toimisi rangaistuksena epäasialliselle käytökselle. Oikeusministeriö piti outona, että juuri tässä ajassa tarvittaisiin seksuaalisen puheiden hillitsemiseen myös rikosoikeutta ja vetosi tässä yhteydessä rikosoikeuden *ultima ratio* -periaatteeseen.⁶⁴

Seksuaalinen häirintä ja sen yleisyys on noussut yhä laajemmin esille yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Vaikka oikeusministeriön mukaan asiattomuudet voivat jo ilman kriminalisointia johtaa voimakkaaseen sosiaaliseen paheksuntaan, häirinnän laajuus on osaltaan osoittanut tarpeen suojella ihmisiä myös ei-toivotulta seksuaaliselta sisällöltä ja muilta ei-fyysisiltä seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksilta.⁶⁵ #Metoo:n kaltaiset kampanjat sekä yleistynyt, avoimempi puhe epäasiallisesta käytöksestä on tahtomattakin muovannut seksuaalisen itsemääräämisoikeuden kynnyistä sekä seksuaalisen häirinnän määritelmää.⁶⁶ Uuden lain esitöissä on myös selvästi todettu, että muutoksella on tarkoitus pyrkiä vaikuttamaan ihmisten asenteisiin.⁶⁷ Kyseessä ei siis ole pelkkä viimesijainen keino oikeushyvien suojelemiseksi, vaan tilanteessa voidaan tulkita olevan pyrkimys saattaa voimaan tiettyä moraalikäsitystä, mikä sinänsä on kriminalisointiperiaatteiden vastaista. Tämä on erityisen mielenkiintoista, kun uudistusta edeltävinä vuosikymmeninä kriminalisointiperiaatteita on käytetty perusteena olla laajentamatta seksuaalirikosoikeudellista sääntelyä. Tämän yhteydessä on erityisesti vedottu moraalikriminalisoinnin kieltoon. Nyt linjasta on kuitenkin selvästi poikettu ja lainsäätäjät on avoimesti ilmaissut haluavansa vaikuttaa ihmisten asenteisiin rikosoikeudellisin keinoin. Aiemmin nimenomaan korostettiin, ettei kriminalisoinnilla tule pyrkiä asenteiden muuttamiseen, vaan ratkaisut olisi etsittävä muualta.

---

⁶⁴ OMML 2021:2, s. 10, 35 ja 38.

⁶⁵ HE 13/2022 vp, s.41; LaVM 10/2022 vp, s. 24.

⁶⁶ Ks. *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala* 2021, s. 15.

⁶⁷ “Ehdotetuilla lainmuutoksilla pyritään myös vaikuttamaan asenteisiin ja sen myötä vaikuttavan mahdollisten rikoksenteekijöiden käyttäytymiseen.” HE 13/2022 vp, s. 53

2.3 Tilastoja

2.3.1 Tilastokatsaus ja yleisimpiä tekotapoja

Rikoslain viimesijaisuudesta johtuen muuhun kuin koskettelemalla tehtyyn seksuaaliseen häirintään on alettu puuttua rikosoikeudellisin keinoin vasta tammikuusta 2023 lähtien. Muut kuin rikosoikeudelliset keinot korostettiin toistuvasti riittäviksi keinoiksi yhteiskunnassa tapahtuvaan seksuaaliseen häirintään puuttumiseen.⁶⁸ Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön voimaantumisen jälkeen poliisitilaston mukaan vuonna 2015 kirjattiin 283 rikosta, vuonna 2016 525 rikosta ja vuonna 2017 414 rikosta.⁶⁹ Alla syvennytään vielä tarkempiin tilastojen tuottamiin tietoihin, mutta jo nopeallakin vilkaisulla voidaan todeta, ettei seksuaaliseen häirintään ole tosiasiallisesti kyetty tehokkaasti puuttumaan muilla kuin rikosoikeudellisin keinoin, ja että seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön laajentaminen muihinkin, kuin koskettelemalla tehtyihin seksuaalisiin tekoihin, oli hyvinkin tarpeellinen.

Tasa-arvobarometrin mukaan 38 % naisista ja 17 % miehistä kertoi kokeneensa seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana. Yli puolet 15–35-vuotiaista naisista oli kokenut seksuaalista häirintää kahden viime vuoden aikana. Seksuaalista tai sukupuoleen liittyvää häirintää tai nimittelyä oli nykyisellä työpaikallaan tai oppilaitoksessaan havainnut 14 prosenttia sekä päätoimisista palkansaaja- että opiskelijanaisista.

Vuoden 2012 ja 2017 teetettyjen tasa-arvobarometrien tulosten mukaan muuten kuin koskettelemalla tapahtuva häirintä on yleisempää, kuin koskettelemalla tehdyt seksuaaliset ahdistelut. Vuoden 2017 tasa-arvobarometrin mukaan 24 % vastanneista naisista oli viimeisen kahden vuoden aikana kohdannut häneen kohdistettuja asiattomia, vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuneita huomautuksia. 28 % vastanneista naisista kertoi kuulleensa kaksimielisiä vitsejä tai että hänelle oli puhuttu härskejä tavalla, jonka on kokenut loukkaavaksi. 15 % vastanneista naisista kertoi jonkun lähennelleen fyysisesti ei-toivotulla tavalla. Tekijät olivat kaikissa kolmessa tilanteessa lähes yksinomaan tuntemattomia (46 %) miesoletettuja (98–99 %).⁷⁰ Näistä tilastoista huolimatta muita kuin koskettelemalla tehtyjä seksuaalisia ahdisteluja ei katsottu tarpeelliseksi lisätä vuoden 2014 tunnusmerkistöön, vaan rangaistavaksi säädettiin vasta silloin olemassa olevan tilaston (vuoden 2012 tasa-arvobarometrin) perusteella kolmanneksi yleisin seksuaalisen häirinnän muoto.

---

⁶⁸ HE 6/1997 vp, s. 162; *Leskinen* 2022, s. 149. Vrt. HE 216/2013, s. 51.

⁶⁹ Poliisin tilastot vuosilta 2021–2023.

⁷⁰ Tasa-arvobarometri 2017.

UN Women Suomi kyselytutkimuksen tulosten perusteella yhdeksän kymmenestä suomalaisnaisesta on kokenut seksuaalista häirintää elämänsä aikana. Yleisimpiä seksuaalisen häirinnän muotoja ovat ei-toivottu koskettaminen tai kourinta (59 %), perään huutelu tai vislailu (54 %), epäasialliset ja häiritsevät seksuaalissävytteiset kommentit ja/tai vitsit (53 %), sekä ahdistava tai vihjaileva tuijotus (43 %).⁷¹ Lisäksi joka neljäs vastaaja oli kokenut häirintää julkisessa liikenteessä. 18–34 vuotiaista seksuaalista häirintää elämänsä aikana oli kokenut 93–94 %. Kyselyyn vastasi 1067 suomalaista 18–69-vuotiasta naista, ja tulokset vastaavat Suomen väestöä.⁷² Sanallisen häirinnän muodoista yleisin on perään huutelu tai vislailu, jota on kokenut 54 % suomalaisnaisista. Alle 35-vuotiaiden ikäryhmässä perään huutelu tai vislailu sekä seksuaalissävytteisistä kommentista ja vitseistä kokemuksia on 2/3 naisista.⁷³

Tasa-arvobarometrit ja muut kyselytutkimukset vahvistavat kaikki samaa asiaa: sanallisen häirinnän kohteeksi joutuminen on yleinen kokemus varsinkin 15–35-vuotiaiden naisten keskuudessa. Neljännes naisista kertoo joutuneensa kaksimielisten vitsien ja härskien puheiden kohteeksi ja joka viides on joutunut kuulla asiattomia vartaloon tai seksuaalisuuteen kohdistuvia huomautuksia viimeisen kahden vuoden aikana.⁷⁴ Fyysistä lähentelyä koki noin kuudesosa ja joka kymmenes ilmoittaa, että hänelle on ehdotettu seksiä epäasiallisessa yhteydessä.⁷⁵ Kun tilastoja laajennetaan kattamaan seksuaalisen häirinnän kokemuksia koko elämän ajalta, luvut vähintään kaksinkertaistuvat, kuten edellisestä kappaleesta näkyy.⁷⁶

Vain 5/100 naisesta ilmoittaa, että mies on seurannut häntä tai paljastellut hänelle itseään epätoivottavalla tavalla viimeisen kahden vuoden aikana.⁷⁷ Koko elämänsä aikana sukuelinten paljastelua on kokenut lähes neljännes (23%) naisista.⁷⁸ Käytän termiä “vain” korostamaan sitä, että voimassa oleva tunnusmerkistömme tunnistaa ja tunnustaa kyllä tämän, harvemmin esiintyvän ilmiön eli itsensäpaljastamisen, mutta ei tunnu osaavan ottaa *selkeästi* huomioon paljon

---

⁷¹ Vastaavasti eniten seksuaalista häirintää kokevalla ikäryhmällä (25–34-vuotiaat) vastaavat luvut olivat 71 % ei-toivotulle kommentoinnille, 67 % häiritseville kommenteille ja 66 % perään huutelulle.

⁷² UN Women Suomi kyselytutkimus 2023.

⁷³ UN Women Suomi kyselytutkimus 2023, s. 23–24. Tutkimuksen seksuaalisen häirinnän kokemuksia mittaava kysymys oli muotoiltu seuraavasti: ”Mitä seuraavista seksuaalisen häirinnän muodoista olet kokenut elämäsi aikana? Valitse kaikki vaihtoehdot, jotka pätevät tilanteeseesi.” Listatut vaihtoehdot olivat perään huutelu tai vislailu, ahdistava ja/tai vihjaileva tuijotus, ei-toivottu koskettaminen ja/tai kourinta (ml. käden laittaminen alaselälle, liian lähelle tuleminen, halailu ja koskettelu, hipaisut), epäasialliset ja häiritsevät seksuaalissävytteiset kommentit ja/tai vitsit (ml. ulkonäön kommentointi), ei-toivotut seksuaaliset lähestymiset (ml. toistuvat treffipyynnöt), seksuaalisiin “palveluksiin” ja tekoihin painostaminen, seuraaminen, sukuelinten paljastelu, verkkoympäristössä jaetut ei-toivotut seksuaalissävytteiset kuvat ja videot, minusta otettujen intiimien kuvien tai videoiden jakaminen tai sillä uhkailu, salaa otetut videot ja kuvat sekä seksuaalisiin tekoihin pakottaminen.

⁷⁴ Viimeisen kahden vuoden aikana tilastojen keräämishetkellä, eli vuosina 2010–2012 sekä vuosina 2015–2017.

⁷⁵ Tasa-arvobarometri 2012.

⁷⁶ UN Women Suomi kyselytutkimus 2023.

⁷⁷ Tasa-arvobarometri 2012 & 2017.

⁷⁸ UN Women Suomi kyselytutkimus 2023, s. 28.

yleisempää ja laajempaa seksuaalisen ahdistelun ilmiötä eli sanallista häirintää. Luulisi, että jos tunnusmerkistön muotoilussa on osattu nostaa konkreettiseksi esimerkiksi vähiten yleiset seksuaalisen häirinnän muodot, kuten itsensä paljastelu ja toisen seuraaminen seksiä ehdotellen, olisi osattu ottaa kattavammin ja tarkemmin huomioon myös hyvin yleisen häirinnän muodon eli sanallisen häirinnän.

2.3.2 Nuorten ja nuorten aikuisten kokema seksuaalinen ahdistelu

Nuorten kokeman seksuaalisen häirinnän yleisin muoto on sanallinen häirintä.⁷⁹ Seksuaalinen ahdistelu on yksi seksuaalisen väkivallan muoto ja esimerkiksi asiaton ja ahdisteleva viestintä on osa seksuaalista väkivaltaa. Tutkimusten mukaan merkittävä osa nuorten itsensä pahimmaksi kokemista seksuaalisen väkivallan uhrikokemuksista sisälsi asiattomille viesteille altistumista.⁸⁰ Asiattoman ja ahdistelevan viestinnän ongelmallisuus on tunnistettu uudessa seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistössä. Epäselväksi on kuitenkin jäänyt muun muassa se, missä vaiheessa pelkästään viestein tapahtuva yhteydenotto täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön.⁸¹

Nuorisoriolosuuskyselyn mukaan toisten nuorten teot sisältävät yleensä ahdisteleviä viestejä, kuvien ja juorujen levittämistä ja fyysistä väkivaltaa. Tuntemattoman tekijän tekemä seksuaalinen väkivalta on yleisimmin seksuaalissävyytteistä kommentointia ja sisältää harvemmin suostuttelua seksuaaliseen tekoon. Tuntemattoman nuoren tekemä seksuaalinen väkivalta taas käsittelee useammin ahdistelevien viestien lähettelyä ja harvemmin koskettelua tai fyysistä väkivaltaa.⁸² Kyselyt viittaavat siihen, että yleisimmät koetut seksuaalisen väkivallan muodot ovat sanallisia. *Vauhkonen* ja *Kaakisen* mukaan onkin yhä tärkeämpää tunnistaa myös asiaton ja ahdisteleva viestintä osaksi seksuaalista väkivaltaa.⁸³

Tuoreessa, vuonna 2022 teetetyssä kyselytutkimuksessa 15–19-vuotiaiden tyttöjen arkipäivän häirintäkokemuksissa painottuivat virtuaaliset teot kuten peniskuvat, seksitarjoukset, erikoiset kutsut, linkit pornosivuille ja oudot kommentit sosiaalisessa mediassa.⁸⁴ Verkossa tapahtuva seksuaalinen häirinnän kohteena on useimmiten alle 25-vuotias nainen. UN Women Suomen teettämän kyselytutkimuksen mukaan tähän ikäluokkaan kuuluvista naisista 2/3 oli

---

⁷⁹ *Ikonen & Halme* 2018, s. 2.

⁸⁰ *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala* 2021, s. 117.

⁸¹ Selvästi räikeissä ja toistuvissa viesteissä tällaista epäselvyyttä ei ole, kuten myöhemmin läpikäytävistä tapauksista 5–7 ilmenee.

⁸² *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala* 2021, s.113.

⁸³ *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala* 2021, s.117.

⁸⁴ *Honkatukia, Peltola, Aho ja Saukkonen* 2022, s. 7.

vastaanottanut sekä ei-toivottuja seksuaalissävyytteisiä kuvia tai videoita että ei-toivottuja seksuaalissävyytteisiä viestejä tai kommentteja. Kaikista vastanneista naisista 1/3 oli kokenut edellä mainittuja verkkohäirinnän muotoja.⁸⁵

Vaikka tapausten määrä on noussut tasaisesti siitä asti, kun seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö ensi kerran säädettiin, tilastot osoittavat kuitenkin myös selkeää positiivista laskua. Vuoden 2020 nuorisoriikollisuuskyselyssä aikuisten taholta elämänsä aikana sukupuolista lähenteilyä tai kanssakäymisten osuus oli vähentynyt kahdestatoista prosentista (vuonna 2012) ja kymmenestä prosentista (vuonna 2016) seitsemään prosenttiin.⁸⁶ Kyselyn mukaan aikuisten lapsiin kohdistama seksuaaliväkivalta ja ahdistelu on siis vähentynyt. Vähentymisen on arvioitu liittyvän tapausten julkitulemisen määrään sekä parantuneeseen viranomaiskontrolliin. Normien ja asenteiden muuttumisen nähtiin myös vaikuttaneen positiivisesti tapausten vähenemiseen, eikä esimerkiksi teini-ikäisten tyttöjen seurustelua aikuisten ihmisten kanssa pidetä yhtä normaalina, kuin lapsiuhrituskimusten alkuvuosien aikoihin.⁸⁷

2.3.3 Tilastojen ohittaminen uudistuksen yhteydessä

Seksuaalisen ahdistelun pykälän uudistamisen yhteydessä ilmiön esiintyvyyttä kuvaaville tilastoille ei annettu minkäänlaista huomiota. Tilastot olisivat alleviivanneet, että myös muiden kuin koskettelemalla tehtyjen seksuaalisten ahdistelutekujen lisääminen rikoslakiin oli tarpeellista ilmiön laajuuden ja arkisuuden vuoksi.⁸⁸ Tilastoihin kiinnitettiin ainoastaan huomiota laskiessa, miten seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön uudistus heijastuisi työmäärään. Lasku tehtiin perustuen poliisin tietoon tulleiden rikosten määrään. Tämän tilaston ongelma piili osittain siinä, että se huomioi ainoastaan koskettelemalla tapahtuneet seksuaaliset ahdistelut, vaikka tosiasiassa muiden tilastojen perusteella nämä muodostavat vain noin puolet koetuista seksuaalisista ahdisteluista. Näin ollen tilastoista puuttui noin puolet kaikista koetuista seksuaalisen ahdistelun muodoista.

Kun otetaan huomioon, että näiden muiden tilastojen perusteella joka toinen suomalainen nainen on kokenut elämänsä aikana nykyisen seksuaalista ahdistelun tunnusmerkistön kriminalisoivaa käytöstä, ja näistä 75 % on ollut muuten kuin koskettelemalla tehtyjä ahdisteluja,⁸⁹

---

⁸⁵ UN Women Suomi 2023, s. 11, 29–31.

⁸⁶ Luvut perustuvat yhdeksäsluokkalaisten kokemuksiin. *Kaakinen & Näsi 2020*, s. 17. Ks. myös *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala*, s. 21.

⁸⁷ *Vauhkonen – Kaakinen – Hoikkala 2021*, s. 21.

⁸⁸ UN Women Suomi 2023 tutkimus, s. 3.

⁸⁹ Tasa-arvobarometri 2017. Huomiona, että suurin seksuaalisen ahdistelun muoto eli sanallinen häirintä härskien tai kaksimielisten vitsien muodossa on muotoiltu tavalla, joka korostaa uhrin subjektiivista arviota. Kysymys on

olisivat lainvalmistelijat varmasti osanneet arvioida työmäärän tosiasiallisesti paljon korkeammaksi, mikäli he olisivat huomioineet muitakin kuin poliisin rikostilastoja.

Tällaisten tilastojen hyödyntäminen olisi voinut auttaa lainvalmistelijoita arvioimaan realistisemmin sekä työmäärän että erityisesti tapausten määrän kasvua. Tällainen toiminta olisi mahdollistanut todellisen ymmärryksen tapausten määrän potentiaalisesta kasvusta. Jos laskuissa olisi huomioitu teot, jotka todellisuudessa muodostavat puolet kaikista seksuaalisen häirinnän muodoista, olisi kasvuprosentti osattu asettaa korkeammaksi kuin nyt arvioitu 20 %. Tämä puolestaan olisi toivottavasti vaikuttanut seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön ympärillä käytyyn keskusteluun niin, että se aika mitä nyt käytettiin tiettyjen tahojen toimelta kyseenalaistamaan tunnusmerkistön tarpeellisuutta tai tarkkarajaista muotoilua olisi käytetty nimenomaan tarkkarajaisemman ja sanallisen seksuaalisen ahdistelun täsmällisemmin huomioivan sääntelyn muotoiluun. Pelkkien ongelmien ja esteiden luettelemisen sijaan tunnusmerkistö olisi hyötynyt ratkaisukeskeisemmästä diskussiosta.

2.4 Tunnusmerkistön ensimmäinen kohta

2.4.1 Koskettelemalla tehty seksuaalinen ahdistelu

RL 20:6 ensimmäisen kohdan mukaan seksuaaliseen ahdisteluun syyllistyy se, joka koskettelemalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Tunnusmerkistössä tarkoitettulta koskettelulta edellytetään tiettyä intensiivisyyttä, eikä kyseessä näin ollen ole tavanomaisena pidettävästä, esimerkiksi ihmisjoukossa ohimennen tapahtuvasta toisen hipaisusta. Kyse on toisen sivelystä, puristelusta, taputtelusta tai vastaavista teoista, jonka kohteena olisi ruumiinosa, jota on tavanomaista pitää seksuaalisesti merkityksellisinä. Tällaisiksi alueiksi on lueteltu rinnat, sukupuolielin, takapuoli ja reidet. Suuteleminen on myös rinnastettu kosketteluun.⁹⁰ Oikeuskäytännössä myös peräaukko on katsottu seksuaalisesti merkitykselliseksi ruumiinosaksi.⁹¹

Koskettelyn käsittävä teko voi muuhunkin ruumiinosaan kohdistuessaan olla seksuaalinen, jos siihen sisältyy sanallista tai muuta seksuaalista toimintaa, kuten sanallista seksuaalista vihjailua.⁹² Lisäksi uudessa tunnusmerkistössä koskettelu voi olla seksuaalista ahdistelua, mikäli

---

muotoiltu seuraavasti: "Onko joku kertonut kaksimielisiä vitsejä tai puhunut härskejä tavalla, jonka olet kokenut loukkaavaksi?" Painotus lauseen loppuosaan, jonka olet kokenut loukkaavaksi.

⁹⁰ HE 216/2013 vp, s. 59.

⁹¹ Ks. *Nordberg* 2022, s. 280.

⁹² HE 13/2022 vp, s. 116.

tekijä yrittää jollain tavoin riisua toisen vaatteita ilman tämän suostumusta. Tällaisena vaatteisiin kohdistuvana seksuaalisena kosketteluna on pidettävä esimerkiksi toisen tai paidan helman nostamista tai vetoketjun avaamista. Tunnusmerkistön täyttymisessä keskeistä on, että teon on oltava tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen seksuaalisesti olennainen.⁹³ Vakavammissa tapauksissa toisen vaatteiden riisuminen katsottaisiin ahdistelun sijaan seksuaaliseksi kajoamiseksi.⁹⁴

Koskettelu luonteella on merkitystä arvioitaessa kosketteluun seksuaalista olennaisuutta. Tunnuksmerkistön tulkintaan vaikuttaa, onko teko sisältänyt erityisen intiimiä koskettelua vai onko kyse ollut moniin sosiaalisiin tilanteisiin soveltuvasta ja hyväksyttävästä kosketuksesta.⁹⁵ Mitä enemmän erilaista koskettelua teko pitää sisällään, sitä matalammalla kynnyksellä teon on katsottu täyttävän seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön.⁹⁶ Aiemman tunnusmerkistön esitöissä ei oltu lueteltu vaatteisiin kohdistuvia tekoja esimerkkinä seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttävänä tekemuotona. Vaikka tunnusmerkistöä tai esitöissä lueteltuja tekemuotoja ei ollut tarkoitettu tyhjentäväksi, on tämän esimerkkitilanteen puuttuminen lain esitöistä heijastunut oikeuskäytäntöön, missä riittävänä kosketteluna ei ollut pidetty hameen vetämistä.⁹⁷ Uuden tunnusmerkistön valossa tulisi tapauskohtaisesti harkittavaksi, rinnastettaisiinko hameen vetäminen esimerkiksi hameen nostamiseen, joka uudistuksen myötä katsotaan vaatteisiin kohdistuvana seksuaalisena kosketteluna ja voi täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön.

Suutelu osalta kaikki sellaiset teot on katsottu seksuaaliseksi ahdisteluiksi, joissa vastaaja on ylipäänsä suudellut asianomistajaa suuteluun kohteena olevasta ruumiinosasta tai suuteltavasta riippumatta. Oikeuskäytäntö on myös vahvistanut sitä johtopäätöstä, että kaikenlaista suutelua voidaan lähtökohtaisesti pitää lain tarkoittamana seksuaalisena ahdisteluna.⁹⁸ Koskettelu osalta tunnusmerkistö onkin pysynyt lähes samana kuin ennen vuoden 2023 uudistusta. Uutena seikkana voidaan mainita tunnusmerkistön laajentuminen kattamaan myös suuteluyrityksiä,⁹⁹ joita ei aiemmin voimassaolleen tunnusmerkistön aikana katsottu olevan tunnusmerkistön vastaista.¹⁰⁰

---

⁹³ *Korkka-Knuts* 2023, s. 150.

⁹⁴ HE 13/2022 vp, s. 118.

⁹⁵ *Ojala* 2022, s. 271.

⁹⁶ *Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 166.

⁹⁷ *Tapanila* 2023, s. 78.

⁹⁸ *Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 151.

⁹⁹ HE 13/2022 vp, s. 118.

¹⁰⁰ Ks. *Nordberg*, s. 281.

2.4.2 Esimerkkitapauksia vanhan ja uuden tunnusmerkistön eroista

Nordbergin tekemässä tutkimuksessa nousi esille useampi tyypillinen seksuaalisen ahdistelun tekomuoto, jota ei vanhan lainsäädännön alla katsottu täyttävän seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä. Keskeisenä perusteena toimi, ettei tilanteessa ollut tapahtunut seksuaalisesti olennaista koskettelua. Moni näistä tapauksista olisi uuden tunnusmerkistön alla täyttänyt seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön, uuden tunnusmerkistön kattaessa myös muuten kuin kosketelemalla tehdyt teot. Listaan seuraavaksi *Nordbergin* nostamia hovioikeuden tapauksia esimerkkitalanteina, jotka todennäköisesti täyttäisivät nykylainsäädännön mukaan seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön:¹⁰¹

Turun hovioikeuden vuonna 2021 antamassa tuomiossa vastaaja oli sanonut 14-vuotiasta asianomistajaa koululla seksikkääksi ja kutsunut luokseen yöksi. Toisessa tilanteessa vastaaja oli pistänyt kätensä asianomistajan hartioille linja-autossa ollessaan. Asianosaiset olivat tunteneet en-tuudestaan toisensa vain ulkonäöltä. Hovioikeus arvioi tunnusmerkistön täyttymistä vain tämän linja-autossa tapahtuneen tilanteen kannalta. Uuden tunnusmerkistön valossa mielenkiinnon kohteena olisi nyt pikemminkin se, oliko vastaajan lausumat asiat riittävän vakavia rinnastumaan kosketukseen ja näin ollen täyttämään seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Vakavuusaste katsotaan täyttyvän ainakin silloin, kun teko halventaa tai nöyryyttää kohdettaan tai aiheuttaa hänelle kärsimystä tai ahdistusta. Seksuaalisen teon olennaisuuden arviointi on riippuvaista teko-olosuhteista, joten tässäkin tarkemmat tiedot teko-olosuhteista olisivat tarpeen tunnusmerkistön täyttymistä arvioitaessa.¹⁰²

Toisessa tapauksessa 37-vuotias vastaaja oli tarttunut kädellään 13-vuotiasta asianomistaja A:ta olkapäästä ja yrittänyt halata tätä väkisin. Vastaaja oli useita kertoja tarttunut kädellään 13-vuotiasta asianomistaja B:tä käsivarresta ja yrittänyt halata tätä väkisin sekä suudella tätä väkisin poskelle tai suulle. Hovioikeus hylkäsi syytteet sillä perusteella, että olkapää ja käsivarsi eivät olleet seksuaalisesti merkityksellisiä ruumiinosia ja ettei edes halaus- ja suuteluyritys tai asianomistajien ikä tehneet koskettelusta seksuaalisesti olennaisia. Suuteluyritys itsessään olisi nyt uuden lain nojalla riittänyt täyttämään uuden seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Uuden tunnusmerkistön valossa tapausta olisi todennäköisesti arvioitu myös RL 20:14 seksuaalinen kajoaminen lapseen -tunnusmerkistön ja/tai RL 20:16 lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön näkökulmasta.

---

¹⁰¹ Ks. *Nordberg*, s. 268, 270, 281–282.

¹⁰² *Korkka-Knuts* 2023, s. 150–151.

Useampi syyte oli hylätty tilanteissa, joissa kosketteluna oli ollut vain suutelemisen yrittäminen.¹⁰³ Seksuaalisen ahdistelun yritys ei ole rangaistavaa, mutta suutelu yritys kylläkin. Tulkitsen tämän niin, että suutelu yrityksen täytyy olla selkeä, jotta se sellaisenaan täyttäisi seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Syytteen nostaminen tämänkaltaisissa tilanteissa on kuitenkin madaltunut, kun kerran lain esitöissä on suoraan nostettu suutelu yrittäminen seksuaalisen ahdistelun yhdeksi tekemuodoksi.¹⁰⁴ Tällaista linjausta tukee myös tähän tutkimukseen kerätty tuore oikeuskäytäntö.

Tapauksessa 1¹⁰⁵ vastaaja oli syyllistynyt seksuaaliseen ahdisteluun otettuaan entuudestaan tuntemattoman asianomistajan kainalo-otteeseen, myöhemmin tiukkaan syliotteeseen sekä yrittänyt suudella asianomistajaa. Kyseisessä tapauksessa kärjäoikeus katsoi vastaajan syyllistyneen seksuaaliseen ahdisteluun, mutta ei tosin ole perustellut, millä perustein kyseinen teko on täyttänyt tunnusmerkistön. Näin ollen ratkaisun perusteella jää epäselväksi, onko esimerkiksi suutelu yritykselle tai asianomistajan kieltäytymiselle annettu erityistä painoarvoa. Koska seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö on niin tuore, olisi erityisen tärkeää täsmentää, millä perustein tuomioistuimien päättyminen siihen, että teko täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Varsinkin jos kyse on tapauksesta, joka aiemman lainsäädännön nojalla ei olisi täyttänyt seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä.¹⁰⁶ Suppeista perusteista huolimatta tapaus kuvastaa hyvin sitä, miten tunnusmerkistön täyttymisen kynnys on madaltunut uudistuksen myötä. Madaltuminen on ilmeinen, kun Tapausta 1 verrataan edellä esitettyyn hovioikeuden tapaukseen, jossa vastaaja oli yrittänyt väkisin halata ja suudella asianomistajaa.

Tutkielman arvioitavaksi päätyi eräs tapausta 1 vastaava, hyvin samankaltainen tapaus, joka kuitenkin perusteltiin ensin mainittua paremmin. Tapauksessa 2¹⁰⁷ tekijä oli ottanut entuudestaan tuntemattoman asianomistajan takaapäin voimakkaaseen halausotteeseen ja sanonut tämän lähtevän hänen mukaansa. Kärjäoikeus katsoi, että pelkkää halaamista ei yleensä voida pitää sillä tavoin seksuaalisena, että se täyttäisi tunnusmerkistön, mutta koskettelua sisältävä teko voi

---

¹⁰³ Nordberg 2022, s. 281.

¹⁰⁴ HE 13/2022 vp, s. 118.

¹⁰⁵ Ratkaisuun on sovellettu vanhaa lakia. Päätös on lainvoimainen.

¹⁰⁶ Kärjäoikeuden ainoat perustelut kyseisessä tapauksessa tunnusmerkistön täyttymisestä ja vastaajan tahallisuudesta on ollut: "Teonkuvaus täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Asiassa on sovellettu tekoaikana voimassa ollutta lakia." Tapaukseen on tosiaan sovellettu aiemmin voimassa ollutta lakia, jonka aikana esimerkiksi suutelu yrittäminen tai halaaminen ei ole katsottu seksuaalisesti olennaiseksi teoksi. Tapauksessa vastaaja oli myös sanallisesti kysynyt asianomistajalta, seurusteliko tämä, ja ehdottanut että he menisivät jommankumman luokse. Todennäköisesti tällaiset puheet yhdistettynä kosketukseen on katsottu olleen omiaan loukkaamaan asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Ilman tuomioistuimen kirjallisia perusteita tällainen päättely jää vain arvailun tasolle, mikä on ongelmallista. Tämän lisäksi perusteluiden puuttuminen on Oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 24:4 ja Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 11:4 vastaista.

¹⁰⁷ Tapaukseen sovellettiin uutta tunnusmerkistöä. Päätös on lainvoimainen.

myös muuhun kuin seksuaalisesti merkitykselliseen ruumiinosaan kohdistuvana olla seksuaalinen, jos siihen liittyy sanallista tai muuta seksuaalista toimintaa. Kyseisessä tapauksessa teko oli sisältänyt kiinnipitämistä, huolimatta asianomistajan useista sanallisista käskyistä päästä irti. Käräjäoikeus katsoi tällaisen menettelyn olleen sillä tavoin seksuaalinen, että seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö on täyttynyt.¹⁰⁸

Jo ennen uudistusta annetusta oikeuskäytännöstä on *Niemisen* mukaan voitu tehdä johtopäätös, että suusanallisesti esitetyn kiellon jälkeen jatkunut ahdistelu tyypillisesti johtaa seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttymiseen. Suostumus tai sen puute voidaan suusanallisen käskyn tai kiellon lisäksi päätellä muistakin olosuhteista, kuten tekoympäristöstä sekä uhrin ja tekijän käytöksestä ja heidän välisestään suhteesta. Merkitystä annetaan myös sille, ovatko osapuolet tunteneet toisensa entuudestaan ja millainen käytös on voitu katsoa hyväksyttäväksi heidän välilleen.¹⁰⁹

Eräässä *Nordbergin* keräämässä tapauksessa vastaaja oli yrittänyt kahdella eri kerralla pakottaa asianomistajan suutelemaan kanssaan siinä onnistumatta. Tähän pyrkiessään vastaaja oli koskettellut asianomistajaa tarttumalla käsillään tämän poskista ja kuristamalla käsillään tämän kaulaa. Suuteluyritys oli osunut asianomistajan poskiin. Itäsuomen hovioikeus katsoi, ettei seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö ollut täyttynyt. Nykysääntelyn valossa jo pelkästään se, että vastaaja on kahteen eri otteeseen yrittänyt pakottaa asianomistajaa suutelemaan, puoltaisi tunnusmerkistön täyttymistä tekojen toistuvuuden ja asianomistajan ilmiselvän kieltäytymisen vuoksi.¹¹⁰ Riippuen tapauksen muista olosuhteista katson, että tilanteeseen voisi jopa soveltua seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistö asianomistajan vapaaehtoisuuden puuttumisen sekä tekijän pakottamisen vuoksi. Keskeisin rajanveto lieneekin seksuaalisen kajoamisen yrityksen sekä seksuaalisen ahdistelun välillä. Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön soveltumista puoltaisi se, mikäli teko katsottaisiin lyhytkestoiseksi ja ohimeneväksi. Kajoamisen yrityksen tunnusmerkistöä puoltaisi puolestaan teon pakottavuus, asianomistajan vapaaehtoisuuden puute sekä se, mikäli teko katsottaisiin *olennaisesti* loukanneen asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

---

¹⁰⁸ Käräjäoikeus antoi myös painoarvoa vastaajan subjektiiviselle mieltämiselle. Vastaaja oli esitutkinnassa itsekin arvellut toimintaansa seksuaaliseksi häirinnäksi.

¹⁰⁹ *Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 160.

¹¹⁰ Puhumattakaan siitä, että suutelu yrittäminen on listattu suoraan lain esitöissä seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttäväksi teoksi. HE 13/2022 vp, s. 118.

2.5 Seksuaalinen ahdistelu verrattuna seksuaaliseen kajoamiseen

2.5.1 Ero tunnusmerkistöjen välillä

RL 20:6 mukaisen seksuaalisen ahdistelun ja RL 20:3 mukaisen seksuaalisen kajoamisen välinen rajanveto voi paikoin olla haastavaa. Molemmissa tunnusmerkistöissä loukataan seksuaalisella teolla toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Lisäksi molemmissa tunnusmerkistöissä tekijän seksuaalinen teko voidaan toteuttaa koskettelemalla tai muulla tavoin. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksen olennaisuus tulisi arvioida ottaen huomioon teon laatu, osapuolten välinen suhde ja muut teon olosuhteet. Seksuaalisessa kajoamisessa loukataan *olennaisesti* toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, kun seksuaalisessa ahdistelussa teon on katsottava olevan omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Seksuaalisessa kajoamisessa olisi tyypillisemmin kysymys muusta kuin lyhytkestoisesta ohimenevästä teosta, jollaisia voitaisiin arvioida seksuaalisena ahdisteluna.¹¹¹

Seksuaalisesti ahdisteltu henkilö joutuu fyysisesti tai muulla tavalla mukaan tekijän seksuaalisesti olennaisen toiminnan kohteeksi tahdostaan riippumatta eli vastoin itsemääräämisoikeuttaan.¹¹² Erona tunnusmerkistöjen välillä on teon kohteen vapaaehtoisuuden mainitseminen: seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistössä ei mainita sitä, että teon kohde ei osallistu tekoon vapaaehtoisesti, kun taas seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistössä se on yksi tunnusmerkistön täyttymisen ehdoista. Tämä johtuu siitä, että seksuaalinen ahdistelu on niin sanottu abstrakti vaarantamisrikos eli teon arviointi kohdistuu siihen, onko kyseessä seksuaalinen teko, joka teon olosuhteet huomioon ottaen tyypillisesti loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Kun tämä edellytys täyttyy, vapaaehtoisuuden puuttumista ei ole tarpeen arvioida erikseen.¹¹³

2.5.2 Rajanvetotilanteita

Seksuaalisen ahdistelun ja seksuaalisen kajoamisen välinen rajanveto voi olla hankalaa niissä tilanteissa, joissa henkilö ei osallistu tekoon vapaaehtoisesti, mutta jossa loukkaus saatetaan katsoa lyhytkestoiseksi. Tällainen tilanne voisi olla kyseessä esimerkiksi yllä mainitussa Itäsuomen hovioikeuden tapauksessa, missä tekijä oli kuristanut ja yrittänyt väkisin suudella asianomistajaa kahdesti. Toinen esimerkkitalanne, jossa keskeisenä on nimenomaan henkilön ei-vapaaehtoinen osallistuminen, olisi tilanne, missä tekijä saisi henkilön katsomaan jotain seksuaalista aineistoa tai seksuaalista objektia ilman tämän vapaaehtoista suostumista. Teko täyttäisi

---

¹¹¹ HE 13/2022 vp, s. 108.

¹¹² HE 13/2022 vp, s.116.

¹¹³ Ibid.

joka tapauksessa vähintään seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön, mutta epäselvää on, olisiko asianmukaisempaa soveltaa seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistöä väistyvän seksuaalisen ahdistelun säännöksen sijaan.

Lain esitöissä ei ole täsmennetty, kumpaa tunnusmerkistöä olisi tarkoituksenmukaisempaa soveltaa vastaavanlaisissa tilanteissa. Arvioni mukaan seksuaalinen ahdistelu täytyisi joka tapauksessa jälkimmäisessä esimerkissä jo sillä perusteella, että yksilöllä on oikeus olla näkemättä seksuaalisia objekteja.¹¹⁴ Seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistön soveltamista puoltaisi puolestaan se seikka, ettei aineiston tai asian katseluun osallistuva henkilö osallistu siihen vapaaehtoisesti. Tämä vapaaehtoisuuden puuttuminen on keskeinen osa seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistöä. Uusi laki ja sen esityöt korostavat, että toiselle henkilölle voi tehdä seksuaalisen teon ilman, että tähän koskee. Riittävää täsmennys puuttuu, milloin muuten kuin koskettelemalla tehty seksuaalinen teko on riittävän loukkaava täyttämään seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistön.

---

¹¹⁴ *Tapanila 2023*, s. 81.

3 TAHALLISUUDESTA

3.1 Seuraus- ja olosuhdetahallisuus

3.1.1 Seuraustahallisuus: tarkoitus-, varmuus- ja todennäköisyystahallisuus

Tässä luvussa keskitytään arvioimaan seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön tahallisuusedellytyksiä. RL 3:5 mukaan rangaistusvastuun edellytyksenä on tahallisuus tai tuottamus. Tahallisen rangaistavien rikosten rikossäännöksissä ei yleensä ole erillistä mainintaa tahallisuudesta, sillä oletuksena on, että rikos on rangaistava ainoastaan tahallisena.¹¹⁵ Tahallisuuden taustalla vallitsee ajatus, jonka mukaan hän, joka toimii tahallaan, tietää mitä tekee ja tahtoo tehdä juuri sen, mitä tekee. Tahtominen viittaa tiettyyn päämäärään pyrkimistä.¹¹⁶ Tällainen ajattelu ilmentää rikosoikeuden yhteyttä moraalifilosofiaan: tahallisiin tekoihin suhtaudutaan ankarammin, sillä tahallaan toimiva on tehnyt tietoisesti päätöksen loukata tai vaarantaa toisen oikeudellisesti suojattuja etuja.¹¹⁷

Tahallisuuden katsotaan perinteisesti sisältävän sekä tiedollisen (kognitiivisen) elementin että tahtoelementin. Tiedollinen elementti esiintyy kaikissa tahallisuuden asteissa, kun taas tahtoelementti esiintyy pääasiassa vain tarkoitustahallisuudessa. Tahallisuuden sisältöä määrittävien kriteerien merkitys vaihtelee sen mukaan, mistä tunnusmerkistötekijästä on kyse. Esimerkiksi teko-olosuhteiden osalta asian ratkaisevat tiedolliset seikat (kognitiivinen tahtoteoria) ja seurausten osalta merkityksellisiä ovat tahtoon liittyvät (volatiiviset) seikat että tiedolliset seikat. Tahallisuuden sisällön määrittelyssä keskeisenä elementtinä on peittämisperiaate. Sen mukaan tahallisuuden on katettava koko oikeudenvastainen teko eli niin teonhetkiset olosuhteet kuin myös teon seuraukset.¹¹⁸

Tahallisuus jaetaan muutamaankin eri asteeseen tahallisuuden kohteen mukaan. Seuraustunnusmerkissä voidaan erottaa tarkoitustahallisuus (*dolus determinatus*), varmuustahallisuus (*dolus directus*) ja todennäköisyystahallisuus (*dolus eventualis*). Muissa tunnusmerkistöissä voidaan soveltaa ainoastaan varmuus- ja todennäköisyystahallisuutta, koska tietyt tosiseikat joko ovat tai eivät ole olemassa. Näihin tosiseikkoihin ei ole mahdollista vaikuttaa omalla toiminnallaan, toisin kuin seuraukseen.¹¹⁹ Esimerkiksi raiskauksen tapauksessa tekijä ei voi omalla toiminnallaan vaikuttaa osapuolten väliseen ikäeroon tai siihen seikkaan, että tekijät ovat tai eivät ole

---

¹¹⁵ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 263.

¹¹⁶ Ibid.

¹¹⁷ Ibid.

¹¹⁸ HE 44/2002 vp s. 71; Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 263; Melander 2015a, s. 111.

¹¹⁹ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 264–265; Frände 2012, s. 109–110, 112.

toisilleen entuudestaan tuttuja, mutta hänen tietonsa varmuus asianomistajan tilasta voi vaihdella.¹²⁰

Tekijä toimii tahallaan, jos hän on tarkoittanut aiheuttaa tunnusmerkistössä edellytetyn seurauksen (RL 3:6). Tarkoitustahallisuus merkitsee sitä, että tekijän tarkoituksena on saada aikaan tunnusmerkistökuvauksessa mainittu seuraus.¹²¹ Tekijä on siis toiminut tavoitteellisesti, pyrkien saavuttamaan tietyn päämäärän. Tarkoitustahallisuus lasketaan tahallisuuden ylimmäksi asteeksi, sillä se osoittaa selkeää päätöstä toimia vastoin toisen suojattuja etuja.¹²² Toiminnan ja seurauksen välillä edellytetään lisäksi rikosoikeudellisesti merkityksellistä syy-yhteyttä eli kausaliteettia.¹²³ Tekijän mieltämällä seurauksen todennäköisyydellä on tässä tahallisuustyyppissä vain vähän merkitystä. Huomionarvoista on, että mikäli seurauksen syntyminen arvioidaan käytännössä poissuljetuksi, tarkoitustahallisuus ei täyty.¹²⁴

Tekijä on myös toiminut tahallaan, mikäli on pitänyt seurauksen aiheutumista varmana (RL 3:6). Tätä tahallisuuden muotoa kutsutaan *varmuustahallisuudeksi*. Tekijä ei ole suoraan tarkoittanut seurauksen aiheutumista, mutta on mieltänyt sen osaksi päämääräänsä. Tässä tekijän tahallisuus kattaa ei-tarkoitettujen teon seuraukset varmuudella, kun taas teon varsinaisen tavoitteen osalta kyseessä on tarkoitustahallisuus. Tekijän subjektiivisella käsityksellä siitä, olivatko oheisseuraukset tavoiteltuja vai epätoivottuja, ei ole tahallisuuden arvioinnin kannalta merkitystä.¹²⁵ Ryhtyessään tekoon tekijä sulkee pois mielestään mahdollisuuden tunnusmerkistön täyttymättä jäämisestä. Tämä tarkoittaa, että tekijällä on tieto taikka varmuus siitä, että hänen tekonsa johtaa tunnusmerkistön täyttymiseen.¹²⁶ Varmuustahallisuuden yhteydessä voi usein ilmetä tilanne, jossa pääseurauksen syntyminen on mahdollista ainoastaan oheisseurauksen kautta. Tällöin oheisseurauksesta muodostuu välttämätön väline pääseurauksen saavuttamiseksi.¹²⁷

---

¹²⁰ Ks. esim. KKO 2025:45, missä korkein oikeus arvioi mm. sitä, oliko vastaajan täytynyt pitää varsin todennäköisenä, että asianomistaja on sukupuoliyhteyden alkaessa nukkunut.

¹²¹ *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 265; *Frände* 2012, s. 113; *Melander* 2015a, s. 113.

¹²² HE 44/2002 vp, s. 72; *Melander* 2015a, s. 115–116.

¹²³ Toiminnan on tullut johtaa seuraukseen, ja sen on täytynyt olla seurauksen välttämätön edellytys. Tätä havainnollistaa edellytysteoria, jonka mukaan teon ja seurauksen välillä on syy-yhteys, jos teko on muodostanut välttämättömän edellytyksen (*condicio sine qua non*) lopputuloksen syntymiselle. *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 231–233; *Frände* 2012, s. 71–72.

¹²⁴ *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 266; HE 44/2002 vp, s. 72.

¹²⁵ HE 44/2002 vp, s. 72–73.

¹²⁶ Tekijä ei välttämättä aseta tavoitteekseen teosta aiheutunutta seurausta, mutta hän on ollut tästä enemmän tai vähemmän tietoinen tekoon ryhtyessään. HE 44/2002 vp, s. 86.

¹²⁷ Tällaisia ”pakollisia” oheisseurauksia voidaan rinnastaa tarkoitustahallisuuden oheisseuraamuksiin, jolloin niiden voidaan katsoa kuuluvan pikemminkin tarkoitustahallisuuden puolelle. HE 44/2002 vp, s. 86. Vrt. *Frände* 2012, s. 118.

Todennäköisyystahallisuudessa puolestaan tekijän tarkoituksena ei ole seurauksen aiheuttaminen, eikä hän myöskään miellä sen syntymistä käytännössä varmaksi. Todennäköisyystahallisuus määrittää tahallisuuden alarajan.¹²⁸ Todennäköisyystahallisuudessa erotellaan objektiivinen tahallisuus ja subjektiivinen tahallisuus.¹²⁹ Todennäköisyyden arvioinnissa ratkaisevaksi muodostuu kannanotto vaadittavan todennäköisyyden asteelle: tahallisuus jää täyttymättä silloin, kun seurauksen syntymisen objektiivinen todennäköisyys on yhtä suuri kuin sen syntymättä jäämisen todennäköisyys tai silloin kun objektiivinen todennäköisyys on tätä pienempi.¹³⁰ Objektiivisella todennäköisyydellä viitataan esimerkiksi tilastotieteellisin menetelmin määriteltävää seurauksen todennäköisyyttä. Subjektiivisella todennäköisyydellä puolestaan viitataan tekijän omaan arvioon seurauksen syntymisen todennäköisyydestä.¹³¹ Tuomarin on määriteltävä seurauksen todennäköisyyden aste tekohetkellä eli *ex ante*, jotta todennäköisyystahallisuutta voidaan soveltaa.¹³²

Lainsäätäjä on määritellyt seuraustahallisuuden alarajan todennäköisyysteorian mukaisesti.¹³³ Tahallisuuden alin aste määräytyy todennäköisyystahallisuudessa sen mukaan, miten todennäköiseksi tekijä on mieltänyt seurauksen. Sen mukaan tekijän on pidettävä seurauksen aiheutumista varsin todennäköisenä. Tämä tarkoittaa sitä, että tekijän on pidettävä seurauksen syntymistä todennäköisempänä kuin sen syntymättä jäämistä. Oikeuskäytännössä on vakiintuneesti katsottu tekijän toimineen tahallisesti, jos hän on pitänyt seurauksen aiheutumista varsin todennäköisenä. Tahallisuuden täytyminen ilmaistaan tuomioistuimen perusteluissa muodoin ”[tekijän] on täytynyt pitää”, ”on täytynyt käsittää” tai ”on täytynyt mieltää” seurauksen syntymisen varsin todennäköiseksi. Tätä kutsutaan käsitteellä *pakottava päättely*, joka ilmaisee tuomioistuimen käsityksen siitä, mitä asiassa on näytetty toteen. Tällaisen tilanteen vallitessa tuomioistuin on päätenyt siihen, ettei asiassa ole jäänyt varteenotettavaa epäilyä siitä, ettei tekijä olisi ymmärtänyt, mitä oli tapahtumassa.¹³⁴ Tuomioistuin käyttää tässä tilanteessa niin kutsuttua yleiseen elämäkokemukseen perustuvaa arviointia.¹³⁵

---

¹²⁸ Ks. esim. *Melander* 2015a, s. 114.

¹²⁹ *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 278–279.

¹³⁰ Jos molemmat vaihtoehdot ovat tekijälle yhtä uskottavia, ei tekoa voida pitää tahallisenä. *Frände* 2012 s. 119–120; HE 44/2002 vp s. 87; *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 278.

¹³¹ *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 278–279; HE 44/2002 vp, s. 73.

¹³² *Frände* 2012, s. 120.

¹³³ RL 3:6 mukaan tekijä on aiheuttanut seurauksen tahallaan, jos hän on (1) tarkoittanut aiheuttaa seurauksen (tarkoitustahallisuus) taikka (2) pitänyt seurauksen aiheutumista varmana (varmuustahallisuus) tai (3) varsin todennäköisenä (todennäköisyystahallisuus). Ks. *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 275.

¹³⁴ *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 276–278; HE 44/2002 vp, s. 73–74; *Frände* 2012, s. 121; *Melander* 2015a, s. 115.

¹³⁵ *Tapani, Tolvanen ja Hyttinen* kirjoittavat yleiseen elämäkokemukseen perustuvasta arvioinnista, samoin *Frände. Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 279; *Frände* 2012, s. 121.

3.1.2 Olosuhdetahallisuus

RL 3:6 koskee ainoastaan seuraustahallisuutta. Rikosoikeudelliseen vastuuseen asettaminen edellyttää kuitenkin usein sitä, että tekijän tahallisuus kattaa tunnusmerkistössä mainitut olosuhteet tai muun rikosoikeudellisen vastuun perustavat seikat.¹³⁶ Olosuhdetahallisuuden kohteena on ne tosiseikat, jotka toteuttavat kyseisen tunnusmerkistön, eli arviointi perustuu niihin rikosoikeudellisesti relevantteihin seikkoihin, jotka toteuttavat muun kuin seuraustunnusmerkin.¹³⁷ Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistössä keskeisenä tekijänä on teon seksuaalinen luonne. Peittämisperiaatteesta seuraa, että tahallisuutta on arvioitava myös seksuaalisen teon osalta. Tahallisuusvaatimus ulottuu siis myös teon seksuaaliseen luonteeseen. Teon seksuaalisen luonteen osalta kysymys on olosuhdetahallisuudesta, sillä teon seksuaalinen luonne ei ole seuraustunnusmerkki.¹³⁸

Seksuaalisen teon osalta tahallisuudessa on kyse siitä, mieltääkö tekijä varsin todennäköiseksi tai varmaksi sen, että teko on luonteeltaan seksuaalinen. Tahallisuus rakentuu ulkoisesti todettavan tapahtumainkulun perusteella ja se päätellään ulkoisesti havaittavista teko-olosuhteista. Tällaisia olosuhteita voivat olla esimerkiksi osapuolten välinen suhde (tuntevatko toisensa en-tuudestaan vai ei), tekijän seksuaalissävytteiset puheet, osapuolten käytös sekä heidän henkilökohtaiset ominaisuutensa. Tahallisuuden arviointi kytkeytyy samoihin perusteisiin, kuin millä arvioidaan teon seksuaalista luonnetta ylipäänsä.¹³⁹

Oikeuskäytännön perusteella olosuhteet, joilla on annettu erityistä painoarvoa tahallisuutta punnittaessa, ovat olleet osapuolten välinen suhde, suuri ikäero sekä auktoriteettiaseman väärinkäyttö.¹⁴⁰

Esimerkiksi Tapauksessa 3 käräjäoikeus katsoi olosuhdetahallisuuden täyttyneen, minkä vuoksi vastaajan teot olivat tahallisia (vaikkei hän itse niitä tahallisiksi mieltänytkään). Tapauksessa oli kyse kolmeen eri asianomistajaan (A, B, C) kohdistetuista seksuaalisista teoista. A:n kohdalla vastaajan teot olivat sisältäneet asianomistajan halaamista, eri tavoin takapuolelle läpsimistä (mm. vaipalla), asianomistajan ulkonäön kehumista sekä ehdotus mennä vaihtamaan

---

¹³⁶ Esimerkiksi *Frände* korostaa, miten useimmat RL:n rangaistussäännökset eivät edellytä kausaalisuhteita, vaan pikemmin tekijän tietoa tunnusmerkistössä tarkoitetuista olosuhteista. *Frände* 2012, s. 122.

¹³⁷ HE 44/2002 vp, s. 72–73; *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 285–286; *Melander* 2015a, s.117–118.

¹³⁸ *Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 161–162.

¹³⁹ *Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 162.

¹⁴⁰ Tätä väitettä tukevat lähes kaikki tutkimukseen kerätyt tapaukset. Tapauksissa 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 13 ja 14 käräjäoikeus antoi erityistä painoarvoa osapuolten väliselle suhteelle sekä suurelle ikäerolle tai iälle ylipääntään. Tapauksissa 3, 4, 7, 13 ja 14 keskiössä oli myös auktoriteettiaseman väärinkäyttö. Ks. myös *Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 158.

työvaatteita kellaritiloihin. Käräjäoikeus katsoi, että vastaajan tekemät koskettelut ja puheet eivät olleet erityisen intiimejä, eivätkä niitä välttämättä kaikissa olosuhteissa olisi pidettävänä seksuaalisina tekoina. Käräjäoikeus kuitenkin katsoi, että tapauksen olosuhteet olivat sellaiset, että vastaajan teot arvioitiin seksuaalisiksi. Olosuhteiden arvioinnissa kiinnitettiin huomiota osapuolten väliseen suureen ikäeroon, asianomistajan alaikäisyyteen, toistuvuuteen ja paikkaan, jossa teot olivat tapahtuneet (osapuolten työpaikka). Menettelyn katsottiin täyttäneen seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön.

Asianomistaja B:n ja C:n kohdalla kyseessä oli pääosin koskettelemalla tehdyistä seksuaalisista teoista. Ratkaisussa keskeistä tutkielman kannalta oli tahallisuusarviointi, missä käräjäoikeus jälleen painotti tapahtumien olosuhteita ja tapahtumien toistuvuutta.¹⁴¹ Painoarvoa annettiin myös asianomistajan subjektiiviselle arviolle, vaikkei asianomistajan tarvitse kokea, että teko subjektiivisesti loukkaisi tämän itsemääräämisoikeutta, jotta tunnusmerkistö täytyisi.¹⁴²

Tapauksissa 7¹⁴³ ja 10¹⁴⁴ käräjäoikeus puolestaan totesi, että vastaajan olisi tullut tekohetkellä ymmärtää, ettei asianomistaja ole halunnut vastaajan hänelle lähettämiä viestejä vastaanottaa ja on näin ollen toiminut tilanteessa tahallaan. Tuomioistuin on siis tahallisuusarvioinnissa kiinnittänyt erityistä huomiota tapauksen olosuhteille ja soveltanut niin kutsuttua *pakottavaa päätelyä* vastaajan toimintaan.

3.1.3 Abstrakti vaara

Seksuaalisessa itsemääräämisoikeuden loukkauksen arvioinnissa keskiössä on niin kutsuttu abstrakti vaarantaminen, missä tahallisuuden kohteena on ne olosuhteet, joista vaarantaminen päätellään.¹⁴⁵ Abstraktiin vaarantamisrikokseen sisältyvä on omiaan -edellytys on katsottu olosuhteeksi, jossa tahallisuutta arvioidaan vähintään olosuhdetahallisuutta koskevien sääntöjen mukaan. Vaihtoehtoisesti on esitetty, että on omiaan -edellytys on rangaistavuuden objektiivinen edellytys eikä näin ollen ole tahallisuuden näkökulmasta arvioitava seuraus tai olosuhde.¹⁴⁶ Abstraktissa vaarassa arviointi perustuu siihen, kuinka keskiverto ihminen reagoisi kysymyksessä olevaan tekoon.¹⁴⁷ Abstraktit vaarantamisrikokset jaetaan kahteen ryhmään:

---

¹⁴¹ Tuomioistuin katsoi, että vastaajan menettely on muodostanut *kokonaisuuden*, joka on jatkunut monen työvuoron ajan.

¹⁴² HE 216/2013 vp s. 60.

¹⁴³ Tapauksessa 7 opettaja oli lähettänyt usean seksuaalissävytteisen viestin oppilaalleen.

¹⁴⁴ Tapauksessa 10 vastaaja oli lähettänyt kuvia paljaasta sukuelimestään tuntemattomalle asianomistajalle.

¹⁴⁵ Nieminen – Kallio – Tolvanen 2020, s. 158.

¹⁴⁶ Melanderin mukaan on omiaan -edellytys puoltaisi tulkintaa, jossa se katsotaan rangaistavuuden objektiiviseksi edellytykseksi, jota arvioidaan ulkopuolisen tarkkailijan näkökulmasta. Melander 2015a, s. 112.

¹⁴⁷ HE 216/2013, s. 60; Korkka-Knuts 2023, s. 150.

niihin, jotka ovat omiaan aiheuttamaan jonkin tilan tai seurauksen,¹⁴⁸ sekä niihin, jotka ovat omiaan aiheuttamaan tietyn seurauksen vaaraa.¹⁴⁹ Seksuaalinen ahdistelu kuuluu näistä kahdesta ensimmäiseen.

Abstraktissa vaarantamisrikoksissa ei siis tarvitse osoittaa jonkun todella olleen vaaran piirissä: rikoksen täyttymiseen riittää, että joku olisi voinut olla *ex post* -tarkastelussa sen piirissä.¹⁵⁰ Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö voidaan katsoa täyttyneen, vaikka teko olisi jäänyt tietystä miehestä yrityksen tasolle, mikäli teko on keskeytynyt tekijästä riippumattomista syistä kuten siitä, että asianomistaja on kääntänyt päänsä vastaajan yrittäessä suudella tätä.¹⁵¹ Myöskin seksuaalisesti räikeän viestin tai kuvan lähettäminen ilman, että asianomistaja ikinä avaa viestejä täyttäisi *ex post* -näkökulmasta vaaraedellytyksen. Arviointi tunnusmerkistön täyttymisestä käy erittäin hankalaksi tilanteissa, joissa tekijä on esimerkiksi vahingossa lähettänyt kuvan sukupuolielimestään väärälle henkilölle, tarkoituksenaan lähettää se suostumuksellisesti toiselle. Tilanteessa jää puuttumaan tahallisuus, erityisesti jos tekijä on ehtinyt poistaa viestin ennen kuin väärällä vastaanottajalla on ollut tosiasiallista mahdollisuutta nähdä kuva. Toisaalta *ex post* -tarkastelusta käsin teko on ollut omiaan loukkaamaan vastaanottajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Keskeistä on kuitenkin tekijän tahallisuuden puute. Tekijä ei ole tiennyt eikä hyväksynyt mahdollisuutta, että viesti menisi väärälle vastaanottajalle. Tällöin seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö ei täytyisi. Tilanne olisi kuitenkin eri, mikäli viestin lähettämiseen on liittynyt erityistä välinpitämättömyyttä tai muita olosuhteita, joiden perusteella riski väärän vastaanottajan tavoittamisesta on ilmeinen.¹⁵²

Tapaus 3 toimii hyvänä esimerkkinä seksuaalisen ahdistelun tahallisuusarviointista. Käräjäoikeus katsoi, että hyvin yleisesti on tiedossa, että työpaikalla kaikenlainen epäasiallinen käytös on kiellettyä. Tuomioistuimien tahallisuusarviointissa arvioinut tekoa olosuhdetahallisuuden näkökulmasta. Vastaajan on täytynyt mieltää, että hänen menettelynsä on omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, sillä 1) on hyvin tiedossa,

---

¹⁴⁸ Esimerkiksi RL 24:8 ”teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa ja kärsimystä” sekä RL 17:20 ”on omiaan herättämään yleistä pahennusta”.

¹⁴⁹ Esimerkiksi RL 23:1 ”on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle”. *Frände* korostaa, miten lakitekstissä tämä muotoilu korvataan teonsanalla ”vaarantaa” ja ilmaus ”teko on omiaan vaarantamaan” merkitsee samaa asiaa. *Frände* 2012 s. 83–84.

¹⁵⁰ *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 250.

¹⁵¹ Tässä on kuitenkin syytä muistaa, ettei seksuaalisen ahdistelun yritys ole rangaistava, ja tapauskohtaisella harkinnalla on erityisen suurta painoarvoa abstraktin vaaran täyttymisen arvioinnissa. Toisaalta onnistunut suutelu-yritys voikin olla jo sen vakavampi, että on perustellumpaa soveltaa seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistöä. Ks. Rantaeskola & Kaunisto 2024, s. 128–129.

¹⁵² Esimerkiksi tällaisen seksuaalisen kuvan lähettäminen työpuhelimesta käsin, jossa on pääsääntöisesti vain kollegojen yhteystietoja.

että työpaikalla kaikenlainen epäasiallinen käytös on kiellettyä, 2) mikään asiassa ei ole viitanut siihen, että kanssakäyminen olisi perustunut molemminpuoliseen suostumukseen ja hyväksymiseen ja 3) vastaaja on tiennyt, että kaikki kolme asianomistajaa ovat häntä huomattavasti nuorempia. Tuomioistuin siis katsoi, että vastaajan on täytynyt käsittää teon mahdolliset seuraukset, eli että hänen toimintansa saattaa loukata toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Erona esimerkiksi tapaukseen KKO 2020:38, missä käräjäoikeus ei kommentoinut osapuolten suurta ikäeroa (asianomistaja tekohetkellä 18-vuotias ja vastaaja 40-vuotias), tässä tapauksessa käräjäoikeus on katsonut myös asianomistaja C:n ja vastaajan välillä olleen suuri ikäero. C oli tekohetkellä 21-vuotias ja vastaaja 30-vuotias.

3.2 Tahallisuuden alaraja

Seksuaalisen ahdistelun esitöissä ei ole kovin laajasti otettu kantaa tahallisuusarviointiin. Sekä vuoden 2014 että vuoden 2022 esitöissä todetaan, että seksuaalinen ahdistelu on rangaistavaa vain tahallisena.¹⁵³ Selvää on kuitenkin, ettei varmuustahallisuus ja tarkoitustahallisuus mielekkäästi sovi seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön tahallisuusarviointiin. Seksuaalisen ahdistelun tahallisuuden arvioinnissa keskeistä on *vallitseva käsitys* seksuaalisesti olennaisista teoista. Tekijän tai rikoksen kohteeksi joutuneen henkilökohtainen käsitys ei ole yksin tahallisuuden ratkaiseva seikka,¹⁵⁴ vaan teon luonteella on merkitystä tahallisuuden arvioinnissa.¹⁵⁵ Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö ei edellytä seurauksen aiheutumista, eikä sitä näin ollen voida arvioida seuraustahallisuuden näkökulmasta.¹⁵⁶ Tämä tarkoittaa, että sovellettavaksi tahallisuusmuodoksi tulee olosuhdetahallisuus. Vaikka olosuhdetahallisuudesta ei säädetä virallisesti rikoslaissa, on sitä arvioitu aivan samoin alarajakriteerein kuin seuraustahallisuutta.¹⁵⁷

Tunnusmerkistön ensimmäisessä kohdassa tahallisuuden alaraja on melko yksinkertainen: tahallisuuden ulkopuolelle rajautuvat tavanomaiseksi pidettävät, ohimennen tapahtuneet toisen hipaisut. Lain esitöissä puhutaan esimerkiksi ihmisjoukossa ohimennen tapahtuneesta toisen hipaisusta. Esitöihin otetun esimerkin voitaisiin argumentoida olevan hieman harhaanjohtava ja kömpelö, sillä ilmaisu ”ihmisjoukossa ohimennen tapahtunut hipaisu” antaa enneminkin mielikuvan väenpaljouden vuoksi tapahtuneesta, tuottamuksellisesta kosketuksesta.

---

¹⁵³ HE 13/2022 vp s. 74; HE 216/2013 vp s. 61.

¹⁵⁴ HE 13/2022 vp s. 109.

¹⁵⁵ Esitöissä puhutaan tekijän perusteista teolle: mitä voimakkaammin toisen henkilökohtaiseen koskemattomuuteen teko kohdistuu, sitä vahvemmat perusteet tekijällä tulisi olla käsitykselleen toisen vapaaehtoisesta suostumisesta. HE 13/2022 vp s. 109.

¹⁵⁶ *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 287.

¹⁵⁷ *Hyttinen* 2016, s. 919.

Tuottamuksellinen koskettelu ei ole rikoslain 20:6 nojalla rangaistavaa. Tekijä joko tietää koskettelevansa toista henkilöä tai ei, ja ainoastaan ensimmäinen vaihtoehto on RL:n nojalla rangaistavaa.¹⁵⁸

Tahallisuutta pidettävää koskettelua voi olla toisen sively, puristelu, taputtelu tai vastaavat teot erityisesti silloin, kun ne kohdistuvat seksuaalisesti merkityksellisiin ruumiinosiin.¹⁵⁹ Koskettelu osalta on katsottu, että mitä enemmän erilaista koskettelua teko on pitänyt sisällään, sitä matalammalla kynnyksellä teon on katsottu täyttäneen seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön.¹⁶⁰ Tämä johtuu siitä, että mitä monipuolisempaa toisen koskettelu on ollut, sitä selkeämmin se ilmentää teon tarkoituksellisuutta. Tällöin voidaan varmuudella katsoa, että tahallisuus täyttyy.

Tunnusmerkistön toisen kohdan tahallisuuden alarajan määrittely ei ole yhtä yksioikoista. Muuten kuin koskettelemalla tehdyiltä seksuaalisilta ahdisteluilta edellytetään riittävää vakavuutta, jotta ne täyttäisivät tunnusmerkistön. Käytännössä tämä tarkoittaa, että tahallisuuden ulkopuolelle jäävät sellaiset teot, joiden seksuaalisuus tai seksuaalisesta itsemääräämisoikeutta tyypillisesti loukkaava luonne on hyvin tulkinnanvarainen.¹⁶¹ Selvää on, että seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö vaatii objektiivisesti arvioitavissa olevaa tahallisuutta. Vaikka tekijän subjektiiviselle mieltymykselle ei anneta erityistä painoarvoa,¹⁶² on hänen tarkoituksellaan kuitenkin merkitystä. Kuten myös koskettelu osalta, vaaditaan myös muuten kuin koskettelemalla tehdyiltä seksuaalisilta ahdisteluilta *intentionaalista toimintaa*, eli teon on oltava tarkoituksellinen. Näin ollen esimerkiksi henkilö, jolla on Touretten oireyhtymän¹⁶³ yhteydessä sanallisia ticejä, voi tahtomattaan huudahtaa jotain, joka toisessa kontekstissa voitaisiin mieltää seksuaaliseksi ahdisteluksi. Tällöin toiminta ei ole tarkoituksellinen, eikä siis rikosoikeudellisesti rangaistavaa.

Tunnusmerkistön täyttymisen edellytyksenä on vähintään olosuhdetahallisuuden täytyminen. Esimerkiksi Tapauksessa 4¹⁶⁴, käräjäoikeus katsoi vastaajan täytyneen pitää vähintäänkin varsin

---

¹⁵⁸ Ks. *Tapani – Tolvanen – Hyttinen* 2019, s. 287–288, missä KKO 2007:78 valossa katsottiin, että henkilö joko tietää kuljettavansa autoa tai ei tiedä. Kuljettamisena voidaan pitää ainoastaan *intentionaalista toimintaa*. Tämä sama ideologia soveltuu myös kosketukseen seksuaalisessa ahdistelussa: toisen koskettelu vaatii tietoista toimintaa, eikä siihen voi syyllistyä tiedostamattomasti.

¹⁵⁹ HE 13/2022 vp, s. 116.

¹⁶⁰ *Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 166.

¹⁶¹ HE 13/2022 vp s.116.

¹⁶² *Tapanila* 2023, s. 40.

¹⁶³ Touretten oireyhtymä on neuropsykiatrinen oireyhtymä, jolle tunnusomaista on tic-oireet. Tic-oireita voivat olla esimerkiksi tahattomat ääntelysarjat tai raajojen liikkeet. *Leppämäki & Savikuja* 2017, s. 27, 42–43.

¹⁶⁴ Tapaus on lainvoimainen.

todennäköisenä, että hänen puheensa ovat asianomistajaa halventavia. Tapaukseen 4 sovellettiin vielä vanhaa seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä ja käräjäoikeus arvioi tapausta kunnianloukkaustunnusmerkistön näkökulmasta. Uuden lain näkökulmasta käräjäoikeus olisi todennäköisemmin nyt käyttänyt muotoa ”vastaajan on täytynyt pitää vähintäänkin varsin todennäköisenä, että hänen puheensa ovat loukanneet asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta”. Juuri näin meneteltiin esimerkiksi Tapauksessa 6, missä nuori henkilö oli luonut sähköpostiosoitteen ja lähettänyt asianomistajalle laadultaan intensiivisen ja törkeän viestin. Käräjäoikeus katsoi, että vastaajan on pitänyt mieltää menettelynsä loukkaavan asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Mielenkiintoista on, että käräjäoikeus on kuitenkin yhdessä tähän tutkimukseen kerätyssä tapauksessa kokenut tarpeelliseksi erikseen korostaa, että vastaaja on syylistynyt ”tahalliseen seksuaaliseen ahdisteluun”.¹⁶⁵ Huono muotoilu antaa lukijan ymmärtää, että vastaaja olisi voinut syyllistyä myös tuottamukselliseen seksuaaliseen ahdisteluun, mikä ei rikosoikeudellisesti kuitenkaan ole mahdollista.

---

¹⁶⁵ Tapaus 5, missä vastaaja oli laittanut postiluukusta muutamaan otteeseen paperilappuja, joiden sisältö olivat omiaan loukkaamaan asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Tapaukseen sovellettiin uutta lakia. Päätös ei ole lainvoimainen.

4 KOSKETUKSEEN VOIMAKKUUTEENSA TAI TOISTUVUUTEENSA VUOKSI RINNASTUVA SEIKKA

4.1 Yleisiä edellytyksiä

Uudistuksen myötä seksuaaliseen ahdisteluun voi nykyään rikoslain 20:6 mukaan syyllistyä myös muuten kuin koskettelemalla, jos teko on omiaan loukkaamaan toisen itsemääräämisoikeutta ja se voidaan toistuvuudeltaan tai intensiivisyydeltään rinnastaa kosketukseen. Seksuaalinen teko ei siis enää edellytä mitään fyysistä kontaktia osapuolten välillä, jotta se loukkaisi toisen henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta.¹⁶⁶

Kosketteluun voidaan vakavuudeltaan rinnastaa eräitä tekoja, esimerkiksi sanallisia, joiden voidaan katsoa olevan omiaan loukkaamaan pikemminkin henkistä kuin fyysistä itsemääräämisoikeutta.¹⁶⁷ Tekotavan arviointi on kosketteluun nähden tulkinnanvaraisempaa, ja seksuaalisen teon olennaisuuden arviointi riippuu teko-olosuhteista. Tunnusmerkistön edellyttämä vakavuusaste täytyisi ainakin silloin, kun teko halventaa tai nöyryyttää kohdettaan tai aiheuttaa hänelle kärsimystä ja ahdistusta.¹⁶⁸ Teon halventavuus voi perustua esimerkiksi kuvan, eleen tai sanallisen ilmaisun sisältöön.¹⁶⁹

Lain sanamuoto on hyvin suppea ja avoin sen suhteen, mitkä kaikki ei-fyysiset teot voidaan katsoa täyttävän seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Täsmennystä antaa lain esitöissä listatut esimerkkitalanteet muuten kuin koskettelemalla tehtyihin seksuaalisiin ahdisteluihin. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi itsensäpaljastaminen sen kohdistuessa tiettyyn henkilöön, ”upskirting” eli toisen kuvaaminen hameen alta yleisellä paikalla ilman tämän vapaaehtoista osallistumista, toisen seuraaminen sukupuolilyhteyttä ehdotellen, taivuttelu sukupuolilyhteyteen, ehdotus ryhtyä sukupuolilyhteyteen maksua vastaan, perusteeton kysely toisen seksuaalielämästä, sekä toisen henkilön ulkoisten ominaisuuksien kommentointi tämän kuullen. Kyseisten esimerkkitalanteiden valintaa perusteltiin ainakin osittain tekojen halventavuudella. Esimerkiksi seksuaalisen kanssakäymisen ehdottelu saattaa joissain tilanteissa olla nöyryyttävä sen vuoksi, että se tehdään muiden ihmisten edessä.¹⁷⁰

Seksuaalisen ahdistelun uudessa säännöksessä tarkoitettuja ”muulla tavalla” tehtyjä seksuaalisia tekoja voisivat olla esimerkiksi riisuutuvien tai alastomien henkilöiden epäasiallinen

---

¹⁶⁶ *Tapanila* 2023, s. 41.

¹⁶⁷ HE 13/2022 vp s. 12. Ks. myös HE 216/2013 vp s. 59–60.

¹⁶⁸ *Korkka-Knuts* 2023, s. 150–151.

¹⁶⁹ HE 13/2022 s. 117.

¹⁷⁰ HE 13/2022 vp s. 109, 116–117.

katselminen yhteisessä pukeutumis- tai peseytymistilassa. Seksuaalisena tekona ei kuitenkaan pidettäisi sitä, että sukupuolivähemmistöön kuuluva henkilö käyttää tietylle sukupuolelle osoitettua pukeutumis- tai peseytymistilaa. Ahdistelua voisi olla myös toisen riisuutumisen seuraaminen salaa ovenraosta.¹⁷¹ Myös seksuaalinen koskettelu vaatteisiin olisi seksuaalisena ahdisteluna rangaistavaa, mutta toisen riisuminen ilman vapaaehtoista suostumista olisi vakavimmissa tapauksissa arvioitava seksuaalisena kajoamisena.¹⁷²

Sanallinen teko tai vihjaileva eleen kaltaisilta tunnusmerkistön toteutumistavoilta edellytetään tietynlaista vakavasti otettavuutta ja ilmeisyyttä. Syyksi lukemisen ulkopuolelle jää sellaiset teot, joissa tekijän puheet tai eleet jäävät tulkinnanvaraisiksi.¹⁷³ Asianomistajan tulkinnalle annetaan painoarvoa, mutta teon seksuaalinen luonne on oltava myös objektiivisesti havaittavissa. Tämä tarkoittaa, että myös ulkopuolisen henkilön silmin tekijän teko katsottaisiin tilanteessa seksuaalisesti olennaiseksi.¹⁷⁴

Muuten kuin koskettelemalla tehdyn seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön lisäämisen tarkoituksena oli muovata tekotapoja entistä neutraalimmiksi niin, että ne kattaisivat huomattavasti laajemmin arkielämän ahdistelutilanteita.¹⁷⁵ Tunnusmerkistön laajentuminen ei kuitenkaan tarkoittanut sen muuttumista sellaiseksi häirintätyyppiseksi säännökseksi, jonka soveltaminen muodostuisi ennakoimattoman laajaksi. Koska säännös rajattiin koskemaan tekoja, jotka rinnastuvat voimakkuudeltaan tai toistuvuudeltaan vakavuudeltaan kosketteluun, lainsäätäjä katsoi, että soveltamisalan ulkopuolelle jää tällöin vähäisemmät seksuaaliset teot sekä sellaiset teot, joiden seksuaalisuus tai seksuaalista itsemääräämisoikeutta tyypillisesti loukkaava luonne on hyvin tulkinnanvaraista.¹⁷⁶

Tunnusmerkistötekijöiden lisäämisen ajatuksena oli kattaa laajemmin arkielämän ahdistelutilanteita. Todellisuudessa tunnusmerkistötekijöitä lisäämällä nostettiin samalla rikoksen täyttymiskynnystä, jolloin tunnusmerkistön soveltamisala käytännössä supistuu.¹⁷⁷ Siirrytään kuitenkin seuraavaksi arvioimaan, mitä uusi tunnusmerkistö nyt ainakin kattaa.

---

¹⁷¹ Jos seuraaminen tapahtuu teknisellä laitteella, sovellettavaksi tulisi pikemminkin salakatselu (RL 24:6). HE 13/2022 vp, s. 118.

¹⁷² Ibid.

¹⁷³ *Tapanila 2023*, s. 41.

¹⁷⁴ HE 13/2022 vp s. 134; *Ojala 2022*, s. 277.

¹⁷⁵ HE 13/2022 vp s. 57.

¹⁷⁶ HE 13/2022 vp s. 116.

¹⁷⁷ Ks. *Leskinen 2022*, s. 155.

4.2 Viestin lähettäminen tai esittäminen

Uudessa tunnusmerkistössä erillisenä seksuaalisen ahdistelun tekotapana on mainittu viestin tai kuvan kautta tapahtuvat seksuaaliset ahdistelut. Tällaisiksi seksuaalisen ahdistelun tekemuodoiksi on lueteltu sekä kuvan ottaminen että kuvan tai viestin esittäminen tai lähettäminen. Tyypillisenä tekotapana on nostettu sähköisessä muodossa tapahtuva lähettäminen tai esittäminen, kuten sukuelintä esittävä voimakkaasti seksuaalisen kuvan tai seksuaalisesti räikeän sanallisen viestin lähettäminen toiselle henkilökohtaisesti. Jos viesti on vähemmän räikeä, voi toistuvuus tehdä siitä tunnusmerkistön täyttävän teon. Myös seksuaalisten video- ja äänitallenteiden lähettäminen tai esittäminen toiselle täyttää tunnusmerkistön. Lainvalmistelijat ovat kokeneet jostain syystä tarpeelliseksi erikseen korostaa, että tällaisena etänä tapahtuvan ahdistelun tunnusmerkistön täyttymisen edellytyksenä on, että tekijän tulee mieltää tekonsa olevan omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.¹⁷⁸

Ihan perinteisellä käsin kirjoitetulla viestillä tehtävään seksuaaliseen ahdisteluun on otettu kantaa tähän tutkimukseen kerätyssä tapauksessa. Tapauksessa 5¹⁷⁹ vastaaja B oli ilman asianomistaja A:n suostumusta toimittanut A:n huoneiston postiluukusta kaksi seksuaalisviritteistä viestiä, joissa on ehdottanut seksuaalista kanssakäymistä sekä tiedustellut A:n seksuaalisia mieltymyksiä. A ja B asuivat samassa asuinkerrostalossa, mutta olivat muuten toisilleen entuudestaan tuntemattomia. Ensimmäisessä viestissä B oli kirjoittanut: ”Millast sex sä nautit saako sun pilluu tehä kurkul tai sauval mist nautit ite... ja haluan ol useammin käykö sulle”. Toinen viesti on katsottu olevan lievemmin seksuaalissävytteinen, lähinnä yhteystietojen ilmoittaminen ja kysely ”sextataa”.

Käräjäoikeus katsoi, että ensimmäinen viesti on voimakkaasti seksuaalinen ja kosketteluun rinnastuva voimakkuudeltaan siinä esitetyn A:n vaginansa penetraation mieltymyksiä koskevien kyselyjen ja vihjailujen perusteella. Tunnusmerkistön täyttymisen osalta käräjäoikeus katsoi kyseessä olevan naiselle esitetystä halventavasta ja nöyryyttävästä vihjauksesta ja ehdottelusta. Käräjäoikeus itseasiassa korosti, että viesti olisi voimakkuudeltaan *koskettelua pidemmälle* menevästä seksuaalisesta teosta. Toisin sanoen, että B:n viesti on loukannut A:n seksuaalista itsemääräämisoikeutta enemmän, kuin jos B olisi kosketellen tehnyt A:lle seksuaalisen teon. Perusteluissa on kiinnitetty huomiota tekijän subjektiiviseen tahallisuuteen. Käräjäoikeus on katsonut vastaajan itsekin tiedostaneen kyselyn ja vihjailun voivan olla vastaanottajalle loukkaavaa, sillä hän oli lisännyt viestin loppuun kysymyksen ”en kai loukkaannu ny sua”.

---

¹⁷⁸ HE 13/2022 vp s. 117.

¹⁷⁹ Tapaukseen sovellettiin uutta tunnusmerkistöä. Ratkaisu ei ole lainvoimainen.

Perusteluissa kärjäoikeus korostaa niin teon seksuaalista olennaisuutta, kuin myös tekijän subjektiivista mieltämistä tahallisuutta osoittavana asiana. Olosuhteet, joihin kärjäoikeus kiinnitti erityistä huomiota, olivat osapuolten välinen suhde (naapurit, jotka eivät olleet tunteneet toisiaan ennen tapahtumia eivätkä olleet keskustelleet keskinäisestä seksuaalisesta kanssakäymisestä ennen tapahtumia), aika, jolloin vastaaja lähetti viestit (myöhään iltayönä klo 23 jälkeen), sekä minne viestit oli lähetetty (A:n kotirauhan suojaamaan paikkaan). Teko katsottiin loukkaavan voimakkaasti A:n seksuaalista itsemääräämisoikeutta.¹⁸⁰

Sähköisessä muodossa tapahtuvaan viestin lähettämiseen kärjäoikeus on ottanut kantaa tapauksessa 6. Tapauksessa 6¹⁸¹ vastaaja B oli lähettänyt voimakkaasti seksuaalissävytteisen sähköpostiviestin, jossa oli mm. kertonut seksuaalisista fantasioistaan asianomistaja A:han liittyen sekä kuvaillut tai kommentoinut A:n seksuaalisesti olennaisia ruumiinosia ja sukupuolielimiä seksuaalissävytteisesti. Kärjäoikeus katsoi viestin olleen laadultaan hyvin intensiivinen ja sisällön olleen varsin törkeä A:n näkökulmasta. Fantasiointi katsottiin ”hyvin voimakkaaksi”, ja sisältö oli useassa eri lauseessa ja asiayhteydessä sävyltään halventava ja asianomistajaa epäkunnioittava. Kärjäoikeus kiinnitti siis paljon huomiota viestin laadulliseen sisältöön ja sen merkitykseen erityisesti tunnusmerkistön näkökulmasta.

Sähköpostiosoite, josta viesti oli lähetetty, oli luotu juuri viestin lähettämistä varten. Kärjäoikeus katsoi, että viesti on ollut laadultaan hyvin intensiivinen ja sisällöltään varsin törkeä A:n näkökulmasta. Teon arvioinnissa olosuhteina huomioitiin osapuolten välinen suhde (samassa koulussa mutta enemmälti tuntematta toisiaan), tapa, jolla pitkä, seksuaalisesti varsin räikeä viesti oli kirjoitettu, aikaväli viestin lähettämisen ja lähettäjän paljastumisen välillä (A sai tietää, kuka viestin lähettäjä oli vasta puoli vuotta viestin lähettämisen jälkeen), sekä molempien osapuolten ikä. A:n osalta huomioitiin se, että asianomistaja on ollut nuori, seksuaalisesti kehittyvässä iässä, jolle teko on voinut vaikuttaa minäkuvaan. Vastaajan osalta kärjäoikeus katsoi, että tämän nuoresta iästä huolimatta on tullut mieltää menettelynsä loukkaavan asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Vastaaja oli kosketteluun voimakkuutensa vuoksi vakavuu-deltaan rinnastettavalla tavalla lähettämällä viestin taikka muulla vastaavalla tavalla tehnyt alakäiselle asianomistajalle seksuaalisen teon, joka on ollut omiaan loukkaamaan tämän

---

¹⁸⁰ Tapauksen perusteluissa huomiota kiinnittää tuomioistuimen sanavalinta ”voimakas” seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksen arvion yhteydessä. Olennaisiin seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksiin soveltuu seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistö, ja tapauksen perusteluista jääkin epäselväksi, olisiko syyttäjän kannattanut nostaa syyte myös seksuaalisesta kajoamisesta, jos kerran kyseessä oli voimakas seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaus.

¹⁸¹ Tapauksen sovellettiin uutta tunnusmerkistöä. Ratkaisu on lainvoimainen.

seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Käräjäoikeus katsoi siis olosuhteiden perusteella näytetyksi, että tekijä on varsin todennäköisesti mieltänyt, että hänen menettelynsä ei ole toivottua ja loukkaa A:n seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Myös Tapauksessa 7¹⁸² oli kyse viestin välityksellä tehdystä seksuaalisesta ahdistelusta. Vastaja B oli ilman A:n suostumusta lähettänyt tälle seksuaalisviritteisiä viestejä, joissa on kerrottu halustaan seksuaaliseen kanssakäymiseen A:n kanssa. Osapuolet ovat ensin viestitelleet asialliseen sävyyn A:n yrittäessä selvittää, miten hän on voinut ilmetä B:n aiemmin toisen henkilön kanssa käymässä keskustelussa seksuaalissävyytteisesti. Tämän jälkeen B on lopuksi lähettänyt viestin, missä on kirjoittanut seuraavaa: ”Olen ajatellut satoja tunteja sitä, kuinka ihana kanssasi olisi päästä rakastelemaan. Ymmärrän kyllä, että tunne on yksipuolinen, eikä tule koskaan toteutumaan.” Osapuolet ovat jatkaneet keskustelua neutraalisti. B on lähettänyt vielä toisen seksuaalissävyytteisen viestin ”Haluaisin ihan älyttömän kovasti rakastella kanssasi”, johon A ei ole vastannut. B on lähettänyt vielä kolmannen, sukupuoliyhteyden toiveeseen viittaavan viestin. Tähän A on vastannut, että B:lle on muodostunut väärä kuva siitä, miksi A haluaa tavata ja että A haluaa vain puhua tästä absurdista tilanteesta. B on vielä lähettänyt yhden viestin, missä kertoo rakastavansa A:ta ainakin puoli vuotta enemmän kuin ketään 24 vuoteen. Tuomioistuimien katsoi B:n ehdottaneen viesteissään suoraa seksuaalista kanssakäymistä.

Tahallisuusarvioinnissa tuomioistuimien on kiinnittänyt huomiota viestien toistuvuuteen ja sisältöön. Viestien lähettäminen on siten katsottu seksuaaliseksi teoksi. Olosuhdetekijöiksi on tahallisuusarvioinnissa nostettu osapuolten välinen suhde ja siinä vallitseva valta-asema (opettaja ja oppilas), A:n vapaaehtoisuuden puute sekä B:n tietoisuus sopimattomasta toiminnasta. Tuomioistuimien korostaa erityisesti, että B:n on täytynyt ymmärtää, ettei hänen opiskelijanaan ollut A halua vastaanottaa opettajana toimineelta B:ltä viestejä, joissa viitataan suoraan seksuaaliseen kanssakäymiseen A:n kanssa. B:n katsottiin koskettelun voimakkuutensa ja toistuvuutensa vuoksi vakavuudeltaan rinnastettavalla tavalla (eli lähettämällä seksuaalisviritteisiä viestejä) tehneen 17-vuotiaalle A:lle seksuaalisen teon, joka on ollut omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

4.3 Kuvan lähettäminen tai esittäminen

Voimakkaan seksuaalisen kuvan tai tallenteen lähettäminen toisen sähköpostiin tai puhelimeen olisi arvioitava ensisijaisesti seksuaalisena ahdisteluna.¹⁸³ Epäselväksi on jäänyt, täyttyykö teon

---

¹⁸² Tapaukseen sovellettiin uutta tunnusmerkistöä. Ratkaisu on lainvoimainen.

¹⁸³ HE 13/2022 vp s. 109.

kynnys jo tiedostoja lähettäessä, vai vasta asianomistajan nähtyä tiedostot. Toisin sanoen selvyyttä ei ole siitä, loukkaako jo viestin lähettäminen itsessään toisen henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Seksuaalinen ahdistelu luokitellaan abstraktiksi vaarantamisrikokseksi, jolloin tunnusmerkistön täytyminen edellyttää, että joku olisi voinut olla vaarassa tarkastaessa tilannetta *ex post* -näkökulmasta käsin. Näin ollen arvioin, että seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö täytyisi, mikäli asianomistaja ei ole nähnyt kuvaa ainoastaan sen vuoksi, ettei ole avannut hänelle lähetettyä tiedostoa. Jos vastaaja on sen sijaan poistanut kuvan tai viestin heti sen lähettämisen jälkeen niin, ettei asianomistajalla tosiasiallisesti ole ollut mahdollisuutta avata sitä, katson, ettei hänen seksuaalinen itsemääräämisoikeutensa tosiasiallisesti ole vaaranut. Kuten osiossa 3.1.3 käytiin läpi, myös tahallisuuden puuttuminen puoltaisi sitä, ettei tunnusmerkistö ole täyttynyt.

Seksuaalisen kuvan lähettämiseen käräjäoikeus on ottanut kantaa muutamassakin tähän tutkimukseen valikoidussa tapauksessa. Käydään seuraavaksi läpi tapaukset 8–10, joissa tekemuotona on ollut seksuaalisesti olennaisen kuvan lähettäminen ilman vastaanottajan suostumusta. Tapauksessa 8 vastaaja A oli lähettänyt sosiaalisen median palvelussa B:lle kuvan omasta paljaasta sukuelimestään. Tahallisuuden arvioinnissa tuomioistuin kiinnitti huomiota siihen, etteivät A ja B olleet tunteneet toisensa entuudestaan tai keskustelleet aiemmin sosiaalisen median välityksin. Tahallisuudessa huomioitiin myös B:n vapaaehtoisuuden puute, eli että B ei ollut pyytänyt A:ta lähettämään mitään kuvaa itsestään. Koska nyt käsiteltävänä oleva tapaus täytti lähes tarkalleen lain esitöissä kuvatun seksuaalisen ahdistelun esimerkkitapauksen, ei käräjäoikeus joutunut tekemään pitkälle meneviä johtopäätöksiä tunnusmerkistön soveltumisesta. Käräjäoikeus katsoi, että A oli kosketteluun voimakkuutensa vuoksi vakavuudeltaan rinnastettavalla tavalla tehnyt B:lle seksuaalisen teon, joka on ollut omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Tapauksessa 9 vastaaja A oli lähettänyt yöllä asianomistaja B:lle seksuaalista toimintaa kuvailevia tekstiviestejä sekä erektiossa olevasta sukuelimestä yhden kuvan vaatteet päällä ja yhden kuvan ilman vaatteita. Viestien lähettämiseen ei ollut B:n suostumusta. B oli A:n entinen esihenkilö ja he ovat saman yrityksen osakkeenomistajia. Käräjäoikeus nosti perusteluissaan esille lain esityöt, jossa viestin tai kuvan lähettämisen tai esittämisen tyypillisenä tekotapana on olisi sähköisen sanallisen tai kuvallisen viestin lähettäminen, kuten sukuelintä esittävän voimakkaasti seksuaalisen kuvan tai seksuaalisesti räikeän sanallisen viestin lähettäminen toiselle henkilökohtaisesti. Käräjäoikeus katsoi A:n menettelyn täyttävän seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön ja lausui B:n joutuneen seksuaalisesti olennaisen toiminnan kohteeksi tahdostaan

riippumatta. Tunnusmerkistön katsottiin täyttyneen siis vastaajan seksuaalisesti olennaisen teon takia.

Käräjäoikeus kiinnitti lisäksi perusteluissa huomiota siihen, että oikeuskirjallisuudessa on katsottu tunnusmerkistön soveltamiskynnyksen olevan matala esimerkiksi työpaikoilla.¹⁸⁴ Olosuhteiden osalta käräjäoikeus antoi painoarvoa sille, että osapuolet olivat saman yrityksen osakkeenomistajia ja että viesteistä ilmeni asianomistajan kielteinen suhtautuminen vastaajan viesteihin ja kuviin. Asianomistajan selvä kielteinen suhtautuminen viesteihin voidaan katsoa toimineen korostuksena tunnusmerkistön täyttymisestä, mutta tunnusmerkistön täytyminen ei edellytä vastaanottajan selkeää kielteistä, kirjallista suhtautumista. Jo pelkästään se, että A on lähettänyt useita, paikoin vahvasti seksuaalisia viestejä B:lle, osoittaa A:n intentiota eli tarkoituksellista toimintaa. A on siis teollaan osoittanut toimineensa tahallisesti. Lisäksi lain esitöiden perusteella on suoraan sovellettavissa, että suostumukseton, omasta sukuelimestä lähetetty kuva on omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Tapauksessa 10 oli kyse vastaavanlaisesta tunnusmerkistön täyttämisestä. Vastaaja B oli lähettänyt asianomistaja A:lle useamman kerran kuvia sukuelimestään sosiaalisen median palvelun kautta. Käräjäoikeus katsoi, että oli riidattomasti ilmennyt, ettei kuvien lähettämistä ollut pyydetty tai jälkikäteenkään tehty lähettämistä hyväksyttäväksi. Tapaus oli aiheuttanut asianomistajalle ahdistusta. Käräjäoikeus katsoi tahallisuusedellytyksen täyttyneen sillä perusteella, että B:n olisi tullut tekohetkellä ymmärtää, ettei A ole halunnut mainitunlaisia viestejä häneltä vastaanottaa. Tässäkin tapauksessa tahallisuutta ilmentää se, että B on lähettänyt *useamman* kerran kuvia sukuelimestään A:lle.

Tapanilan mukaan seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen kuuluu oikeus olla näkemättä kuvia seksuaalisista objekteista, jos ei niitä itse halua katsoa.¹⁸⁵ Tämän vuoksi viestillä lähetetty kuva esimerkiksi sukuelimestä täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön sellaisenaan. Kuvan lähettäminen ilman vastaanottavan osapuolen suostumusta seksuaalisesta objektista itessään on tarpeeksi seksuaalisesti olennainen teko toisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaamiseksi. Toisen henkilön sukupuolielimen näkeminen ilman näkevän osapuolen vapaaehtoisuutta on sanktioitu myös itsensäpaljastamisen muodossa. Hypoteettisena tilanteena näkisin myös, että toisen henkilön saaminen katsomaan seksuaalisesti olennaista sisältöä ilman tämän vapaaehtoista suostumista, kuten pornografista aineistoa, täyttäisi myös vähintään

---

¹⁸⁴ Ks. *Ojala* 2022, s. 276.

¹⁸⁵ *Tapanila* 2023, s. 81.

seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön, jos kerran yksilöllä on oikeus olla näkemättä kuvia seksuaalisista objekteista.¹⁸⁶ Jos kyseessä on alaikäinen henkilö, sovellettavaksi tunnusmerkistöksi tulisi RL 20:14 seksuaalinen kajoaminen lapseen.¹⁸⁷ Jos puolestaan täysi-ikäinen henkilö saadaan ilman vapaaehtoisuutta katsomaan tekijän seksuaalista kanssakäymistä tai itsetyydytystä, sovellettavaksi tulee seksuaalinen kajoaminen.¹⁸⁸

Seksuaaliseen ahdisteluun voi syyllistyä myös ottamalla kuvan. *Ojala* on katsonut, että kuvan ottamisen mainitseminen erillisenä tekotapana vaikuttaisi heijastusvaikutuksen vuoksi laajentavan rangaistavuutta varsin hallitsemattomasti niin seksuaalisen ahdistelun, kuin muiden seksuaalirikosten kohdalla. Tekotavan laajan kirjon ongelmallisuus näkyy esimerkiksi pohdittaessa, onko yleisellä paikalla päihtymyksen vuoksi osittain alastomana makaavan kuvaaminen rangaistavaa seksuaalisena ahdisteluna vai seksuaalisena kajoamisena.¹⁸⁹ Ratkaisuna ei ole, että tällainen potentiaalisesti hyvin yleinen ja arkinen tekotapa (kännykällä kuvaaminen) rajattaisiin tunnusmerkistöstä pois sen liian laajan tulkintamahdollisuuden vuoksi, vaan että teknologian avulla tai välityksellä tehdyt seksuaalirikokset olisivat täsmällisemmin säänneltyt.

4.4 Itsensä paljastaminen ja itsetyydytys

Lain esitöissä itsensä paljastaminen on lueteltu yhdeksi seksuaalisen ahdistelun tekomuodoksi. Tällaista näkemystä tukee myös tuoreet tutkimukseen kerätyt oikeustapaukset. Esittelen seuraavaksi kaksi tapausta, joissa molemmissa itsensä paljastaminen ja/tai itsetyydytys oli katsottu käräjäoikeuden toimesta seksuaaliseksi ahdisteluksi. Tapauksessa 11¹⁹⁰ vastaaja B oli huoltoaseman pysäköintialueella tuijottanut asianomistaja A:ta ja lähtenyt seuraamaan häntä pitäen kättä housuissaan. B oli mennyt istumaan pakettiautonsa kuljettajan penkille jättäen oven auki ja jatkanut kätensä pitämistä sukupuolielimen alueelta, ottanut erektiossa olleen penikSENSÄ housuistaan ja masturboinut. B oli koko tilanteen ajan tuijottanut A:ta ja keskeyttänyt toimintansa vasta A:n puolison tultua paikalle ja käskettyä B:tä poistumaan.

Käräjäoikeus vetosi ratkaisussaan lain esitöihin, korostaen että teko on varsin matalalla kynnyksellä omiaan loukkaamaan toisen itsemääräämisoikeutta, jos sen tekee esimerkiksi kadulla uhrille täysin tuntematon henkilö. Vastaajan katsottiin syyllistyneen seksuaaliseen ahdisteluun.

---

¹⁸⁶ Kuten aiemmin käytiin jo läpi, seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistö voisi soveltua jopa paremmin.

¹⁸⁷ Tunnusmerkistön yhtenä muotona on lueteltu lapsen houkutteleva katsomaan pornografisia kuvia tai videoita sekä pornografisten kuvien näyttäminen lapselle. HE 13/2022 vp s. 126.

¹⁸⁸ HE 13/2022 vp, s. 108.

¹⁸⁹ *Ojala* 2022, s. 273–274.

¹⁹⁰ Tapaukseen on sovellettu uutta tunnusmerkistöä. Ratkaisu on lainvoimainen.

Tässäkin tapauksessa käräjäoikeuden perustelut olivat hyvin niukat ja lähes olemattomat. Käräjäoikeuden ensin lueteltua suoraan, mitä lain esitöissä sivuilla 96 ja 118 sanotaan, tuomioistuimien katsoo että ”näillä perusteilla [viitaten hallituksen esitykseen] käräjäoikeus katsoo, että B:n menettelyä” olisi arvioitava seksuaalisena ahdisteluna. Käräjäoikeus olisi esimerkiksi voinut lausua, että teko on selkeästi kohdistunut tiettyyn henkilöön ja ilmentää näin teon tahallista kohdistamista juuri A:han, eikä esimerkiksi ole ollut vain yleisellä paikalla tapahtuvaa itsensä paljastamista ja itsetyydytystä, joka olisi rangaistavaa sukupuolisiveellisyyden julkisena loukkaamisena.¹⁹¹

Tapauksessa 12¹⁹² vastaaja oli tullut sukuelin paljaana asianomistaja A:ta kohden ja masturboinut itseään liikuttamalla kättä sukuelimensä ympärillä. Vastaaja on tullut myöhemmin A:n ja tämän tyttären eteen uudestaan tehden saman teon. Vastaaja on tämän jälkeen lähtenyt seuraamaan A:ta ja tämän tytärtä samalla masturboiden itseään. Asianomistaja B:lle vastaaja oli laskenut housunsa alas ja paljastanut sukuelimensä B:lle. Vastaaja oli heiluttanut sukuelintään edestakaisin B:n edessä. Käräjäoikeus nosti perusteluissaan esille, miten seksuaalista ahdistelua koskevassa lainkohdassa mainitaan nimenomaisesti itsensä paljastaminen mahdollisena rikoksen tekotapana. Perusteluissaan käräjäoikeus toteaa erektiossa olleen sukupuolielimen kosketelun ja masturboinnin laissa tarkoitetuksi seksuaaliseksi teoksi.

Olosuhteet, joihin oikeus on kiinnittänyt huomiota, ovat olleet osapuolten välinen suhde toisiinsa (entuudestaan tuntemattomia), asianomistajan ikä (täysi-ikäisyydestä huolimatta, teko tapa katsottu loukkaavan seksuaalista itsemääräämisoikeutta), sekä vastaajan humalatilaa (ei poista tahallisuutta). Lisäksi huomiota kiinnitettiin siihen, että asianomistaja B:n kohdalla teko on kohdistunut nimenomaan asianomistajaan. Uskon, että tapauksessa on kiinnitetty huomiota asianomistaja A:n ja B:n aikuisuuteen ikään ainoastaan sen vuoksi, että teko sisälsi myös alaikäisiin kohdistettuja, vastaavia seksuaalisia tekoja, joiden perusteluissa kiinnitettiin huomiota asianomistajien ikään.

Vastaajan katsottiin syyllistyneen seksuaaliseen ahdisteluun. Vastaaja oli myös tehnyt vastaavan teon kuuttatoista vuotta nuoremmille lapsille, ja heidän kohdallaan vastaajan katsottiin syyllistyneen lapsen seksuaaliseen kajoamiseen. Huomiota herättävää on, ettei syyttäjä nostanut kummassakaan tapauksessa syytettä seksuaalisen kajoamisesta, vaikka molemmissa

---

¹⁹¹ HE 13/2022 vp, s. 109.

¹⁹² Tapaukseen sovellettu uutta lakia. Ratkaisu on lainvoimainen.

tapauksissa seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistön voisi argumentoida täyttyvän sen vuoksi, että asianomistaja on joutunut katsomaan vastaajan itsetyydytystä.¹⁹³

Seksuaalisen ahdistelun ollessa abstrakti vaarantamisrikos, tahallisuusedellytys ei vaadi erillistä mainintaa, jotta tahallisuus voidaan katsoa täyttyneen. Tahallisuus arvioidaan *ex post* -näkökulmasta käsin. Tästä huolimatta itsensä paljastaminen sähköisessä muodossa (eli toisin sanoen kuvan lähettäminen omasta sukuelimestään ilman toisen suostumusta) sisältää erillisen maininnan tahallisuusedellytyksestä, eli siitä että tekijän tulee mieltää tekonsa olevan omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.¹⁹⁴ Laissa tai sen esitöissä ei ole tarkennettu, miksi näin on. Tuntuu kummalliselta, että lainsäätäjät ovat kokenut tarpeelliseksi korostaa tekijän mieltävän lähettävänsä kuvan vastoin asianomistajan tahtoa, kun lähtökohtaisesti seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö sisältää oletuksen asianomistajan ei-vapaaehtoisesta osallistumisesta. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu sukuelintä esittävän valokuvan lähettämistä itsensä paljastamiseen rinnastuvana,¹⁹⁵ jolloin tällainen tahallisuuden poikkeuksellinen esille nostaminen seksuaalisen kuvan tai viestin lähettämisessä tuntuu erityisen tarpeettomalta.

Sosiaalisen median myötä itsensä paljastaminen tai itsetyydytys voi tapahtua myös verkossa. Mikäli itsensä paljastaminen tai itsetyydytyksen kohteena ei ole tiettyä henkilöä, teko voitaisiin rangaista sukupuolisiveellisyden julkisena loukkaamisena.¹⁹⁶ Sosiaalisen median aikakaudella tällaisia tilanteita voisi esimerkiksi olla yleisesti sosiaalisen median kanaville julkaistu kuva sukuelimestään tai muu, itsensäpaljastamiseen tai itsetyydytykseen rinnastuva seksuaalinen teko.¹⁹⁷

4.5 Sanallinen ja sanaton häirintä

Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö on laajentunut kattamaan myös sanalliset seksuaalisen ahdistelun tekotavat. Oikeusministeriön sivuilla sanallinen seksuaalinen häirintä on määritelty seuraavasti: ”sanallista seksuaalista ahdistelua on selvä häirintä, joka rinnastuu vakavuudeltaan

---

¹⁹³ Se, että asianomistaja ilman vapaaehtoista suostumista joutuu katsomaan vastaajan itsetyydytystä, on lueteltu lain esitöissä seksuaalisen kajoamisen tunnusmerkistön täyttäväksi teoksi. HE 13/2022 vp, s. 108.

¹⁹⁴ Lain esitöiden mukaan: ”Tahallisuusedellytyksestä johtuisi, että tekijän tulee mieltää myös se, että tällainen teko on omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.” Kohta ei koske pelkästään kuvan lähettämistä, vaan myös viestin tai ääni- tai kuvatallenteen lähettämistä tai esittämistä. HE 13/2022 vp, s. 117.

¹⁹⁵ Tapanila 2023, s. 81.

¹⁹⁶ HE 13/2022 vp, s. 109.

¹⁹⁷ Nykyään hyvin monessa sosiaalisen median kanavassa on mahdollista lähettää kuva tai video niin kutsuttuun yleiseen alueelliseen julkaisuun, missä kuka tahansa sitä aluejulkaisua katsova henkilö voi nähdä julkaistun kuvan. Sosiaalisen median alustat ovat kyllä myös tekoälyn myötä yhä parempia karsimaan kaikki potentiaalisesti seksuaaliselta sisällöltä vaikuttava materiaali, joten tällaisen tilanteen toteen käyminen on tosiasiaa aika hypoteettinen. Todennäköisesti tekoäly ehtisi tunnistaa ja poistaa kuvan ennen kuin kukaan ihminen sitä ehtisi nähdä.

seksuaaliseen kosketteluun. Merkitystä on myös sillä, mitä sanotaan, missä tilanteessa ja millainen on osapuolten välinen suhde.”¹⁹⁸ Kuten aiemmassa kohdassa nostettiin esille, oikeuskirjallisuudessa ja lain esitöissä ei ole päästy yksimielisyyteen siitä, mitä kaikkea sanallinen seksuaalinen ahdistelu voi pitää sisällään. Tunnusmerkistön täyttäviksi teoiksi on lueteltu ainakin seuraavanlaisia tekotapoja: suorasukainen ja ”härski” kommentointi yhdistettynä seksin ehdottamiseen,¹⁹⁹ toisen ulkonäön kommentointi tämän kuullen työpaikalla, vähemmän karski toistuva vihjaileva ehdottelu seksuaaliseen kanssakäymiseen,²⁰⁰ toisen seuraaminen sukupuolilyhteyttä ehdotellen tai muunlainen taivuttelu sukupuolilyhteyteen, yleisellä paikalla ehdotus ryhtyä maksua vastaan sukupuolilyhteyteen, perusteeton kysely toisen seksuaalielämästä, toisen henkilön ulkoisen ominaisuuksien (erityisesti seksuaalisesti merkityksellisten ruumiinosien) kommentointi tämän kuullen sekä edellisessä osiossa läpikäyty seksuaalisesti räikeän sanallisen viestin lähettäminen toiselle henkilökohtaisesti.²⁰¹

Tällaisesta suorasukaista, toistuvaa ja ”härskiä” kommentointia ilmentää Tapaus 4²⁰², jonka perusteluja käytiin lyhyesti läpi osiossa 3.2. Kyseisessä tapauksessa vastaaja B oli asianomistaja A:n työsuhteen aloittamista edeltävänä päivänä sanonut kysyttäessä työssä pidettävään vaatetukseen liittyen ”tule mielellään alasti”. B toimi tekoaikaan A:n kollegana ja työhön perehdyttäjänä. Lisäksi B oli ainakin kolmella eri kerralla työnteon yhteydessä puhunut A:lle seksuaalisia puheita. A oli kokenut B:n menettelyn ahdistavana ja nöyryyttävänä. Olosuhdetekijöinä huomioitiin tekijän asema, osapuolten välinen suuri ikäero sekä vastaajan aiemmat seksuaaliset puheet.

Syytekohtassa 1 käräjäoikeus pohti, olivatko vanhemman kollegan lausumat kommentit olleet omiaan halventamaan asianomistajaa ja näin täyttämään kunnianloukkauksen tunnusmerkistön. Ratkaisuun sovellettiin vanhaa seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä, eivätkä tuomioistuimen perustelut sen vuoksi ole tämän tutkielman kannalta ne kaikista kiinnostavimmat ja keskeisimmät. Ratkaisussa keskeistä ovat kuitenkin tuomioistuimen perustelut koskien tapahtumien luonnetta, eli olivatko ne halventavia ja seksuaalisesti olennaisia. Lisäksi keskeiseksi muodostuvat ne olosuhteet, joihin käräjäoikeus kiinnitti huomiota. Käräjäoikeus katsoi, että B:n A:lle esittämät kommentit ”tule mielellään alasti”,

---

¹⁹⁸ Oikeusministeriön nettisivut, tiedote seksuaalisesta häirinnästä.

¹⁹⁹ *Tapanila 2023*, s. 80–81.

²⁰⁰ *Koskinen 2023*.

²⁰¹ HE 13/2022 vp, s. 117.

²⁰² Tapaukseen sovellettiin vanhaa tunnusmerkistöä. Tapaus on lainvoimainen.

”[asianomistaja] viedään metsän laitaan ja riisutaan alasti” ja kyselyt työnteon yhteydessä, onko A:lla ”pimpissä asti märkää”, olivat olleet loukkaavia ja halventavia.

Vaikka kärjäoikeus ei ole voinut perusteluissa kiinnittää huomiota uudistuneeseen seksuaalisen ahdistelun pykälään tekoajankohdan vuoksi, on tapaus kuitenkin ollut uuden tunnusmerkistön tulkinnan edelläkävijä. Tuomiossa on kiinnitetty pitkälti samoihin asioihin huomiota, kuin jos tapausta olisi arvioitu uudistetun seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön näkökulmasta. Uudessa tunnusmerkistössä tunnusmerkistön täyttymisen arvioinnissa kiinnitetään keskeisesti huomiota kahteen asiaan: loukkaako teko toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja onko se vakavuudeltaan tai toistuvuudeltaan kosketteluun rinnastuva teko. Seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaamisen arvioinnissa keskeiseksi seikaksi muodostuu abstrakti vaara ja sitä myötä olosuhteiden arviointi. Abstraktin vaaran arvioinnissa huomiota kiinnitetään muun muassa osapuolten väliseen suhteeseen. Esimerkiksi teko, jossa käytetään väärin luottamussuhdetta, kuten työtoveruutta, voi olla seksuaalisen itsemääräämisoikeuden näkökulmasta merkittävämpi, kuin muun henkilön tekemä teko.²⁰³

Tapauksessa 4 huomiota annettiin kaikkiin yllä mainittuihin asioihin: tapahtumien toistuvuuteen (kolme erillistä tapahtumakertaa), vakavuuteen (teon halventava luonne) sekä olosuhteille eli epäsuorasti abstraktin vaaran arvioinnille (luottamussuhde ja suuri ikäero). Kärjäoikeus painotti perusteluissaan juuri osapuolten asemaa (työtoveruutta) sekä ikäeroa (lähes 28 vuotta). Lisäksi kärjäoikeus totesi, että aikuisen henkilön tulee ymmärtää tällaisten puheiden seksuaalissävytteinen ja loukkaava luonne sekä sopimattomuus yleisesti ja erityisesti kyseisen tapauksen kontekstissa. Kyseinen perustelu viittaa nimenomaan seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön vaatimukseen teon seksuaalisesta olennaisuudesta, eli että teko on seksuaalisesti olennainen ja täten loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Vastaajan on katsottu toimineen tahallaan, sillä seksuaalisesti olennainen toiminta osoittaa intentiota. Mainitunlaisia puheita ei perustelujen mukaan tee hyväksyttäväksi se, vaikka työpaikalla yleisimminkin puhuttaisiin jollain tapaa tavanomaista ”ronskimmin”. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että eräät häirinnän muodot ovat niin loukkaavia, että niihin syyllistyvän pitää itse ymmärtää syyllistyvänsä häirintään.²⁰⁴ Tätä vahvistaa myös oikeuskäytäntö.²⁰⁵

Tapauksessa 4 sopivan ja sopimattoman käytöksen väliseen rajanvetoon on kiinnitetty

---

²⁰³ HE 216/2013 vp, s. 60–61. Ks. myös *Korkka-Knuts* 2023, s. 150.

²⁰⁴ *Nieminen* 2005, s. 149.

²⁰⁵ Turun hovioikeuden tuomio 19/151658.

huomiota toteamalla, ettei toisen parisuhdestatuksen kysymistä vielä sellaisenaan voida pitää seksuaalisena puheena, vaikka se kysymyksen kohteesta ikävältä utelulta tuntuisikin. Nykylainsäädännön valossa erillisenä seksuaalisen ahdistelun tekotapana on mainittu perusteeton kysely toisen seksuaalielämästä. Erikseen kyseisessä tekotavassa on mainittu sellaisen henkilön tekemänä, jonka virka- tai työtehtävien mukaista tällainen kysely ei ole.²⁰⁶ Esitöistä ei saa apua suoraan tulkintaan siitä, onko toisen parisuhdestatuksen kysyminen perusteetonta kyselyä toisen seksuaalielämästä. Esitöistä voidaan kuitenkin päätellä, että koska tarkoituksena ei ole rajata yksilöiden oikeutta vapaasti solmia ja ylläpitää suhteita muihin ihmisiin tai vapautta päättää sukupuolisesta käyttäytymisestään,²⁰⁷ ei toisen parisuhdestatuksen kysymistä sellaisenaan voida ainakaan automaattisesti pitää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä täyttävänä tekona. Tunnusmerkistön täytyminen edellyttää vielä henkilökohtaisempaa, perusteettomia seksuaaliselämään liittyviä kysymyksiä, jotta teko täyttäisi rikoslain 20:6 tunnusmerkistön.

Tahallisuuden osalta Tapauksessa 4 katsottiin, että vastaajan on täytynyt pitää vähintään varsin todennäköisenä, että hänen puheensa ovat asianomistajaa halventavia. Teon katsottiin täyttäneen kunnianloukkauksen tunnusmerkistön. Entä olisiko teko täyttänyt uuden seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön? Jokin teko voi olla halventava ilman, että se loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.²⁰⁸ Toisin sanoen teko voi täyttää kunnianloukkauksen tunnusmerkistön ilman, että se täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Toisaalta sanallinen häirintä saattaa täyttää usean eri tunnusmerkistön edellytykset,²⁰⁹ eli sekä seksuaalisen ahdistelun että kunnianloukkauksen tunnusmerkistöt. Halventava teko voi täyttää kunnianloukkauksen tunnusmerkistön, mutta mikäli se katsotaan halventavaksi nimenomaan puheiden seksuaalissävytteisen luonteen sekä yleisen sopimattomuuden vuoksi, on tekoon luontevampaa soveltaa ainakin seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä.²¹⁰

---

²⁰⁶ HE 13/2022 vp, s. 117.

²⁰⁷ HE 13/2022 vp, s. 7. Ks. myös HE 309/1993 vp, s. 53.

²⁰⁸ Esimerkiksi kunnianloukkauksen tunnusmerkistön täyttävä teko voidaan toteuttaa sanoin, elkein, käsimerkein, vihjailevin ilmein tai toista koskettelemalla. Teko täyttää tunnusmerkistön, mikäli se katsotaan halventavaksi, eikä vaadi toisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaamista. Ks. HE 19/2013 vp, s. 45 sekä *Melander* 2022, s. 828–829.

²⁰⁹ HE 216/2013 vp s. 62.

²¹⁰ Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistössä teon kohdetta halventava tai nöyryyttävä teko katsotaan kosketteleluun rinnastuvaksi tekotavaksi, joka loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Ks. esim. *Korkka-Knuts* 2023 s. 150–151.

Olennaista on arvioida, kohdistuuko seksuaalinen nimittely tai huutelu yksittäiseen henkilöön ja onko tällöin kyse hänen kunniaansa vai seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen kohdistuvasta loukkauksesta.²¹¹ Uusi tunnusmerkistö ei poista sitä mahdollisuutta, etteikö kunnianloukkauksen ja seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä voitaisiin soveltaa samanaikaisesti eri oikeushyvien suojelemiseksi. Keskiössä tässä on nimenomaan *eri oikeushyvien suojeleminen*: uusi laki säädettiin poistamaan eri oikeushyvää suojelevan tunnusmerkistön tarpeeton soveltaminen selvästi toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaaviin tekoihin.

Tässä tapauksessa uusi seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö soveltuisi tapaukseen paremmin kuin kunnianloukkauksen tunnusmerkistö, sillä kyse on ollut nimenomaan sanallisesta seksuaalissävytteisestä epäasiallisesta kommentoinnista yhdistettynä myöhemmin tapahtuneeseen, koskettelemalla tehtyyn seksuaaliseen ahdisteluun. Mikäli tapausta tarkasteltaisiin uuden lainsäädännön valossa, teot olisi yhdistetty yhden ja saman seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön alle. Perustelut koskettelemalla tehtyyn seksuaaliseen ahdisteluun olisivat mitä luultavimmin olleet pitkälti samankaltaiset kuin mitä ne nyt annettussa tuomiossa olivat.

Tapaus 4 osoittaa, miten vielä vuonna 2023 käräjäoikeus joutui arvioimaan seksuaalisen ahdistelun uutta tunnusmerkistöä täyttävää tekoa kunnianloukkauksena tapauksen tekoajankohdan vuoksi. Uudistuksen yhtenä tarkoituksena oli nimenomaisesti poistaa se, ettei Tapauksen 4 kaltaisia sanallisia seksuaalisen ahdistelun tilanteita tarvitsisi tuomita epätarkoituksenmukaisesti eri rikosnimikkeellä, kuten kunnianloukkauksena.²¹² Tekoa olisi ollut tarkoituksenmukaisempaa arvioida nykyllä lainsäädännön mukaisena seksuaalisena ahdisteluna, sillä keskiössä oli toisen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaaminen. Uusi tunnusmerkistö takaa, ettei kunnianloukkauksen tunnusmerkistöä tarvitse jatkossa soveltaa Tapauksen 4 kaltaisiin tilanteisiin, ellei asianomistajan kunniaa ole myös loukattu. Kun Tapausta 4 verrataan tekoajaltaan uudistuksen jälkeen tapahtuneeseen seksuaalisen ahdistelun arviointiin, voidaan päätellä, että Tapauksen 4 kaltaisia tilanteita tulkittaisiin jatkossa seksuaalisena ahdisteluna.²¹³

---

²¹¹ *Korkka-Knuts* 2023, s.151.

²¹² OML 2020:9, s. 90.

²¹³ Tätä näkökulmaa tukevat uutta tunnusmerkistöä soveltaneet tuomioistuinten ratkaisut tapauksissa 7, (missä opettaja oli lähettänyt oppilaalleen seksuaalissävytteisiä viestejä) ja 14 (missä auktoriteettiasemassa oleva vastaaja oli mm. sanallisesti ja ilmeisesti tehnyt asianomistajalle seksuaalisen teon, joka oli omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta),

Lain esitöissä on lueteltu toisen henkilön ulkoisten ominaisuuksien kommentointi tämän kuul-
len seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttäväksi teoksi.²¹⁴ Valittu sanamuoto ”tämän
kuullen” – viitaten siis kommentointiin *asianomistajan* kuullen. Painotus on myös ulkoisten
ominaisuuksien kommentoinnissa. Tunnusmerkistön täytyminen edellyttää mitä ilmeisimmin,
että asianomistaja on kuullut tekijän ilmaisun.²¹⁵ Koska lista ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi,²¹⁶
vaan esimerkkitalanteiksi, ei sen perusteella voida analogisesti vetää johtopäätöstä, etteikö toi-
senlainen kommentointi asianomistajan kuullen voisi täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnus-
merkistöä. Seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen voitaisiin yhtä hyvin katsoa kuuluvan myös
oikeus olla kuulematta itseen kohdistuvia, muita, seksuaalisesti olennaisia asioita kuten esimer-
kiksi seksuaalisia fantasioita, tai *Tapanilan* käyttämää ”seksuaalista toivetta”²¹⁷. Tällainen tun-
nusmerkistön soveltumisen pohdinta olisi täysin tarpeen, kun meillä löytyy jo korkeimpaan oi-
keuteen asti edennyt tapaus, jossa oli kyse vanhemman mieshenkilön seksuaalisen toiveen esit-
tämisestä häntä huomattavasti nuoremmalle henkilölle. Perusteluja sille, miksi toisen ulkonäön
kommentointi loukkaisi tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta enemmän kuin seksuaalisen
toiveen esittäminen, ei ole ilmennyt. Voisi pikemminkin ajatella, että seksuaalisen fantasian tai
toiveen ilmaiseminen täyttäisi helpommin seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön edellyttä-
män vakavuusasteen ja niin sanotun ”räikeyselementin” kuin pelkät ulkonäköön kohdistuvat
kommentit.

Koska tunnusmerkistön täytyminen muuten kuin koskettelemalla ja tunnusmerkistön luettele-
milla tavoilla on niin tapauskohtaista ja tilanteen nyanssien tulkinnasta riippuvaista, yhdenver-
taisen laintulkinnan takaaminen on lähes mahdotonta. Tunnusmerkistön tulkintaan vaikuttaa
väistämättömästi se, mitä kukin pitää esimerkiksi vakavuudeltaan kosketteluun rinnastuvana,
seksuaalisesti olennaisena tai seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavana.²¹⁸ Näin teon ar-
viointi saa muita tunnusmerkistöjä enemmän subjektiivisia vaikutteita. Tämä on näkynyt jo
suoraan uudistuksen ympärillä rakentuvassa kirjallisuudessa, joissa milloin kenelläkin on eri
mielipiteitä siitä, millainen sanallinen ahdistelu voidaan katsoa ”riittävän vakavaksi” täyttä-
mään seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön – jos ollenkaan.²¹⁹

---

²¹⁴ HE 13/2022 vp, s. 117.

²¹⁵ Vrt. Epäselvyys tunnusmerkistön täyttymisessä viestin tai kuvan lähettämisessä, missä puhutaan ainoastaan viestin tai kuvan lähettämisestä, eikä siitä, että vastaanottajan on tullut nähdä ne, jotta hänen seksuaalinen itsemää-
räämisoikeutensa olisi tullut loukatuksi.

²¹⁶ HE 13/2022 vp, s. 42; OMMML 2020:9, s. 119–120.

²¹⁷ *Tapanila 2023*, s. 80–81.

²¹⁸ Ks. *Leskinen 2022*, s. 155.

²¹⁹ Ks. *Leskinen 2022*, *Rantaeskola & Kaunisto 2024*, s. 129. Vrt. *Tapanila 2023*; *Tolvanen 2022a & 2022b*.

Uuden tunnusmerkistön myötä tarkentamatta on jäänyt, missä menee rikosoikeudellisesti määrittävän sanallisen häirinnän raja. Se, että jokin asia tuntuu epämukavalta, ei tee teosta vielä seksuaalisesti olennaista. Toisaalta asianomistajan epämukavuus saattaa vaikuttaa teon tulkintaan kynnystä madaltavasti. Epämukavuus vahvistaa, että myös asianomistaja on mieltänyt teon loukanneen hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan. Ihmiset kommunikoivat jatkuvasti tahtomattaan mikroelein, kuten äänenpainolla, kehonkielellä ja katseella, ja nämä kaikki vaikuttavat siihen, miten asioita ymmärretään ja tulkitaan.²²⁰ Tämä puolestaan tekee tunnusmerkistön säätämisestä erityisen hankalaa. Liian tarkka sääntely sulkee väistämättä ulkopuolelle tiettyjä tekemuotoja, kun taas liian avoin sääntely lisää subjektiivisen tulkinnan vaaraa ja epävarmuutta lain tapauskohtaisesta soveltuvuudesta. Nykyistä tunnusmerkistöä on vaikea lähteä laajentamaan niin, että se tunnistaa tällaiset nyanssit ilman, että tunnusmerkistöä täsmennetään tarkemmin, kuin miten se on nyt muotoiltu.

Otetaan esimerkkinä katuhuutelu. Lain esitöiden antaman tiedon valossa voidaan todeta, että kaikenlainen toisen henkilön ulkoisten ominaisuuksien kommentointi tämän kuullen täyttää *vakavimmissa tapauksissa* seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön.²²¹ Samassa lauseessa on erikseen nostettu erityisesti seksuaalisesti olennaisten kehonosien kommentointi. Siten esimerkiksi kadulla ohimennen tapahtuva toisen rintojen tai takapuolen kommentointi täyttäisi seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön herkemmin, kun muunlainen toisen ulkonäön kommentointi. Henkilön vaatetuksen tai ulkonäön kommentointi voisi tapauskohtaisesti ja tarpeeksi vakavana täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön.

Katuhuuteluun sisältyy usein yhtenä tekemuotona pelkkä viheltely. Tunnusmerkistö ei ole erikseen nostanut esille, onko tällainen menettely seksuaalisena ahdisteluna rangaistavaa. Tutkimuksia julkisilla paikoilla tapahtuvan seksuaalisen häirinnän (kuten katuviheltelyn) yleisyydestä ei ole juurikaan julkaistu,²²² mutta etenkin nuoret tytöt joutuvat herkästi vihellysten ja huuteluiden kohteeksi.²²³ UN Womenin kyselytutkimuksen mukaan yleisin sanallisen häirinnän muoto on perään huutelu tai vislailu, jota oli elämänsä aikana kokenut 54 % suomalaisnaisista.²²⁴ Lainsäätäjän tarkoituksesta ei ilmene, onko katuviheltelyn katsottava olevan osa ilmeillä ja eleillä tehtävää seksuaalista ahdistelua.

---

²²⁰ Arvioiden mukaan 60–65 % kommunikoinnista tapahtuu sanattomasti. *Foley & Gentile* 2010 s. 38–44.

²²¹ HE 13/2022 vp, s. 60–62.

²²² Vastaava tilanne on myös Kanadassa, missä on todettu olevan yleinen puute katuhäirintään perehtyvistä tutkimuksesta. *Walton & Pedersen* 2022, s. 689.

²²³ *Vilkkä* 2011, s. 75.

²²⁴ UN Women Suomi kyselytutkimus 2023, s. 23.

Käräjäoikeus on ottanut kantaa erääseen tyyppilliseen katuhuutelun esimerkkitalanteeseen. Tapauksessa 13²²⁵ asianomistaja A oli ollut marketin piha-alueella kävelemässä, kun vastaaja B oli lähestynyt häntä autollaan. B oli auton avoimesta ikkunasta päästänyt suustaan huulien li-pomisäänen sanoen A:lle ”paljonko maksaa” sekä ”mitä, etkö anna”. Käräjäoikeus katsoi, että tällä ääneen päästämällä ja sanomisillaan B on katsottava tarkoittaneen sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaalisen tekoon liittyvää ehdotusta ja/tai rahan tarjoamista seksuaalisesta kanssakäymisestä. Käräjäoikeus katsoi, että vastaaja oli sanallisesti sekä muutoin ään-telemällä tehnyt seksuaalisen teon, joka on ollut omiaan loukkaamaan A:n itsemääräämisoikeutta. Teko kat-sottiin voimakkuutensa vuoksi kosketteluun rinnastuvaksi.

Tapauksessa ei ilmene osapuolten välinen täsmällinen ikäero, mutta keskeistä on, että käräjäoi-keus on hyvin lyhyehköissä perusteluissaan kuitenkin nostanut *erikseen* esille osapuolten väli-sen ikäeron teon tahallisuuspunninnassa. Käräjäoikeus totesi, että tuntemattoman vanhemman miehen kommentit nuoremmalle naiselle ilme-in ja sanoin ovat loukanneet asianomistajan sek-suaalista itsemääräämisoikeutta. Kun tätä tapausta verrataan alempana käsiteltävään korkeim-man oikeuden tapaukseen KKO 2020:38, johon on sovellettu vielä aiemmin voimassa ollutta lakia, on tunnusmerkistön kynnyksen alentuminen ja seksuaalisen olennaisuuden käsitteen laa-jentuminen selvästi huomattavissa. Tapauksessa KKO 2020:38 korkein oikeus ei ole kiinnittä-nyt huomiota osapuolten väliseen merkittävään ikäeroon, vaikka vanha lain voimassaolon ai-kaan korostui myös osapuolten suuren ikäeron olevan seikka, joka voisi vaikuttaa seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaamisen kynnyksen tulkintaan.²²⁶

Tapauksesta 13 tekee erityisen keskeisen se, että kuvastaa lain tarkoitusta ja samalla puhuu osittain oikeuskirjallisuutta (erityisesti *Tapanilaa* ja *Tolvasta*) vastaan. *Tolvasen* ehdotuksen mu-kaan tunnusmerkistöstä olisi pitänyt jättää kokonaan sana ”sanallisesti” pois.²²⁷ Tapaus 13 konkretisoi esimerkkinä täydellisesti juuri niitä tilanteita, jotka jäisivät tunnusmerkistön sovel-tamisalasta pois, mikäli tunnusmerkistöön ei olisi sisällytetty sanallista tekemuotoa. Tällöin vain osa tapauksista olisi voitu– epätarkoituksenmukaisesti – rangaista kunnianloukkauk-sina.²²⁸ Sivuhuomiona myös, että tässäkin tilanteessa ”sanallisen” tunnusmerkistöteon poisjät-täminen perustellaan osin laillisuusperiaatteella, sivuuttaen täysin sen seikan, että sama

---

²²⁵ Tapaukseen on sovellettu uutta tunnusmerkistöä. Ratkaisu on lainvoimainen.

²²⁶ Ks. esim. *Nordberg* 2022, s. 280.

²²⁷ *Tolvanen* asiantuntijalausunto 2022a, s. 3.

²²⁸ Ks. OM vastine, s. 38.

laillisuusperiaate -argumentti soveltuu myös *Tolvasen* ehdottamaan kunnianloukkauksen tunnusmerkistön soveltamiseen sanallisia seksuaalisen ahdistelun tilanteita vastaan.²²⁹

On erikoista, että saman argumentaation sisällä vedotaan tarkoituksenmukaisuutta korostavaan periaatteeseen samalla sivuuttaen täysin sen, ettei voida pitää tarkoituksenmukaisena soveltaa muuta kuin seksuaalirikossääntelyä tekoihin, joissa tekijän toiminta on luonteeltaan selkeästi seksuaalista eikä esimerkiksi toisen kunniaa loukkaavaa.²³⁰ Tarkoitus ei ole väittää, etteikö kunnianloukkauksen ja seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä voitaisi soveltaa samanaikaisesti. Päinvastoin: kunnianloukkaussäännös voi hyvinkin soveltua seksuaalissävytteiseen nimitteilyyn,²³¹ kunhan suojelun kohteena on tällöin toisen kunnia. Jos ajatuksena on kuitenkin suojella toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, tuntuu epäloogiselta vedota laillisuusperiaatteeseen argumenttina kunnianloukkauksen tunnusmerkistön soveltumiseen sanallisen seksuaalisen ahdistelun kriminalisointiin.²³²

Tapanila on puolestaan katsonut, että yksittäistä seksuaalista ehdotusta tai vihjailevaa elettä ei voitaisi pitää kosketteluun rinnastuvana, mutta suorasukainen ja ”härski” kommentointi yhdistettynä seksin ehdottamiseen loukkaisi seksuaalista itsemääräämisoikeutta.²³³ *Tapanila* viittaa tapaukseen KKO 2020:38 käyttäen tätä esimerkkinä tilanteesta, jossa seksuaalisen toiveen esittäminen ei loukkaisi seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Tämä esimerkki konkretisoi juuri, miten vaikeaa sanallisen seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttymisen arviointi on, sekä miten herkästi se voi saada subjektiivisia vaikutteita riippuen säännöksen tulkitsijasta. Yhdyn *Tapanilan* näkemykseen siitä, että teon on täytettävä tietty merkittävyyskynnys, jotta seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö tulee sovellettavaksi. Olisi kuitenkin loogisempaa, että tällainen kynnys sijaitsisi erillisessä, teon objektiivisessä arvioinnissa, eikä siinä, rinnastuuko sanallinen loukkaus fyysisesti tehtävään seksuaaliseen itsemääräämisoikeuden loukkaamiseen. Arvion ei pitäisi olla siinä, onko ei-fyysisesti tehty teko rinnastettavissa kosketteluun, vaan siinä, onko teko kokonaisuudessaan ollut omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

---

²²⁹ Ks. *Leskinen* 2022, s. 151–152; *Niemi* 2019, s. 24–26. Vrt. *Tolvanen* asiantuntijalausunto 2022a, s. 3.

²³⁰ Ks. *Leskinen* 2022, s.151.

²³¹ HE 13/2022 vp, s. 117.

²³² On hämmäntävää, miten *Tolvanen* ensin on mukana artikkelissa, joka tunnustaa seksuaalisen ahdistelun kriminalisoinnin olevan perusteltua ja katsoo, että se edesauttaa kaikista lievempiin seksuaalisen integriteetin loukkauksiin puuttumista ilman, että niitä tarvitsisi yrittää sovittaa sellaisiin tunnusmerkistötekoihin, joihin ne eivät mielekkäästi sovi (*Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 167), mutta myöhemmin päätyy vastakkaiseen näkemykseen eli että sanalliset seksuaalisen ahdistelun teot on jo katettu muiden tunnusmerkistöjen toimesta (*Tolvasen* asiantuntijalausunnot 2022a ja 2022b).

²³³ *Tapanila* 2023, s. 81.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian (EOAK) lausunnossa puolestaan todetaan, ettei ”liene tavatonta, että inhimillisen kontaktin tavoittelussa saatetaan joskus käyttää – – törkeitäkin seksuaalisuuteen liittyviä ilmaisutapoja”, eikä EOAK:n lausunnonantaja ole ”täysin vakuuttunut siitä, että rikosoikeuden järeitä keinoja välttämättä tarvitaan törkeiden iskuyritysten tai takapuolen kommentoinnin torjuntaan”, ellei kyse ole menettelystä, joka jatkuu siitä huolimatta, että lähestymisyrietykset torjutaan.²³⁴

Huolestuttavaa on, miten EOAK:n kaltaisessa lausunnossa nousee esille seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön kriminalisoinnin ytimen täysi sivuuttaminen.²³⁵ Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön kriminalisoinnin ytimenä on seksuaalisen itsemääräämisoikeuden suojeleminen,²³⁶ ja yleisesti rikoslain tavoitteena on oikeushyvien suojeleminen.²³⁷ Näkemykset tuntuvat kritisoivan pikemminkin suojelekohteen painoarvoa sen sijaan, että kritiikki kohdistuisi esimerkiksi säännöksen epätasaisuuteen. Huolestuttavaa on myös, miten kriminalisoinnin suojan ytimen sivuuttaminen johtaa samalla sivuuttamaan sen keskeisen huomion, että kyse on *perustuslaillisen* oikeuden suojelesta, jonka suojaamiseen on hyväksyttävää käyttää rikoslakia ja joka voisi jopa asettaa lainsäätäjälle *positiivisen kriminalisointivelvoitteen*.²³⁸ Tällaisessa diskurssissa ollaan kaukana Istanbulin sopimuksen asettamasta tavoitteesta, missä seksuaalinen ahdistelu nähtäisiin sekä osaksi naisiin kohdistuvaa väkivaltaa että rakenteellisena ilmiönä, joka heikentää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.²³⁹

Ottaen huomioon, että tunnusmerkistö astui jo voimaan muutama vuosi sitten, on perusteltua kyseenalaistaa, miksi tässä tutkielmassa käytetään aikaa tunnusmerkistön säätämisen yhteydessä käytyyn keskusteluun sanallisen ahdistelun kriminalisoinnista, kun se lopulta päättyi kriminalisoitavaksi. Itse puolestaan argumentoin kritiikin olevan kohdillaan, sillä aika, joka käytettiin kyseenalaistamaan kansainvälistä tukea saavan kriminalisointivelvoitteen voimaan asettamista, olisi voitu käyttää vieläkin selkeämmän tunnusmerkistön muotoiluun. Erityisesti tilaa olisi voitu antaa siihen, mitä sanallisen ahdistelun vaatimalla vakavuusasteella tarkoitetaan. Nyt on hyvin epäselvää, täytyykö teon olla joko räikeä, tai lievä ja toistuva, jotta se täyttää

---

²³⁴ EOAK 2020, s. 6.

²³⁵ Vastaavanlaista linjaa myös EOAK 2020, s. 6 sekä OMML 2021:2.

²³⁶ Ks. esim. OMML 2020:9 s. 146; HE 216/2013 vp, s. 51; Rautio & Ojala 2022, s. 534; Korkka-Knuts 2023, s. 119–120; Nieminen – Kallio – Tolvanen 2020, s. 155.

²³⁷ Ks. esim. Korkka-Knuts 2023, s. 119.

²³⁸ Melander 2008, s. 352. PeVL 23/1997, s. 3.

²³⁹ Ks. Istanbulin sopimus, s. 3–4.

tunnusmerkistön, vai täytyykö teon aina sanallisesti tehtynä olla toistuva tunnusmerkistön täyttymiseksi?

Tunnusmerkistön toisen kohdan rinnastaminen ensimmäiseen kohtaan muuttaa sen tulkintaa väistämättä subjektiivisemmaksi, ellei esitetä jotain konkreettista mallia, jonka avulla voitaisiin erotella härski kommentointi muusta vastaavanlaisesta, tunnusmerkistön ulkopuolelle jäävästä ilmaisusta. Samalla se rajoittaa tunnusmerkistön tulkintaa, sillä tapahtumia aletaan vääjäämättä sijoittaa asteikolla, jonka yhdessä päässä on riittävän suorasukainen ja härski ilmaisu (joka täyttää tunnusmerkistön), ja toisessa esimerkiksi ”pelkkä” seksuaalisen toiveen esittäminen (joka ei täytä tunnusmerkistöä). Mikäli lähdetään linjaamaan, ettei seksuaalisen toiveen esittäminen ole toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaa, olisi vastaajalla lähtökohtaisesti aina mahdollisuus vedota sanallisissa seksuaalisissa ahdisteluisa siihen, ettei ole loukannut toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, sillä on vain esittänyt seksuaalisen toiveen. Seksuaalisen toiveen esittäminen voidaan tehdä niin monella eri tavalla, ettei sitä voi automaattisesti poissulkea seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöstä.

Palataan takaisin oikeustapausten pariin käymällä läpi ainakin sellainen teko, joka on sisältänyt sanallista seksuaalista ahdistelua. Tapauksessa 14²⁴⁰ vastaaja B oli useaan otteeseen työssäoppimisjakson ohjaajana ollessaan puhunut ja käyttäytynyt asianomistaja A:ta kohtaan seksuaalissävyytteisesti. Vastaaja B oli kysynyt A:lta mitä tämä veloittaisi thai-hieronnasta ja mikä olisi asianomistajan mielestä sopiva hinta, jonka jälkeen B oli työyhteisössä todennut A:n puhuneen ”rivosta hieronnasta, kun olisi kelvannut tavallinenkin hieronta”. B oli erään keskustelun yhteydessä kertonut A:lle olevan normaalia, että ”vilkaisee naisen rintoja” ja katsellut A:n rintoja. B oli lisäksi erään potilaan peseytymistilanteessa sanonut potilaalle ”mene tämän tytön kanssa (suihkuun), kyllä minäkin menisin hänen kanssaan mielellään suihkuun” A:n ollessa tilanteessa läsnä. B oli vielä lähettänyt A:lle Facebook Messenger -sovelluksessa seksuaalissävyytteisiä viestejä, joissa on todennut, että jos A ei ole klo 7 paikalla maanantaina hän saisi selkäänsä, vyöllä ”paljaalle per*eelle”.

Käräjäoikeus on ratkaisun perusteluissa viitannut oikeuskirjallisuuteen ja korkeimman oikeuden tapauksiin KKO 2016:52 ja KKO 2020:38. Tuomioistuin toteaa, ettei tapauksista voida kuitenkaan tehdä suoraviivaisia johtopäätöksiä, sillä niihin on sovellettu aikaisemmin voimassa ollutta lakia. Käräjäoikeus katsoi, että vastaaja oli kosketteluun voimakkuuteensa tai

---

²⁴⁰ Tapaukseen sovellettiin uutta tunnusmerkistöä. Ratkaisu on lainvoimainen.

toistuvuutensa vuoksi vakavuudeltaan rinnastettavalla tavalla loukannut asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja näin ollen syylistynyt seksuaaliseen ahdisteluun.

Käräjäoikeuden perustelut ovat tapauksessa mallikkaat. Ne ovat pitkät ja selkeät ja ottavat kantaa keskeisiin tapauksen elementteihin, kuten olosuhteisiin tahallisuuspunninnan yhteydessä. Käräjäoikeus katsoi, että B:n käyttämät ilmaisut ovat osin kohdistunet seksuaalisesti merkityksellisille alueille. Thai-hierontaan viittaaminen katsottiin seksuaalisävytteiseksi sillä perusteella, että siihen liittyy yleisesti ajatus prostituution harjoittamisesta.²⁴¹ Vihjaus suihkuun menemisestä pidettiin myös seksuaalisesti virittyneenä siksi, ettei tilanteen katsottu millään tavalla edellyttäneen sellaisen mielikuvan käyttämistä.

Olosuhteet, joihin käräjäoikeus kiinnitti huomiota, olivat osapuolten ikäero (B 63-vuotias, A 22-vuotias), valta-asema ja sen väärinkäyttö (B toiminut A:n työnohjaajana), osapuolten suhde toisiinsa (eivät tunteneet toisensa muusta yhteydestä kuin töissä) ja tapahtumapaikka (työpaikka). Muita seikkoja, joihin käräjäoikeus kiinnitti huomiota tahallisuutta puoltavina, olivat B:n toiminnan selkeä kohdistuminen A:han, A:n subjektiivinen tulkinta, A:n kielteinen reaktio B:n kommentteihin, kommenttien kohdistuminen korostuneesti A:n henkilökohtaisille alueille (mm. seksuaalisesti merkityksellisille alueille), sekä menettelyn toistuvuus.

Käräjäoikeus toteaa perusteluissaan, ettei asianomistaja asiassa ilmenneiden seikkojen perusteella ole antanut vastaajan menettelylle mitään aihetta. Tämän lauseen tarkoituksena on mitä ilmeisimmin korostaa, ettei vastaajalla ole ollut mahdollisuutta tulkita tilannetta suostumukseksi, mutta lauseen muotoilu on kyseenalainen. Uhrin toiminta ei ikinä oikeuta seksuaalirikosta. Käräjäoikeus olisi voinut muotoilla asian paremmin ja eritoten neutraalimmin, esimerkiksi seuraavasti: ”asiassa ilmenneiden seikkojen perusteella vastaajan olisi tullut ymmärtää, että hänen tekonsa ovat olleet omiaan loukkaamaan asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta”.²⁴²

Käräjäoikeus katsoi, että vastaajan kohdistama menettely on ollut toistuvaa ja myös A:ta naispuolisena henkilönä jossain määrin halventavaa. Olisi ollut kiinnostavaa saada tietää, millä

---

²⁴¹ Olisi ollut mielenkiintoista saada perusteluja tälle väitteelle. Katsoiko käräjäoikeus tämän olevan yleiseen elämänkokemukseen perustuvaa? Muuten voidaan katsoa tulkinnan saaneen jonkin verran subjektiivisia vaikutteita. Objektiviisempi perustelu olisi ollut pohtia kommentin seksuaalista olennaisuutta ja sitä, miten vastaaja on yhtäkkiä vaihtanut hänen ja asianomistajan thai-hieronnasta käydyn keskusteluun rivosta hieronnaksi käytyyn keskusteluun.

²⁴² Esimerkiksi vastaavanlaista muotoilua on käytetty Tapauksissa 3 (missä vastaaja oli syylistynyt kolmen eri asianomistajan seksuaaliseen ahdisteluun) ja 5 (vastaaja oli työntänyt asianomistajan postiluukusta tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavia viestejä).

perustein käräjäoikeus katsoi, että B:n menettely on halventanut A:ta nimenomaan tämän sukupuolen perusteella. B:n puheet ja viestit ovat kohdistuneet korostetusti A:n seksuaalisesti olennaisiin ruumiinosiin. Tämä ilmeisesti on peruste sille, että B:n toiminta on ollut ”jossain määrin” A:ta naispuolisena henkilönä halventavaa. Toisaalta halventavuutta olisi yhtä hyvin voinut ilmentää se, että osa B:n kommentteista lausuttiin julkisesti muiden ihmisten edessä.²⁴³

Tutkielmaan kerätystä aineistosta voidaan vetää johtopäätös, että räikeä ja/tai toistuva sanallinen häirintä on ainakin seksuaalisena ahdisteluna rangaistavaa.²⁴⁴ Mutta entä jos tapahtuma on kertaluontoinen, eikä yhtä selvästi räikeä? Aiemman tunnusmerkistön mukaan teko ei tällöin olisi seksuaalisena ahdisteluna rangaistavaa, ainakin jos katsotaan korkeimman oikeuden tapaus 2020:38. Syvennyttään seuraavaksi kyseisen tapauksen yksityiskohtiin.

4.6 Tapauksesta KKO 2020:38

Korkein oikeus ei ole ottanut kovin montaa seksuaalisen ahdistelun tapausa käsittelyyn tunnusmerkistön säätämistä lähtien. Tarkemmin sanottuna niitä on kaksi, joista yksi koskee työsuhdetta ja auktoriteettiaseman väärinkäyttöä, eikä ole niin mielenkiintoinen tarkastelun kohde tämän tutkielman kannalta. Toinen korkeimman oikeuden käsittelyyn otettu tapaus on tapaus 2020:38, mikä puolestaan on hyvin keskeinen tämän tutkielman kannalta, sillä aiemman tunnusmerkistön perusteella korkein oikeus päätyi hylkäämään syytteet, kun taas nykyisen lainsäädännön valossa on hyvin mahdollista, että korkein oikeus olisi päätenyt toisenlaiseen ratkaisuun. Vaikka korkeimman oikeuden tapaukseen sovellettiin vanhaa seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä, sisältää se silti elementtejä, jotka tekevät siitä relevantin uuden tunnusmerkistön – ja sitä myötä tämän tutkielman – kannalta.

Tapauksessa toisilleen entuudestaan tutut A ja B olivat olleet samassa ravintolassa eri porukoissa. A oli lähestynyt B:tä ja vienyt tämän selästä ohjaten terassille kertoen hänellä olevan kahdenkeskistä asiaa. A ja B olivat istuneet terassin sohvalla vierekkäin niin, että A:n käsi oli ollut B:n olkapäällä. A ei ollut muutoin koskenut B:hen, eivätkä heidän vartalonsa olleet koskettaneet toisiaan. A oli kertonut olevansa ihastunut B:hen ja voivansa ”lykkiä” tätä, mihin B oli vastannut kieltämällä A:ta puhumasta tuollaisia. B oli yrittänyt lähteä A:n vierestä, jolloin

---

²⁴³ Esitöissä on nimenomaisesti korostettu, että teko voi olla nöyryyttävä jossain tilanteissa sen vuoksi, että se tehdään muiden ihmisten edessä. HE 13/2022 vp, s. 117.

²⁴⁴ Esimerkiksi tapauksessa 6 räikeys teki teosta seksuaalisesti olennaisen ja tapauksessa 7 seksuaalista olennaisuutta puolsi teon toistuvuus. Tapauksessa 4 puolestaan oli kyse niin härskestä kuin myös toistuvasta kommentoinnista.

A oli tarttunut häntä ranteesta ja sanonut, ettei tämä saisi lähteä minnekään. B oli kuitenkin päässyt poistumaan tilanteesta.

Pohdinta painottui kosketuksen ympärille, vanhan tunnusmerkistön tunnustaessa ainoastaan fyysisesti tehdyt teot seksuaaliseksi ahdisteluksi. Hovioikeus katsoi, ettei A:n koskettelu ollut intensiivistä, eikä se ollut kohdistunut seksuaalisesti merkityksellisiin ruumiinosiin.²⁴⁵ Hovioikeus ei katsonut, että A:n koskettelu olisi ollut seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistössä tarkoitettua koskettelua, eikä A:n seksuaaliseksi tulkittava huomautus ollut tehnyt koskettelusta seksuaalista. Korkein oikeus päätyi samaan ratkaisuun hovioikeuden kanssa: A ei ollut toiminnallaan syyllistynyt seksuaaliseen ahdisteluun. Perusteluissa korkein oikeus ottaa kantaa lähtökohtaisesti kahteen asiaan: 1) onko kosketus ollut tunnusmerkistön täyttävää seksuaalista ahdistelua, ja 2) onko A:n seksuaalissävytteiset puheet muuttaneet näiden kosketusten luonnetta B:n seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaaviksi. Tutkielman kannalta korkeimman oikeuden perustelut näistä kahdesta jälkimmäiseen on erityisen mielenkiintoiset.

Korkein oikeus katsoi, että A:n käyttämä ”lykkiminen” on tuossa yhteydessä sisältänyt sukupuoliyhteyden tai muuhun seksuaalitekoon liittyvän suorasukaisen ehdotuksen, ja ehdotus on ollut seksuaalisesti olennainen. Korkein oikeus jatkaa toteamalla, että seksuaaliset puheet voivat muuttaa joidenkin, muissa olosuhteissa hyväksyttävien fyysisten kosketusten luonteen seksuaaliseksi. Tässä tapauksessa niin ei kuitenkaan perustelujen mukaan ollut käynyt. A:n fyysiset kosketukset katsottiin niin vähäisiksi ja sosiaalisessa kanssakäymisessä tavanomaisiksi, ettei niiden luonne muuttunut seksuaalisesti olennaiseksi yksinomaan seksiin liittyvän ehdotuksen perusteella.

Korkeimman oikeuden perustelut olivat tapauksessa tiiviit. Koska aiemman sääntelyn voimassaoloaikana ainoastaan koskettelu saattoi täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön, on varsin luontevaa, että korkein oikeus keskittyy tässä tapauksessa kosketteluun arviointiin. Korkein oikeus on kuitenkin hieman laajentanut tarkasteluaan pelkän kosketuksen ulkopuolelle ottamalla huomioon sen, että muuten hyväksyttävät fyysiset kosketukset voivat muuttua luonteeltaan seksuaaliseksi, jos niiden yhteyteen liitetään seksuaalisia puheita. Eli vaikka silloisen lainsäädännön valossa tunnusmerkistön täyttymistä voitiin tarkastella ainoastaan kosketteluosalta, on korkein oikeus tässä arvioissa huomionnut myös ne puheet, jotka kosketuksen

---

²⁴⁵ Seksuaalisesti merkityksellisistä ruumiinosista ks. HE 216/2013, s. 59.

yhteyteen liitettiin. Vaikka puheita itsessään ei ole voitu arvioida erillisenä, tunnusmerkistöä mahdollisesti täyttävänä tekona.

Korkein oikeus on toiminut juuri niissä valtuuksissa, joita lain sanamuoto ja lain valmistelutyöt ovat sille antaneet. Korkein oikeus toteaa suoraan kohdassa 12 seuraavaa:

” Viime kädessä yksittäistapauksittain on arvioitava, mikä vallinneissa olosuhteissa ja tekijän ja kohteen välinen suhde huomioon ottaen on hyväksyttävän seksuaalisen käyttäytymisen raja.”²⁴⁶

Asia on muotoiltu varsin selväksi: tapauksia on arvioitava yksilökohtaisesti, osapuolten suhde huomioon ottaen. Tämän esille nostettuaan, korkein oikeus ei kuitenkaan arvioi kyseisen tapauksen tekijän ja teon kohteen välistä suhdetta laisinkaan, hyväksyttävästä seksuaalisen käyttäytymisen rajasta puhumattakaan. Tällainen puutteellisuus on erityisen harmillista, kun otetaan huomioon, miten harvoin korkein oikeus on käsitellyt mitään seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä.

Seksuaalissävyyteisillä puheilla on ollut erityisen suuri rooli silloin, kun koskettelu ei ole kohdistunut hallituksen esityksessä mainittuihin ruumiinosiin.²⁴⁷ Tässäkin puheen merkityksellä tuntuu olevan hajontaa. *Niemisen* keräämässä aineistossa toisen kehuminen toisen tavanomaisiin kehonosiin koskettamisen yhteydessä oli kokonaisuudessa katsottu täyttävän seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön, kun taas Korkeimman oikeuden tapauksessa seksuaalisesti olennaisen kommentin lausuminen ei riittänyt seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttymiseen.

Nieminen on lisäksi nostanut iän relevantiksi tekijäksi merkittävässä osassa ratkaisuja. Tekijä vaikuttaa usein olevan huomattavasti uhriaan vanhempi. Tätä huomattavaa ikäeroa ei kuitenkaan arvioitu oikeuskäytännössä yhtenevästi.²⁴⁸ *Nordbergin* keräämän aineiston perusteella osapuolten suuri ikäero oli yksi seikoista, jotka tekijän ja teon kohteena olevaan henkilöön liittyneinä olivat osoittaneet teon seksuaalista olennaisuutta hovioikeudessa.²⁴⁹ Tapauksessa KKO 2020:38 ikäerolle ei annettu minkäänlaista painoarvoa, kuten ei myöskään osapuolten keskinäiselle suhteelle ja siinä tyypillisesti hyväksyttävälle käytökselle. Kummallista kyllä, korkein

---

²⁴⁶ Ks. myös HE 216/2013 vp, s. 61.

²⁴⁷ *Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 153–154. Esimerkiksi eräässä *Niemisen* käyttämässä tapauksessa ratkaisevaa oli, että tekijä oli ennen koskettelua kehunut uhrin ulkonäköä ja sanonut tätä ihanaksi. Tällöin muuten tavanomainen, ei seksuaaliseksi katsottava uhrin käden hively, tämän kainalon tökkääminen ja yläselän sekä pään koskettelu muuttuivat kokonaisarvostelussa seksuaalisesti olennaiseksi teoksi.

²⁴⁸ *Nieminen – Kallio – Tolvanen* 2020, s. 158. Vrt. tuore, tähän tutkimukseen kerätty oikeuskäytäntö, missä jokaisessa huomattavan ikäeron sisältävässä tapauksessa on huomioitu kyseinen ikäero ja sen suuruus.

²⁴⁹ *Nordberg* 2022, s. 280.

oikeus ei myöskään ole antanut painoarvoa muille tapausta ja teko-olosuhteita yksilöiville seikoille, joita tästä tapauksesta kuitenkin löytyy.

Tapausta yksilöi a) osapuolten ikäero, b) mikä rooli heillä katsottiin toisiinsa olevan (ystävän eno, oman sisaruksen lapsen ystävä) ja että c) osapuolet tunsivat toisensa jo entuudestaan. B tunsi A:n B:n ystävän enona ja A:n lasten tuttavana. A tunsi B:n tämän lapsen ystävänä. Tällä on merkitystä A:n ja B:n väliseen suhteeseen, sekä niihin oletuksiin, asenteisiin ja toimintamalleihin, mitä kahden henkilön välissä voidaan olettaa vallitsevan. Asetelma on kyseistä tapausta edeltävänä aikana ollut mitä ilmeisimmin neutraali, eikä osapuolten välillä ole ollut tilannetta, joka tekisi A:n seksin ehdottelusta tämän lasten ikäisen henkilön kanssa hyväksyttävää. Tuoreemmassa oikeuskäytännössä on linjattu samansuuntaisesti.²⁵⁰ Tapauksessa oli kyse nuoresta uhrista ja tälle tutusta tekijästä. Teko on voitu kokea erityisen loukkaavana ja luottamusta rikkovana, mutta tätä ei ole tapauksessa tai sen perusteluissa nostettu esille.²⁵¹

Tämä tapauksen yksilöitävien seikkojen arvioinnin puute on keskeinen sen vuoksi, että yksilöitävien seikkojen arviointia on aiemmassa lainsäädännön valmistelussa korostettu, jolloin se olisi myös pitänyt ottaa korkeimman oikeuden toimesta huomioon. Korkein oikeus on toiminut oikein korostaessaan laillisuusperiaatteesta johtuvaa analogiakieltoa ja antaessaan ainoastaan kosketukselle painoarvoa tunnusmerkistön täyttymistä arvioidessaan.²⁵² Tapaus kuvastaa myös hyvin itse laillisuusperiaatteen huomioon ottamista tunnusmerkistön tulkinnassa. Koska silloisen lain mukaan ainoastaan koskettelemalla tehty teko saattoi täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön, ei korkein oikeus voinut ulottaa tulkintaansa koskettelun arviointia pidemmälle.²⁵³ Tunnusmerkistön täyttymisen arviointiin olisi kuitenkin tullut lisätä vielä tapauksen yksilöllisempi arviointi, jotta perustelut olisivat olleet vakuuttavammat. Tapauksella KKO 2020:38 olisi voinut olla suurempi lainsäädännön tulkintaa ohjaava vaikutus uudistuksen jälkeenkin (erityisesti olosuhdetahallisuuden tarkastelussa), mikäli korkein oikeus olisi kiinnittänyt tapauksen yksilöitäviin seikkoihin tarkemmin huomiota.

Hovioikeuden ja korkeimman oikeuden mukaan A:n seksuaalisesti olennainen huomautus ei ole tehnyt koskettelusta seksuaalista. Tämä kuvastaa hyvin entisen seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön ongelmakohtaa; tunnusmerkistö soveltui vain seksuaalisesti olennaiseen

---

²⁵⁰ Tapauksessa 5 tuomioistuini huomioi, että vastaaja oli pudottanut seksuaalisesti olennaiset viestit asianomistajan postiluukusta ilman minkäänlaista edeltävää asianomistajan kanssa käytyä keskustelua heidän keskinäisestä seksuaalisesta kanssakäymisestä.

²⁵¹ Ks. *Leskinen* 2022, s. 160.

²⁵² Ks. myös *Lappi-Seppälä & Melander* 2022, s. 48–54.

²⁵³ Ks. myös *Nordberg* 2022, s. 257–258.

kosketteluun. Nykyisen lainsäädännön alla uskon, että tuomiota olisi arvioitu eri tavoin, tai ainakin laajemmin. Pelkän kosketuksen arvioimisen sijaan tarkasteltavaksi olisi tullut tilanne kokonaisuudessaan ja se, olivatko teot yhdessä omiaan loukkaamaan B:n seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Kun otetaan huomioon, että seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön voimaantumisen jälkeen korkein oikeus oli ratkaissut ainoastaan yhden seksuaalista ahdistelua koskevan tapauksen (KKO 2019:104) ennen tapausta 2020:38, on hämmentävää, että korkein oikeus on päätenyt näin ytimekkääseen ratkaisuun, eikä ole pyrkinyt ottamaan huomioon tapauksen yksilöllisiä tekijöitä, vaikka ratkaisussaan korostaa yksilöllisten tekijöiden arvioimisen merkitystä.

Tuore oikeuskäytäntö puoltaa näkökulmaa, jonka mukaan vastaajan suorasukaiseksi ja seksuaalisesti olennaiseksi katsottu ilmaisu täyttäisi nykyllä lainsäädännön valossa seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön.²⁵⁴ Käräjäoikeuden tapauksessa tuntemattoman vanhemman miehen kommentit nuoremmalle henkilölle ilmeisesti ja sanoin on katsottu loukanneen asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Käräjäoikeuden tapauksessa kyse oli myös seksin ehdottamisesta. Yhdistävänä tekijänä tapausten välillä on siis osapuolten suuri ikäero (nuori asianomistaja, tätä vanhempi mieshenkilö) sekä tulkinta seksin ehdottamisesta. Käräjäoikeuden tapauksessa vastaaja on toiminut äänitelemällä sekä sanallisesti (”paljonko maksaa”, ”mitä, etkö anna”), korkeimman oikeuden tapauksessa vastaaja on sanonut merkittävästi nuoremmalle asianomistaja voivansa ”lykkiä” tätä samalla kun vastaajan käsi on ollut asianomistajan olkapäällä. Uuden lain esitöissä on nimenomaan nostettu vastaavanlainen tilanne (käsivarren siveleminen sanallisen seksuaalisen vihjailun yhteydessä) toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaksi tilanteeksi.²⁵⁵

4.7 Tunnusmerkistön ongelmallisuus

Kun häirinnän kriminalisointi nousi ensi kerran keskusteluun 1990-luvulla, argumentaation painopiste sijaitsi siinä, ettei rikosoikeus ole tarkoituksenmukainen keino seksuaaliseen häirintään puuttumiseksi. Ongelmaan ajateltiin voitavan puuttua muilla keinoilla, kuten tasa-arvolain säätämällä ja asenteiden kehittämisen kautta. Häirintää tapahtuu yhä edelleen, eikä ongelma ole ratkennut tasa-arvolain eikä seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön säätämällä.²⁵⁶ Seksuaalirikosoikeudellisissa kontekstissa häirintä tarkoittaa yksittäisiä ahdistelutekoja, joiden merkitystä mitataan sillä, kuinka seksuaalisia ne ovat. Ahdistelu nähdään liian helposti

---

²⁵⁴ Samaa näkökulmaa puoltaa myös oikeuskirjallisuus. Ks. *Korkka-Knuts* 2023 s. 152; *Rantaeskola & Kaunisto* 2024, s. 129. Vrt. *Tapanila* s. 80

²⁵⁵ HE 13/2022 vp, s. 116.

²⁵⁶ Ks. *Leskinen* 2022, s. 150–151.

seksuaalirikosoikeudellisena alarajana tai kaatokategoriana, joka soveltuu silloin, kun muut vakavammat tunnusmerkistöt eivät.²⁵⁷

Ongelmana onkin, että seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöstä on muodostunut keskustelualue siitä, mihin tekoihin on ylipäättään syytä reagoida rikosoikeudellisin keinoin. Tällöin keskustelun painopiste siirtyy ongelmakeskeisyyteen ratkaisukeskeisyyden sijaan. Keskustelussa toistuu rikoslain viimesijaisuuden korostaminen sekä vaihtoehtoisten keinojen löytäminen sen sijaan, että keskityttäisiin selkeään, mutta tarkkarajaisen sääntelyn muotoiluun.

Ultima ratio- sekä muiden kriminalisointiperiaatteiden ympärillä pyörinyt keskustelu on vienyt huomion todellisesta ongelmasta, eli jokapäiväisen, arkisen seksuaalisen ahdistelun paremmasta huomioimisesta ja siihen puuttumisesta. Suomessa häirintää kohtaa eri muodoissa noin 40 % naisista vuosittain,²⁵⁸ eikä sen yleisyyteen ole viimeisten vuosikymmenten aikana juuri-kaan pystytty vaikuttamaan näillä ”muilla keinoilla” eli tasa-arvolainsäädännöllä tai yleisellä asenteiden kehittämällä tai muuttamisella.²⁵⁹ Uutta tasa-arvobarometriä ei ole laadittu sitten vuoden 2017. Vastaavaa, Suomessa kerättyä dataa ei ole sen jälkeen julkaistu. Euroopan unionin tasolla teetetyt tutkimuksen tulosten mukaan kaikista yleisin ja toistuvinkin naisiin kohdistuva seksuaalisen häirinnän muoto on epämukavat tuijotukset tai vilkuilut. Toisella sijalla on fyysinen seksuaalinen häirintä ja kolmannella seksuaalissävytteiset vihjailut ja vitsit.²⁶⁰ Tämänkaltaisiin ahdistelun muotoihin on nimenomaan pyritty puuttumaan uudella lainsäädännöllä. Sääntely olisi kuitenkin kaivannut täsmennystä siihen, mikä konkreettisesti täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön silloin, kun teko tehdään ilmeillä, äännelemällä ja/tai sanallisesti.

Julkisissa paikoissa tapahtuva seksuaalinen häirintä on yhä edelleen yleinen, arkinen elämäkokemus erityisesti nuorille naisille.²⁶¹ Eniten seksuaalista häirintää koetaan julkisissa tai puolijulkisissa tiloissa, kuten baarissa, ravintolassa tai puistossa.²⁶² Eri tekemuotoja arvotetaan suhteessa toisiinsa,²⁶³ vaikka kaikissa seksuaalirikoksissa loukataan yksilön perustuslailla taatuja oikeuksia. Tämä arvottaminen näkyy valitettavasti myös voimassa olevassa

---

²⁵⁷ Ibid.

²⁵⁸ Tasa-arvobarometri 2017.

²⁵⁹ Ks. Leskinen 2022, s. 155.

²⁶⁰ FRA 2014, s. 107.

²⁶¹ Honkatukia, Peltola, Aho ja Saukkonen 2022, s. 2; Vilkkä 2011, s. 45. Ks. myös Aaltonen 2017 (erityisesti sivu 97) sekä Ikonen & Halme 2018.

²⁶² 81 % vastaajista oli kokenut häirintää puolijulkisissa tai julkisissa tilastoissa. Samat paikat nousevat esille myös avovastauksissa, joissa vastaaja sai vapaasti kertoa seksuaalisen häirinnän kokemuksistaan. UN Suomi Women kyselytutkimus 2023. Ks. myös Honkatukia, Peltola, Aho ja Saukkonen 2022, s. 2.

²⁶³ Niemi 2019, s. 24–26. Ks. myös Leskinen 2022, s. 152.

lainsäädännössämme. On hienoa ja tärkeää, että ilmiö tunnistetaan ja tunnustetaan edes jokseenkin paremmin, mutta taustalla piilleet ongelmat ja asenteet näkyvät edelleen, lakitekstiä myöten. Miksi muuten muu kuin koskettelemalla tehty ahdistelu olisi rinnastettu kosketukseen, vaatien tunnusmerkistön täyttymiseltä sen, että se katsotaan *yhtä vakavaksi* kuin fyysinen seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaus? Yhtä hyvin tunnusmerkistön toinen kohta olisi voitu muotoilla ilman rinnastusta fyysiseen seksuaaliseen ahdisteluun, esimerkiksi näin: ”joka muutoin kuin koskettelemalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka toistuvuudeltaan, intensiivisyydeltään tai muilta ominaisuuksiltaan on toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaa, on tuomittava seksuaalisesta ahdistelusta”.²⁶⁴

Tunnusmerkistön ongelmallisuudeksi on siis osaltaan muodostunut sen avoimuus, ja sitä myöten epäselvyys, mitkä kaikki teot täyttävät tunnusmerkistön. Lisäämällä tunnusmerkistökitejä, tunnusmerkistön avoimuus vähenee ja siitä tulee tarkkarajaisempi. Samalla kuitenkin nostetaan rikoksen täyttymisen kynnyksiä, jolloin yhä useampi häirintä- ja ahdistelukokemus jää tunnusmerkistön ulkopuolelle.²⁶⁵ Tilanteeseen ei siis tunnu olevan ongelmatonta ratkaisua.

Tapanila katsoo, että tekotapa ”muu kuin koskettelu” edellyttää menettelyltä toistuvuutta ja hetkellistä pidempikestoisuutta, eikä yksittäistä seksuaalista ehdotusta tai vihjailevaa elettä voida pitää kosketteluun rinnastuvana. Teon toistuvuuden ja hetkellistä pidempikestoisemman ajan vaatimusten lisäksi olennaista on myös teon sisällön laatu. Esimerkiksi suorasukainen ja ”härski” kommentointi yhdistettynä seksin ehdottamiseen loukkaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta.²⁶⁶ Tällainen argumentaatio kuvastaa täydellisesti sitä, miten pieleen mennään, kun aletaan vertailemaan ja arvottamaan *kaikkia* muita seksuaalisen ahdistelun tekemuotoja kosketukseen rinnastuvina. *Leskistä* lainaten seksuaalisessa ahdistelun kriminalisoinnin laajentamisessa kyse ei ole yksinomaan siitä, pitäisikö laajemman joukon tekoja olla rangaistavia. Keskiössä pitäisi olla, onko seksuaalinen olennaisuus ja koskettelu käyttäminen mittapuuna toimivien tapa kuvata sitä, mistä rikoksessa on kyse ja miksi sen pitäisi olla rangaistava.²⁶⁷

---

²⁶⁴ Tunnusmerkistön toinen kohta voisi kokonaisuudessaan olla muotoiltu esimerkiksi seuraavanlaisesti: ”joka sanallisesti, lähettämällä tai esittämällä viestin tai kuvan, ottamalla kuvan tai itseään paljastamalla, taikka muulla vastaavalla tavalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka toistuvuudeltaan, intensiivisyydeltään tai muilta ominaisuuksiltaan on omiaan loukkaamaan toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava, jollei teosta muualla tässä luvussa säädetä rangaistusta, seksuaalisesta ahdistelusta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.” Ks. Vanhasen asiantuntijalausunto 2022, kohta 6.

²⁶⁵ Ks. *Leskinen* 2022, s. 155.

²⁶⁶ *Tapanila* 2023, s. 80–81.

²⁶⁷ *Leskinen* 2022, s. 160.

Tapanila on lisäksi katsonut, että tapauksen KKO 2020:38 kohdalla ratkaisu ei olisi muuttunut erilaiseksi uuden tunnusmerkistön näkökulmasta tarkasteltuna, sillä tekoon sisältyi ”ainoastaan sanallinen viittaus”, eikä vastaajan esittämä toive muuttanut teon luonnetta toisenlaiseksi. *Tapanila* katsoo, että tapauksen KKO 2020:38 kaltainen, seksuaalista kanssakäymistä koskevan toiveen esittäminen ei loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Vaikka yhdyn *Tapanilan* näkemykseen siitä, että rikoslain kriminalisoinneilta on edellytettävä jonkintasoista vakavuutta ja objektiivista arvioitavuutta, pidän ongelmallisena näkemystä, jossa automaattisesti poissuljetaan jokin sanallinen teko seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöstä. Sanallinen häirintä on erikseen listattu yhtenä seksuaalisen ahdistelun tekomuotona, eikä sen sisältöä tai rajoja ole lähtökohtaisesti kovin tarkasti määritelty. Näin ollen mikään tekomuoto ei ole poissuljettu, sillä tunnusmerkistön täyttymisen arvioinnissa keskeisenä on kokonaisarviointi. Lisäksi on hyvä muistaa, että KKO 2020:38 tapauksessa ei myöskään ollut kyse ”pelkästä” seksuaalisen toiveen esittämisestä; vastaaja oli myös fyysisesti koskettanut asianomistajaa, sekä yrittänyt estää tätä poistumasta tilanteesta.

Tapaukset 5, 6 ja 7, joissa kaikissa on ollut viestein tapahtuva seksuaalisen toiveen esittäminen, kumoavat osittain *Tapanilan* ajatuksen siitä, että seksuaalisen toiveen esittäminen ei olisi toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaa. Näissä tapauksissa keskeistä on kuitenkin se, ettei kyseessä ole ollut ”pelkkä” vihjailu siitä, että vastaaja haluaisi harrastaa seksiä asianomistajan kanssa, vaan vastaajat ovat kaikissa kolmessa tapauksissa lausuneet selkeästi ja jopa räikeästi seksuaalisista toiveistaan. Lisäksi näistä tapauksista ensimmäinen on myös sisältynyt perätöntä kyselyä asianomistajan seksuaalisista mieltymyksistä. Lain esitöissä on erikseen lueteltu yhtenä seksuaalisen ahdistelun tekomuotona perusteeton kysely toisen seksuaalielämästä, joita tapauksessa 5 esiintyvät kysymykset ilmentävät.

On selvää, että tunnusmerkistön täyttymisen arviointi hankaloituu tilanteissa, joissa kyse on toisen seksuaalista kanssakäymistä tai fantasiaa koskevan toiveen esittämisestä, kuten tapauksessa KKO 2020:38. Rajanvedon ongelmakohdaksi muodostuu tunnusmerkistön subjektiivisen tulkinnan vaara: miten voidaan objektiivisesti arvioida, että seksuaalisen toiveen esittäminen ei loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, mutta esimerkiksi seksuaalinen kommentointi kyllä?²⁶⁸ Tulkintalinjojen eriävyydessä korostuvat perustelujen puute. Missään ei perustella, minkä vuoksi jokin sanallinen teko on tunnusmerkistöä täyttävää tai minkä vuoksi se ei täytä sitä. Perusteena nostetaan joka kerta ainoastaan käsitteet *vakavuus* ja *kosketteluun*

---

²⁶⁸ Lainvalmisteluaineistossa on korostunut tietynlainen kommentointi seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttävänä tekona. Ks. HE 216/2013 vp, s. 59–62.

rinnastuva. Lain esityöt nostavat rajaksi sen, että ainoastaan sanallisesti tehdyn ahdistelun tulee olla jollain tapaa seksuaalisesti olennainen, eikä se näin ollen voi jäädä hyvin tulkinnanvaraiseksi.²⁶⁹

Lainvalmistelutöissä, oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa puuttuu täysin yksilön suojan piiristä lähtevä näkökulma, joka täsmentäisi, että *mitä* ja *miten* konkreettisesti pyritään paremmin suojelemaan yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Nyt tunnusmerkistö koostuu pirstaleisista, harvinaisemmista esimerkeistä siitä, mitkä teot täyttävät tunnusmerkistön, sen sijaan, että taustalla näkyisi selvä suojelukohde ja miten sitä on tarkoitus suojella. Esitöissä korostuu näkökulma tekojen halventavuudesta ja että se olisi tämä halventavuus, joka loukkaisi yksilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta.²⁷⁰

Lain esitöissä on katsottu teon olevan varsin matalalla kynnyksellä omiaan loukkaamaan seksuaalista itsemääräämisoikeutta, jos sen tekee esimerkiksi kadulla uhrille täysin tuntematon, “ehkä vieläpä nuorta uhrina selvästi iäkkäämpi henkilö.”²⁷¹ Miksi tässä yhteydessä tuntemattomuus on herkemmin toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaava seikka, kuin se että nuorelle uhrille tuttu, tätä selvästi iäkkäämpi henkilö käyttäytyy epäsovinnaisesti?

Korkeimman oikeuden tapaus 2020:38 on esimerkki juuri siitä arkipäiväisestä ahdistelusta, jota erityisesti tytöt ja nuoret naiset lähes kaikki kokevat,²⁷² ja joita laki ja koko oikeusjärjestelmä edelleen epäselvästi tunnistaa. Voisi kuvitella, että jos kerran päädytään rikoslain käyttämiseen asenteisiin vaikuttamisen keinona,²⁷³ olisi johdonmukaista säätää ainakin selkeästi niistä seksuaalisen ahdistelun muodoista, joita esiintyy kaikista yleisimmin. Tunnusmerkistö sisältää nykyään sekä koskettelemalla että sanallisesti tehdyt seksuaaliset ahdistelut, mutta ainoastaan toinen näistä tekemuodoista on selkeästi säännelty. Sanallista häirintää vähätellään edelleen vaatimalla toistuvuutta ja vakavuudeltaan kosketukseen rinnastumista. Eniten ihmetystä herättää se, kuinka tunnusmerkistön uudistamisen ympärillä käydyssä keskustelussa onnistuttiin useamman tahon osalta jälleen sivuuttamaan juuri se keskeisin ja yleisin häirinnän muoto, jota tapaus KKO 2020:38 hyvinkin kuvastaa. Jossain olisi hyvinkin voitu ottaa korkeimman oikeuden tapaus esille selkeyttämään, voisiko se kuulua tunnusmerkistön alaisiin tekoihin uuden tunnusmerkistön nojalla.

---

²⁶⁹ HE 13/2022 vp, s. 59–62.

²⁷⁰ HE 13/2022 vp, s. 116–117.

²⁷¹ HE 216/2013 vp, s. 61.

²⁷² Leskinen 2022, s. 155.

²⁷³ HE 13/2022 vp, s. 53.

Korostamalla jatkuvasti vakavuutta ja olennaisuutta normalisoidaan seksuaalisen väkivallan sallittavuutta. Lainsäädännön pitäisi olla kriminalisoimassa muun muassa sitä, mitä juuri täysi-ikäistyneet, nuoret henkilöt kokevat ensimmäisissä juhlissa, baari-illoissa tai vaan kadulla kävellessään. Sekä lainsäädäntö (korostamalla näitä kriteereitä) että oikeuskirjallisuus, (vähättelellä KKO 2020:38 kaltaisten tilanteiden soveltumista seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöön)²⁷⁴ viestivät, ettei arkisilla häirinnän kokemuksilla ole merkitystä, sillä ne eivät ole tarpeeksi *vakavia* tai *toistuvia*.²⁷⁵ Häirintä voi kuitenkin ehdottomasti olla “vain” yksittäinen teko, eikä toistuvuutta vaadita.²⁷⁶ Nämä kyseiset kielteiset asenteet mahdollistavat todellisen ongelman eli sen, että tytöt ovat jo niinkin nuorella iällä kuin 15–19-vuotiaina niin tottuneita häirintään, että pitävät sitä käytännössä normaalina.²⁷⁷ Tämä ilmiö ulottuu myös täysi-ikäisten ihmisten keskuuteen.²⁷⁸

Sanavalinnat ja painotukset eivät vaikuta väistämättä ainoastaan ihmisten asenteisiin, vaan myös uhrien uskomuksiin heidän ilmoituksensa vakavasti otettavuudesta. Todellisuudeksi muodostuu tilanne, missä seksuaalisesta ahdistelusta voidaan tosiasiallisesti tuomita vain, mikäli asianomistaja on ymmärtänyt vaatia rangaistusta.²⁷⁹ Tällainen ilmapiiri tukee käsitystä siitä, että ahdistelu, hyväksikäyttö ja häirintä olisivat aina jollain tapaa uhrin syy.²⁸⁰

On täysin loogista, että kriminalisointiperiaatteista ja PeL 8 §:stä seuraa, että teon täytyy olla tarpeeksi vakava ja toisen oikeutta loukkaava, jotta siihen voidaan puuttua rikoslaitisin keinoin. Epäloogisuus korostuu sanallisissa halvennuksissa lakien selvässä eriävyydessä tunnusmerkistön täyttymisen vaatimuksissa. Uuden seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön säätämistä argumentointiin sillä, ettei kunnianloukkauksen tunnusmerkistöä ole tarkoituksenmukaista soveltaa selvästi toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaaviin tekoihin.²⁸¹ Erillisen tunnusmerkistön säätämisen ei pitäisi kuitenkaan vähentää yksilön oikeusturvaa nostamalla tunnusmerkistön täyttymisen kynnyksestä erillisellä vakavuusasteen vaatimuksella. Kunnianloukkauksen tunnusmerkistöön ei sisälly mitään mainintaa siitä, että teon tulisi olla riittävän vakava, jotta tunnusmerkistö voi täytyä. Päinvastoin esimerkiksi oikeuskirjallisuudessaakin korostuu ajatus

---

²⁷⁴ Ks. esim. *Tapanila* 2023, s. 80.

²⁷⁵ Ks. *Leskinen* 2022, s. 155–156.

²⁷⁶ *Ikonen & Halme* 2018, s. 1.

²⁷⁷ *Honkatukia, Peltola, Aho ja Saukkonen* 2022, s. 8.

²⁷⁸ Ks. *Sunnari, Heikkinen, Väyrynen ja Nuutinen* 2005, s. 86.

²⁷⁹ Ks. *Piha* asiantuntijalausunto, s. 2.

²⁸⁰ Ks. *Vilka* 2011, s. 102; *Teräsaho* 2019, s. 34–35.

²⁸¹ HE 13/2022 vp, s. 57.

siitä, että tekotapa ”halventaa” kuvaa kaikkia mahdollisia tapoja loukata toisen kunniaa.²⁸² Lainvalmisteluaineistossa on korostettu, että teko voidaan toteuttaa sanoin, elkein, käsimerkein, vihjailevin ilmein tai toista koskettelemalla.²⁸³ Tämä kuulostaa hyvin samanlaiselta kuin seksuaalisen ahdistelun uusi tunnusmerkistö lukuun ottamatta sitä, että seksuaalisessa ahdistelussa tunnusmerkistön täyttymiseksi teolta edellytetään *riittävää vakavuutta* tai tietyn *merkittävyyskynnyksen* täyttymistä.²⁸⁴

Erillisen tunnusmerkistön säätäminen ei poissulje mahdollisuutta myös samanaikaisesta kunnianloukkaussyytteen nostamisesta. Tästä huolimatta käytäntö osoittaa, että ainoastaan yhdessä tähän tutkielmaan päätyneessä alioikeuden tapauksessa syyttäjä on nostanut syytteen kunnianloukkauksesta ja siinäkin ainoastaan vaihtoehtoisena syytteenä seksuaaliselle ahdistelulle.²⁸⁵ Yksilön oikeusturva vaarantuu, mikäli seksuaalisen häirinnän tilanteet, jotka aiemmin käsiteltiin kunnianloukkauksina (kuten Tapauksessa 1), arvioidaan jatkossa ainoastaan korkeamman tunnusmerkistön täyttymiskynnyksen omaavan seksuaalisen ahdistelun näkökulmasta käsin. Ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa muuta kuin seksuaalirikostunnusmerkistöä tilanteisiin, joissa on loukattu toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Mielekästä ei kuitenkaan voi myöskään olla, että toisen oikeusturva heikkenee tällaisen ”korjauksen” myötä. Olisikin kenties kaikista loogisinta, että epäselvemmissä sanallisen seksuaalisen häirinnän tilanteissa syyte nostettaisiin sekä seksuaalisesta ahdistelusta että kunnianloukkauksesta. Lain esitöissä on todettu, että häirinnän tilanteita on monenlaisia ja riippuu vahvasti asiayhteydestä, kohdistuuko halventava nimittely kunniaan vai seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen.²⁸⁶ Tuomioistuimen tehtäväksi jää tapauskohtaisesti harkita, kohdistuuko halventava sanallinen teko kunniaan vai seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen.

---

²⁸² Melander 2022, s. 828.

²⁸³ HE 19/2013, vp s. 45.

²⁸⁴ Nieminen – Kallio – Tolvanen 2020, s. 152.

²⁸⁵ Tapaus 12. Muuten kuin koskettelemalla tehdyn seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täytyminen korkeammalla, kuin kunnianloukkauksen vaikka tekomuodot voivat olla hyvinkin samanlaiset. Suojeluobjektin eroavuus. Täysin toinen keskustelu siitä, että arvotetaanko siis kunniaa korkeammalle, kuin seksuaalista itsemääräämisoikeutta?

²⁸⁶ HE 13/2022 vp, s.117.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkielman tavoitteena on ollut selvittää, mikä muu kuin koskettelemalla tehty teko voi täyttää seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön. Tutkielmaa varten kerättiin yhteensä 155 tapusta alioikeuksilta, joista lopulta neljätoista kappaletta päätyi osaksi tutkielmaa. Kahteen ratkaisuun sovellettiin vielä vanhaa seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistöä ja muihin tapauksiin uutta.²⁸⁷ Neljästätoista tapauksesta lainvoimaisia oli yhteensä 12 kappaletta. Näistä 10/14 olivat puhtaasti muuten kuin koskettelemalla tehtyjä seksuaalisia ahdisteluja, eli teot eivät sisältäneet minkäänlaista asianomistajan fyysistä koskettamista.²⁸⁸

Näiden tapausten pohjalta voidaan todeta, että lain esitöissä luetellut esimerkkitalanteet katsotaan myös käytännössä täyttävän seksuaalisen ahdistelun uuden tunnusmerkistön. Tällaisia tunnusmerkistön täyttäviä tekoja olivat ainakin itsensä paljastaminen, julkisella paikalla tapahtuva seksuaalisen kanssakäymisen ehdottaminen maksua vastaan, kuvan lähettäminen omasta sukuelimestä ilman toisen vapaaehtoista suostumista, seksuaalisesti räikeän viestin lähettäminen, sekä toistuva sanallinen seksuaalinen kommentointi. Tuomioistuimen ei siis tarvitse tehdä pitkälle menevää itsenäistä pohdintaa tunnusmerkistön soveltumisesta sellaisissa teoissa, jotka ovat suoraan lain esitöissä listattuina.

Oikeuskäytännön perusteella tahallisuuden arviointi muotoutuu lähtökohtaisesti olosuhdetahallisuuden ympärille. Tarkoitustahallisuus ja varmuustahallisuus eivät sovellu seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön tahallisuusarviointiin. Ne nostavat tahallisuuden täyttymisen kynnyksen korkealle, sillä niiden täyttymiseksi tekijän on täytynyt tarkoittaa loukata uhrin seksuaalista itsemääräämisoikeutta, tai pitänyt sitä varmana tai tekoon varmasti liittyvänä.

Teon seksuaalisen olennaisuuden ja seksuaalisen itsemääräämisoikeuden abstraktisen vaaran-tamisen arviointi on tuomioistuinten ratkaisukäytännössä sekoittuneet toisiinsa niin, että arviointiperusteet ovat olleet osittain päällekkäisiä. Tästä oivat esimerkit ovat Tapaukset 5 ja 7. Molemmissa tapauksissa kärjäoikeus perustelee, miksi vastaajan menettelyä voidaan pitää seksuaalisesti olennaisena tekona, samalla vedoten eri olosuhdetekijöihin ja miten ne ovat omiaan loukkaamaan asianomistajan seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Tahallisuuden arviointi

---

²⁸⁷ Vanha tunnusmerkistö sisälsi vain koskettelemalla tehtyt seksuaaliset ahdistelut. Silloin voimassa olevan tunnusmerkistön mukaan seksuaalisesta ahdistelusta tuomittiin se, joka koskettelemalla tekee toiselle seksuaalisen teon, joka on omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

²⁸⁸ Tapauksessa 7 oli kaksi syytekohtaa, joista toinen koski fyysisesti koskettelemalla tehty seksuaalinen ahdistelu. Ratkaisussa oli kuitenkin ensimmäisenä syytekohtana muuten kuin koskettelemalla tehty seksuaalinen teko, jota arvioitiin erillisenä tekona, joten laskin sen osaksi "puhtaasti" muuten kuin koskettelemalla tehtyjen seksuaalisen ahdistelun tapauksiin.

kytkeytyy enimmäkseen abstraktiin vaaraan, eli keskiössä ovat tapauksen olosuhteet. Oikeuskäytännön perusteella keskeisiksi tahallisuutta puoltaviksi olosuhdetekijöiksi on nostettu ainakin osapuolten välinen suuri ikäero, osapuolten välinen suhde (erityisesti jos eivät juurikaan tunteneet toisiaan), auktoriteetti- tai vastuuasema ja sen väärinkäyttö, sekä työpaikka tai julkinen paikka tapahtumapaikkana.

Kerätyn aineiston perusteella tyypillisin tuomioistuimen tarkasteltavaksi tuleva seksuaalinen ahdistelu on edelleen koskettelemalla tehty seksuaalinen ahdistelu. Tutkimukseen saaduista tapauksista 141 tapausta koski tunnusmerkistön ensimmäistä kohtaa, eli koskettelemalla tehtyä seksuaalista ahdistelua. Muuten kuin koskettelemalla tehdyissä seksuaalisissa ahdisteluissa tyypilliseksi olosuhdetekijäksi nousi osapuolten välinen suhde. Puolissa tapauksista tekijänä oli asianomistajalle täysin tuntematon henkilö ja loppuissa puolessa asianomistajan ainoastaan ammatti- tai opiskelupiireistä tuttu henkilö. Kun tuoretta oikeuskäytäntöä verrataan aiemmin voimassa olleen tunnusmerkistön aikana annettuihin ratkaisuihin, eroksi nousee osapuolten välisen suhteen selkeämpi ja systemaattisempi huomiointi. Jokaisessa tähän tutkielmaan kerätyissä tapauksissa tuomioistuin kiinnitti huomiota osapuolten väliseen suhteeseen eli siihen, tunsivatko osapuolet toisensa ja jos tunsivat, niin miten. Tällaista systemaattista osapuolten välisen suhteen huomioon ottamista ei vielä tehty vanhan tunnusmerkistön aikana.²⁸⁹

Monessa tutkielmaan kerätyssä käräjäoikeuden ratkaisussa on ollut hyvin suppeat perustelut, kuten tapauksissa 9, 12 ja 13.²⁹⁰ Osassa ei ole ollut perusteluita lainkaan, kuten Tapauksissa 1, 8 ja 11.²⁹¹ Näissä viimeksi mainituissa ratkaisuissa käräjäoikeus on ensin luetellut, mitä lain esitöissä sanotaan ja todennut sitten vastaajan syyllistyneen seksuaaliseen ahdisteluun. Esimerkiksi tapauksessa 11 käräjäoikeus toteaa ”näillä perustein” – viitaten juuri sanasta sanaan luettelemaansa lain esityöhön – vastaajan menettelyn olevan rikoslaisissa tarkoitettua seksuaalista ahdistelua.

Tunnusmerkistöä on laajennettu ja se kattaa sitä myöten enemmän tekemuotoja. Tästä huolimatta seksuaalisesti olennaisen teon raja on muuttunut aiempaa epäselvemmäksi juuri tämän samaisen laajennuksen myötä. Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön täyttää ainoastaan seksuaalisesti *olennainen* teko.²⁹² Aiemmin tunnusmerkistön täytti ainoastaan fyysisesti

---

²⁸⁹ Ks. *Nieminen* 2019, s. 111.

²⁹⁰ Tapaus 9 koski viestitse lähetettyä kuvaa sukuelimestä, tapaus 12 itsensäpaljastelua ja tapaus 13 katuhuutelu.

²⁹¹ Tapaus 1 koski sekä fyysisesti että sanallisesti tehtyä seksuaalista ahdistelua, tapaus 8 koski sukuelimestä lähetettyä kuvaa ja tapaus 11 itsensäpaljastelua huoltoaseman pihalla.

²⁹² Ks. LaVM 10/2022 vp, s. 25.

koskettelemalla tehty seksuaalisesti olennainen teko. Tällöin olennaisuuden määritelmä rajautui eri tavoin kosketteluun. Koska tunnusmerkistö nyt kattaa periaatteessa mitkä vaan seksuaalisen ahdistelun muodot – joka sinänsä on hyvä ja yksilön oikeusturvaa parantava asia – on seksuaalisesti olennaisen teon käsite myös laajentunut ja sitä myöten epätäsmäntynyt.

Lyhyesti sanottuna tunnusmerkistö ei vielääkään vastaa kysymykseen, mitä yksilön seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen konkreettisesti kuuluu ja miten laki pyrkii sitä suojaamaan. Lain esitöissä on mm. erikseen täsmennetty, että seksuaalisen ahdistelun yhtenä tekemuotona olisi ulkoisten ominaisuuksien kommentointi ”tämän kuullen”.²⁹³ Seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen kuuluu lisäksi oikeus olla näkemättä kuvia seksuaalisista objekteista.²⁹⁴ Oikeussuojan piiri sisältää siis niin oikeuden olla näkemättä, kuin myös oikeuden olla kuulematta omaa seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavaa asiaa. Esimerkiksi epäselväksi on jäänyt, rajautuuko tunnusmerkistö asianomistajan subjektiivisen havaitsemisen perusteella, eli täyttyykö seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö katuhuutelun tilanteissa, jos asianomistaja ei ole kuulut loukkaavaa kommenttia?

Suomen rikoslainlainen järjestelmä on systemaattisesti alipriorisoinut yksilön oikeutta elää ilman häirintää sekä ylläpitänyt yhteiskuntajärjestelmää, joka ei tehokkaasti taistele sukupuolittunutta häirintää vastaan.²⁹⁵ Yhtenä aiempänä ongelmana oli, ettei seksuaaliselle ahdistelulle ollut yhtenäistä määritelmää. Nykyään määritelmiä löytyy, mutta ne eivät edelleenkään ole yhtenäisiä. Osa tunnustaa seksuaalisen ahdistelun osaksi sukupuolittunutta väkivaltaa,²⁹⁶ kun taas toiset määritelmät ovat suppeampia. Tämä johtaa osaltaan siihen, että ihmisten näkemykset eroavat siinä, mitkä teot luokitellaan seksuaaliseksi ahdisteluksi ja mitkä eivät.²⁹⁷ Näkemyserot vaikuttavat mm. siihen, tekeekö yksilö seksuaalisesta ahdistelusta rikosilmoituksen vai ei. Tämän seurauksena seksuaalirikostilastot ovat olleet pitkään puutteellisia, eivätkä ne ole vastanneet seksuaalisen ahdistelun esiintyvyyden todellista määrää.²⁹⁸ Vaihtelevuus siinä, mitä kukakin pitää seksuaalisen ahdisteluna, johtuu niin sukupuolikulttuureista työpaikalla, kuin myös yhteiskunnassa vallitsevista sosiaalisista ja kulttuurisista arvoista, normeista sekä asenteista. Vaihtelevuutta esiintyy myös siinä, miten vakavana teko koetaan.²⁹⁹

---

²⁹³ HE 13/2022 vp, s. 117.

²⁹⁴ *Tapanila 2023*, s. 81.

²⁹⁵ *Pihlström 2018*, s. 121–122.

²⁹⁶ Kuten esimerkiksi Istanbulin sopimuksen määritelmä seksuaalisesta ahdistelusta.

²⁹⁷ *Latcheva 2017*, s. 1825.

²⁹⁸ *Ibid.*

²⁹⁹ *Ibid.*

Tähän tutkimukseen kerättyjen tapausten aikavälillä (2023–2024), seksuaalisen ahdistelun rikosilmoituksia ehti tulla noin 2800 kappaletta. Samaiselta ajalta tuomioistuimeen edenneitä tapauksia oli vain noin 150 kappaletta. Luvut osoittavat ilmeistä pullonkaulaa rikosilmoitusten määrään ja syytteen nostamisen välillä.³⁰⁰ Kaikki käräjäoikeuteen edenneet, muuten kuin koskettelemalla tehdyt seksuaalisen ahdistelun syytteet johtivat syyksi lukevaan tuomioon. Tämä ilmentää, että tuomioistuimeen etenee vain kaikista selkeimmät seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkaukset.³⁰¹

Kattavampi seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö toi rikosilmoituksiin valtavan piikin uuden lain voimaantulon myötä. Vuonna 2022 seksuaalisen ahdistelun rikosilmoituksia kirjattiin 762 kappaletta, kun taas vuonna 2023 ilmoituksia oli 1274 kappaletta. Vuonna 2024 ilmoituksia tehtiin noin saman verran, kuin vuonna 2023, yhteensä 1521 kappaletta.³⁰² Tämä on merkittävä muutos, kun otetaan huomioon, että lain esitöissä seksuaalisten ahdistelujen lukumäärä ennakoitiin nousevan 20 %:lla uudistuksen jälkeen. 20 % nousu olisi tarkoittanut noin 111 uutta tapausta.³⁰³ Pelkästään rikosilmoitusten määrän perusteella nousu on reilu 67 % vuosien 2022 ja vuosien 2023 välillä, ja lähes 100 % vuosien 2022 ja 2024 välillä. Lain esitöissä laskut perustuivat vuoden 2020 poliisin tietoon tulleiden seksuaalisten ahdistelujen määrään, joita oli 555 kappaletta. Tähän nähden poliisille tietoon tulleiden tapausten määrä on noussut 274 %:lla vuoden 2020 ja 2024 välisenä aikana.

On epätodennäköistä, että yhteiskunnassamme olisi yhtäkkiä muutamassa vuodessa räjähtänyt esille seksuaalisen ahdistelun epidemia. Lukumäärän nousu johtuu pikemminkin siitä, että ainakin osa tähän asti ei-ilmoitetuista, arkisista seksuaalisen ahdistelun kokemuksista tuodaan nyt poliisin tietoon. Rikosten määrä ei siis ole kasvanut, vaan ilmoituskynnys on madaltunut ja tapausten kirjaaminen tarkentunut. EU:n laajuisen tutkimuksen mukaan vuonna 2014 vain 4 % kaikista seksuaalisen ahdistelun tapauksista raportoitiin viranomaisille.³⁰⁴ Tilastojen ulkopuolelle jääneitä tapauksia selittää alhaisen ilmoitusprosentin lisäksi sisäistetyt ajatusmallit: yhteiskunta opettaa jo hyvin nuorella iällä naisia sisäistämään ajatuksen siitä, että seksuaalinen

---

³⁰⁰ Tätä pullonkaulaa huomioitiin myös oikeusministeriön toimesta jo vanhan tunnusmerkistön voimassaoloaikana. OMML 2018:7 s. 89.

³⁰¹ Tätä näkökulmaa tukee myös kaikki tutkimuksessa käytetyt tuomioistuimen ratkaisut, jotka kaikki sisälsivät selkeitä, räikeitä ja/tai toistuvia toisen henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavia tekoja.

³⁰² Poliisin tietoon tulleet rikokset rikosryhmittäin ja -nimikkeittäin poliisilaitoksittain.

³⁰³ HE 13/2022 vp, s. 67–68.

³⁰⁴ *Latcheva* 2017, s. 1841; *FRA* 2014, s. 96.

häirintä olisi normaali osa elämää.³⁰⁵ Jo pelkät Suomen sisäiset tilastot viittaavat siihen, että ilmoitusprosentti on viimeisen kymmenen vuoden aikana noussut tuosta vuoden 2014 tilastosta. Lainsäädäntö on siis konkreettisesti vaikuttanut ihmisten asenteisiin ja uskallukseen tehdä rikosilmoituksia. Tämä puolestaan on keskeistä, mikäli halutaan taistella ahdistelun sisäistämistä ja normalisointia vastaan.

Vuonna 2011 rikosuhripäivystyksessä kerättyjen kokemusten mukaan seksuaalista häirintää oli vaikea saada poliisin tutkintaan, sillä se miellettiin huonotapaisuudeksi, kun taas esimerkiksi hyväksikäyttö oli selvä rikoslain alainen teko.³⁰⁶ Seksuaalisessa häirinnässä otettiin harvoin yhteyttä viranomaisiin.³⁰⁷ Siihen nähden asenteet ovat ainakin jokseenkin muuttuneet pelkästään seksuaalisesta ahdistelusta tehdyistä rikosilmoitusten jatkuvasta noususta päätellen. Muutettu tunnusmerkistö on mitä todennäköisimmin rohkaissut aiemmin vaienneita yksilöitä ilmoittamaan nyt kokemansa häirintä. Tilastot viittaavat asianosaisten positiiviseen asennemuutokseen koskien oman tapauksen uskottavuutta ja vakavasti otettavuutta. Tämä puolestaan alleviivaa vielä lisää uuden lain vaikutusta ihmisten asenteisiin ja lakiuudistuksen onnistuneeseen yritykseen aina paremmin suojella seksuaalista itsemääräämisoikeutta.³⁰⁸

Lain esitöissä on korostettu sitä, että paljastava vaatetus ei osoita toisen tahtovan sukupuoliyhteyttä. Myöskään esimerkiksi epäselvä flirttailu tai viettelevä tanssiminen eivät yksinään osoita toisen tahtovan sukupuoliyhteyttä.³⁰⁹ Samaa ajatusmaailmaa voidaan soveltaa myös seksuaaliseen ahdisteluun: toisen pukeutuminen tai epäselvä flirttailu ei ole kutsu tai oikeutus seksuaalisesti häiritä yksilöä. Tällaisen, mahdollisesti itsestäänselvyydeltä tai pieneltä tuntuvan asian esille nostaminen lain esitöissä on todella keskeistä, kun peilaa nykyllä lainsäädäntöä aiemmin vallinneisiin uhria syyllistäviin ja yleisesti vähätteleviin asenteisiin.³¹⁰ Tämänkaltaiset ulostulot korostavat, että laki ja yhteiskunta haluaa suojella asianomistajien seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Jotta uusi seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö *todellisesti* kattaisi laajemmin seksuaalisia häirintätilanteita, järjestelmämme tulisi poistua fyysisen seksuaalisen ahdistelun keskeisyydestä. Aiemman seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön mukaan lähtökohtaisesti vain

---

³⁰⁵ Sunnari, Heikkinen, Väyrynen ja Nuutinen 2005, s. 86; Tuoreessa kyselytutkimuksessa 15–19-vuotiaat tytöt olivat jo niin tottuneet häirintään, että pitivät sitä käytännössä normaalina. Honkatukia, Peltola, Aho ja Saukko-nen 2022, s. 8.

³⁰⁶ Vilka 2011, s. 26.

³⁰⁷ Vilka 2011, s. 82.

³⁰⁸ Ks. Leskinen 2022, s. 109.

³⁰⁹ HE 13/2022 vp, s. 100.

³¹⁰ Ks. Leskinen 2022, s. 156.

seksuaalisesti olennaisiin kehonosiin koskeminen täytti tunnusmerkistön.³¹¹ Tämä pohjautuu pitkälti siihen, että fyysinen kajoaminen oletetaan usein automaattisesti muita tekoja vakavammaksi, vaikka sanallinen häirintä voi olla jopa teon kohteen näkökulmasta vahingollisempaa.³¹²

Uusi seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistö on kuitenkin tuonut positiivista muutosta, *Leskisen* esille nostamasta kritiikistä huolimatta. Vaikka seksuaalista itsemääräämisoikeutta ei ahdistelun legaalimääritelmässä tosiasiaassa käytetä turvaamaan itsemääräämisoikeutta vaan päinvastoin rajoittamaan rangaistavuuden alaa,³¹³ osoittaa uusi tunnusmerkistö positiivista kehitystä ihmisten uskalluksessa tehdä rikosilmoituksia. Toive säännöksen vaikuttamisesta ihmisten asenteisiin on siis toteutunut ainakin uhrien näkökulmasta käsin. Seksuaalisen ahdistelun tunnusmerkistön uudistuksessa paistoi edelleen pelko rangaistavuuden alan liiallisesta laajentamisesta.³¹⁴ Moni muu, *Leskisen* esille tuoma huomio on edelleen voimassa olevan tunnusmerkistön näkökulmasta relevantti (kuten esimerkiksi lain valmistelutöissä keskustelun merkittävä painottuminen *ultima ratio* -periaatteeseen sen sijaan että samainen aika olisi käytetty pohtimaan tunnusmerkistön muovaamista suojeltavasta oikeushyvästä käsin).

Seksuaalisen ahdistelun arviointi on kontekstisidonnaista kokonaisarvostelua. Tämä tarkoittaa, että lain soveltajalle jää paljon harkintavaltaa niin kauan kuin oikeuskäytäntöä ei ole. Olisikin siis toivottavaa, että nyt vuosittain yli tuhannesta seksuaalisen ahdistelun rikosilmoituksesta myös muita kuin suoraan lain esitöissä lueteltuja esimerkkitalanteita päätyisi tuomioistuimen käsiteltäväksi. Vaikka ei ole ideaalitalanne, että tunnusmerkistö tarkentuu vasta oikeuskäytännön myötä, seksuaalinen ahdistelu voi näyttäytyä niin monimuotoisesti, että sen rajaaminen tapahtuu käytännössä vasta tuomioistuimissa tapausta ja sen sisältämiä yksityiskohtia arvioitaessa.

---

³¹¹ HE 216/2013 vp, s. 59; LaVM 4/2014 vp, s. 7.

³¹² *Luzon* 2017, s. 360; *Wegerstad* 2015, s. 222.

³¹³ *Leskinen* 2022, s. 124.

³¹⁴ Esimerkiksi *Ojala* puhuu kuvan ottaminen -tunnusmerkistökiteijänä laajentavan liian hallitsemattomasti tunnusmerkistöä. *Ojala* 2022, s. 247. Ks. *Leskinen* 2022, s. 124.